

Riksväg 51

Delen Pålsboda–Svennevad

Arkeologisk utredning, etapp 1

Sköllersta och Svennevads socknar
Hallsbergs kommun
Örebro län
Närke

Jenny Holm

Rikväg 51

Delen Pålsboda–Svennevad

Arkeologisk utredning, etapp 1

Sköllersta och Sveneveds socknar
Hallsbergs kommun
Örebro län
Närke

Jenny Holm

Utgivning och distribution:
Stiftelsen Kulturmiljövård
Stora gatan 41, 722 12 Västerås
Tel: 021-80 62 80
Fax: 021-14 52 20
E-post: info@kmmd.se

© Kulturmiljövård Mälardalen 2012

Omslagsfoto: Röjningsröse i granplantering, objekt 78. Foto Jenny Holm.

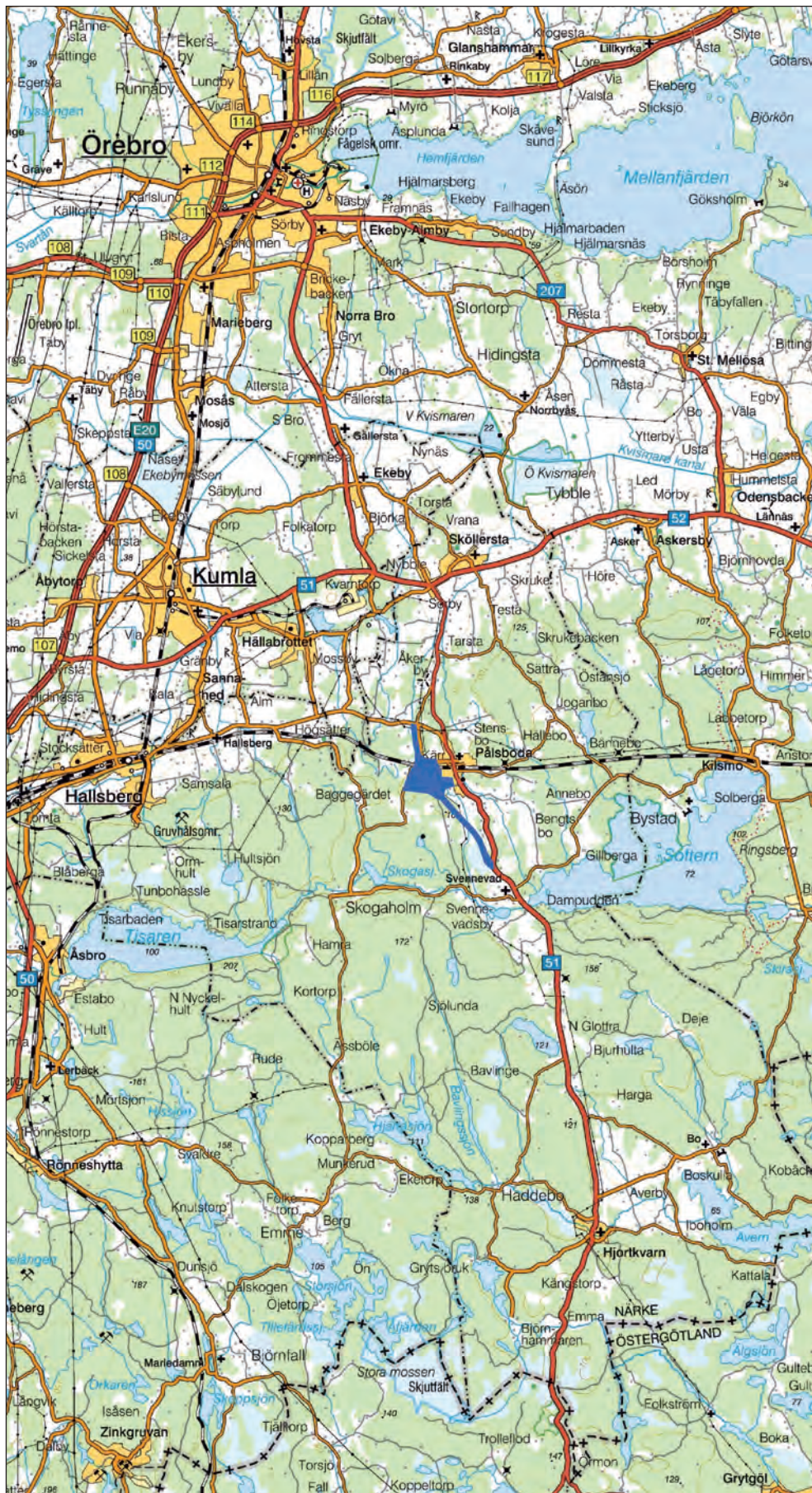
Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet. Ärende nr MS2012/02954.

ISBN: 978-91-7453-148-0

Tryck: Just Nu, Västerås 2012.

Innehåll

Sammanfattning	5
Inledning.....	6
Utredningsområdet.....	6
Målsättning och metod	6
Genomförande.....	6
Undersökningsresultat.....	8
Fornlämningar och fornfynd	8
Landskapet i de historiska kartorna.....	10
Objektstabell	14
Utredningsområdet från söder till norr.....	16
Tolkning och utvärdering.....	25
Referenser.....	26
Kart- och arkivmaterial.....	26
Litteratur	26
Tekniska och administrativa uppgifter.....	28
Bilagor.....	29
Bilaga 1A. Kartor med objekt.....	29
Bilaga 1B. Detaljkartor med objekt och delobjekt.....	35
Bilaga 2. Objektsbeskrivningar.....	48

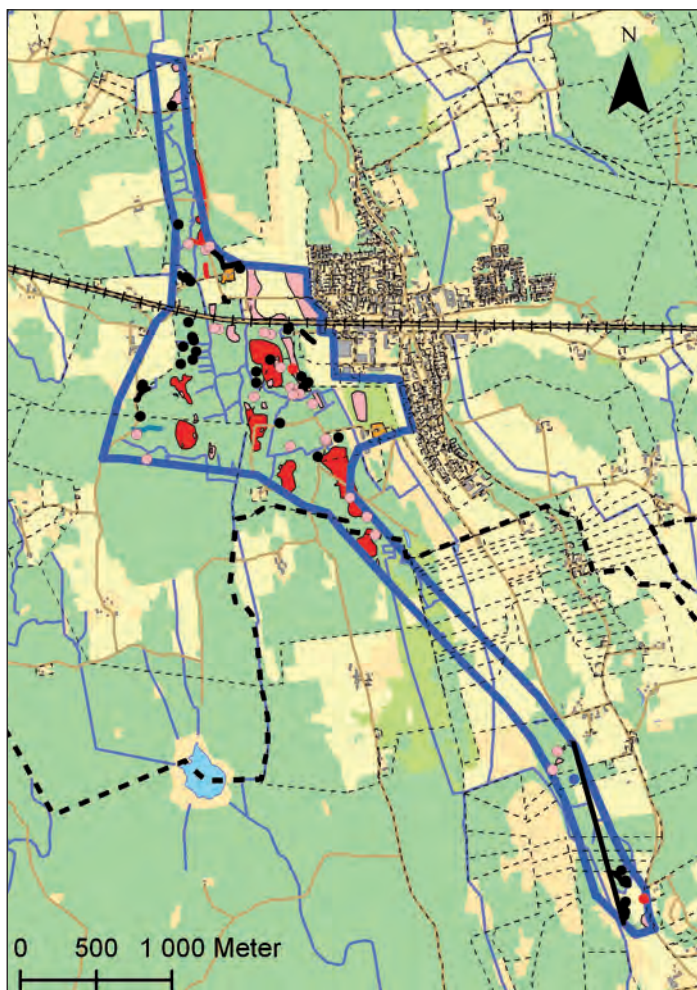

Figur 1. Utdrag ur digitala Översiktskartan. Utredningsområdet är markerat med blått. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Vid den arkeologiska utredningen har 127 objekt identifierats. Den dominerande kategorin är röjningsrösen och fossil åker i form av röjningsröseområden, följt av tänkbara lägen för förhistoriska boplatser. Det finns utöver röjningsröseområdena flera fossila åkerytor av sentida karaktär. Flera stumpar av övergivna vägar, både byvägar och mindre brukningsvägar, har noterats, liksom före detta banvallar från två nedlagda järnvägssträckor. Två gårdstomter av betydande ålder har noterats. Det finns också ett par jordkällargrunder, och en sentida grund, utan samband med annan bebyggelse. En helt försvunnen bebyggelseenhet, Västra torpet vid Backa, väcker nyfikenhet på vilka spår som kan finnas kvar under mark. Spår efter forna tiders skogsbruk finns i form av ensamma kolbottnar och områden med kolningsanläggningar. Därutöver finns lämningar som en milstolpe, ett par gränsmärken, damm med dammvall, ett stenbrott och en plats med tradition.

En milstolpe, en av färdvägarna och de flesta av röjningsröseområdena är att betrakta som fast fornlämning. Boplatslägena, plats för torp, några av de ensamliggande röjningsrösen och ett av områdena med fossil åker, samt en del av kolningsanläggningarna behöver utredningsgrävas, och/eller provtas, för att deras status som fornlämning eller inte ska kunna fastställas. Övriga kategorier är att betrakta som övrig kulturhistorisk lämning.

Figur 2. Översikt över de objekt som registrerats vid utredning. Lämningar markerade med rött är fasta fornlämningar, de markerade med rosa är möjliga fornlämningar som kräver ytterligare utredning, och de markerade med svart är de som klassificerats som Övrig kulturhistorisk lämning. Skala 1:50 000. Större och mer detaljerade kartor finns i Bilaga 1.

Inledning

Stiftelsen Kulturmiljövård har utfört en arkeologisk utredning, etapp 1, omfattande kart- och arkivstudier, samt fältinventering, inför planerad nydragning av riksväg 51 väster om Pålshöj samhälle. Arbetet utfördes under senhösten-vintern 2011, samt en mindre komplettering i januari 2012.

Utredningsområdet

Det aktuella utredningsområdet ligger väster om nuvarande riksväg 51 från Yxhult i söder och upp till Rullstugan vid länsväg 633 i norr. Utredningsområdet består av en 200 meter bred korridor, och ett större sammanhängande område närmast Pålshöj samhälle, om tillsammans ett cirka 3 km² stort område. Terrängen ligger på nivåer på mellan 75 och 110 meter över nuvarande havsnivå och berör både skogs- och åkermark. Den sandiga Pålshöjåsen ligger i huvudsak öster om utredningsområdet men tangerar det längst i söder och vid Pålshöj samhälle, där åsen gör en utbuktning åt väster. Väster om åsen finns en flack nord-sydlig dalgång. Långsträckta moränryggar förekommer nere i dalen och längs dess västra sida. Högre terräng med morän och hållmarker dominerar den västra delen av utredningsområdet. Åkermark finns utspritt på flera mindre områden, störst sammanhängande odlingsmark är det rakt väster om Pålshöj samhälle och där utredningskorridoren skär över dalen i söder. Störst sammanhängande skogsområde finns vid utredningsområdets bredaste parti. Skogen består till stor del av planterad granskog i varierande ålder, från färsk nyplanterade hyggen till fullvuxen gammelskog. Det aktuella utredningsområdet ansluter i norr till den delsträcka som utretts av Riksantikvarieämbetet år 2010 (Bondesson 2010).

Målsättning och metod

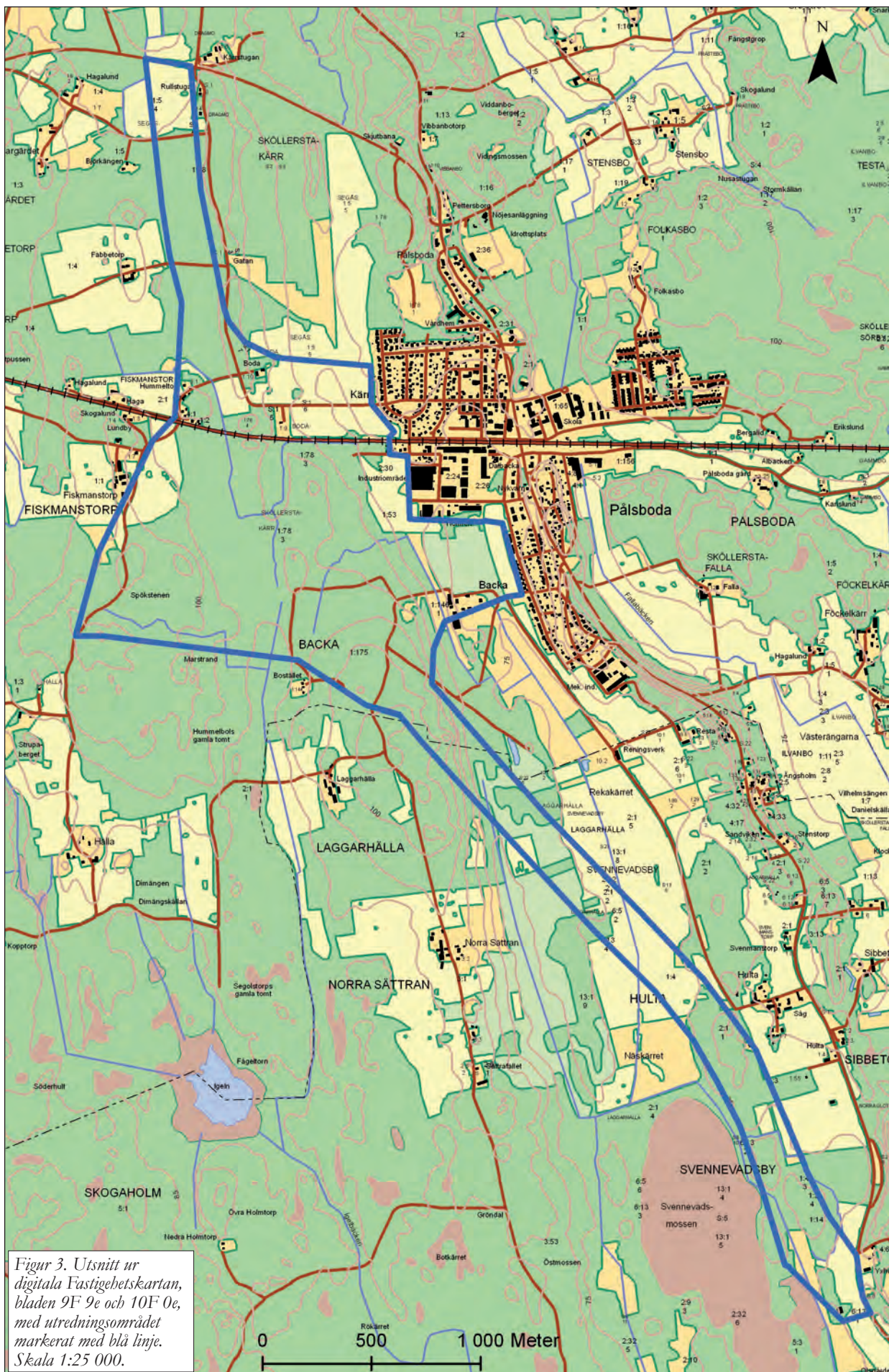
Syftet med utredningen är att klargöra om det inom det aktuella utredningsområdet förekommer fasta fornlämningar och att bidra till den allmänna kunskapsuppbyggnaden inom arkeologin i Örebro län.

Utredningen har omfattat dels en arkiv- och litteraturstudie, dels en fältinventering. I första hand har digitalt tillgängligt kart- och arkivmaterial utnyttjats: FMIS, Lantmäteriets kartarkiv, Ortnamnsarkivet (SOFI), Svenskt Diplomatarium (SD), Statens Historiska Museum (SHM), Skog och Historia (SoH) samt Sveriges geologiska undersökning (SGU). Antikvariskt Topografiska Arkivet (ATA) i Stockholm har besökts. Litteraturstudierna har inriktat sig på lokalhistoriska skrifter som "Sköllerstabygden" och "Värdefulla kulturmiljöer i Hallsbergs kommun", samt arkeologiska rapporter från närliggande delar av Närke. Fältinventeringen har omfattat lokalisering, beskrivning och inmätning av fornlämningar och möjliga fornlämningar, som till exempel tänkbara lägen för fornlämning vilka inte är synliga ovan mark. Även kulturhistoriskt intressanta lämningar som inte är fornlämning, så kallade "Övrig kulturhistorisk lämning", har noterats.

Genomförande

Utredningens fältinventering gjordes under november och december 2011 med kompletteringar i januari 2012. Den sena säsongen gjorde fältarbetsdagarna korta men väderförhållandena var i huvudsak goda. Kompletteringarna i januari hindrades delvis av att mycket skog blåst ner i stormen Dagmar under juldagarna. Parallellt med fältinventeringen insamlades arkivmaterial.

Figur 3. Utsnitt ur digitala Fastighetskartan, bladen 9F 9e och 10F 0e, med utredningsområdet markerat med blå linje. Skala 1:25 000.

Undersökningsresultat

Först presenteras arkivstudierna i två sammanfattande avsnitt, ett om fornlämningar och fornfynd och ett om det historiska kartmaterialet. Därefter följer utredningsresultatet med de olika identifierade objekten i tabellform och översiktligt i löpande text. I Bilaga 2 beskrivs de enskilda objekten mer i detalj. Kartor och planer med det samlade resultatet finns i Bilaga 1. Bilaga 1A redogör för de registrerade objektens status: fast fornlämning, möjlig fornlämning, bevakningsobjekt och övrig kulturhistorisk lämning. Bilaga 1B är mer detaljerad och redogör för objektens karaktär och de olika delobjekten hos sammansatta lämningar.

Fornlämningar och fornfynd

Den vanligaste typen av lämningar, som finns registrerade i fornminnesregistret, i det här området är de som betecknas lägenhetsbebyggelse och fossil åkermark. Lägenhetsbebyggelsen utgör övergivna torp och backstugor som ofta återfinns i äldre kartmaterial. Den fossila åkern består både av övergivna åkerytor och röjningsröseområden. Både lägenhetsbebyggelse och fossil åker har varierande ställning som fornlämning beroende på ålder och när de övergavs. Förhistoriska dateringar på fossil åker är inte ovanligt, medan lägenhetsbebyggelsen är från historisk tid och inte sällan av mycket ungt datum.

Gravar från förhistorisk tid finns som gravfält och enstaka stensättningar på höjderna runt utredningsområdet. En stensättning, Svennevad 4:1, belägen strax öster om utredningsområdet, undersöktes och borttogs i samband med rätning av riksväg 51 år 1959. Inga fynd gjordes vid tillfället (ATA dnr 4851/59).

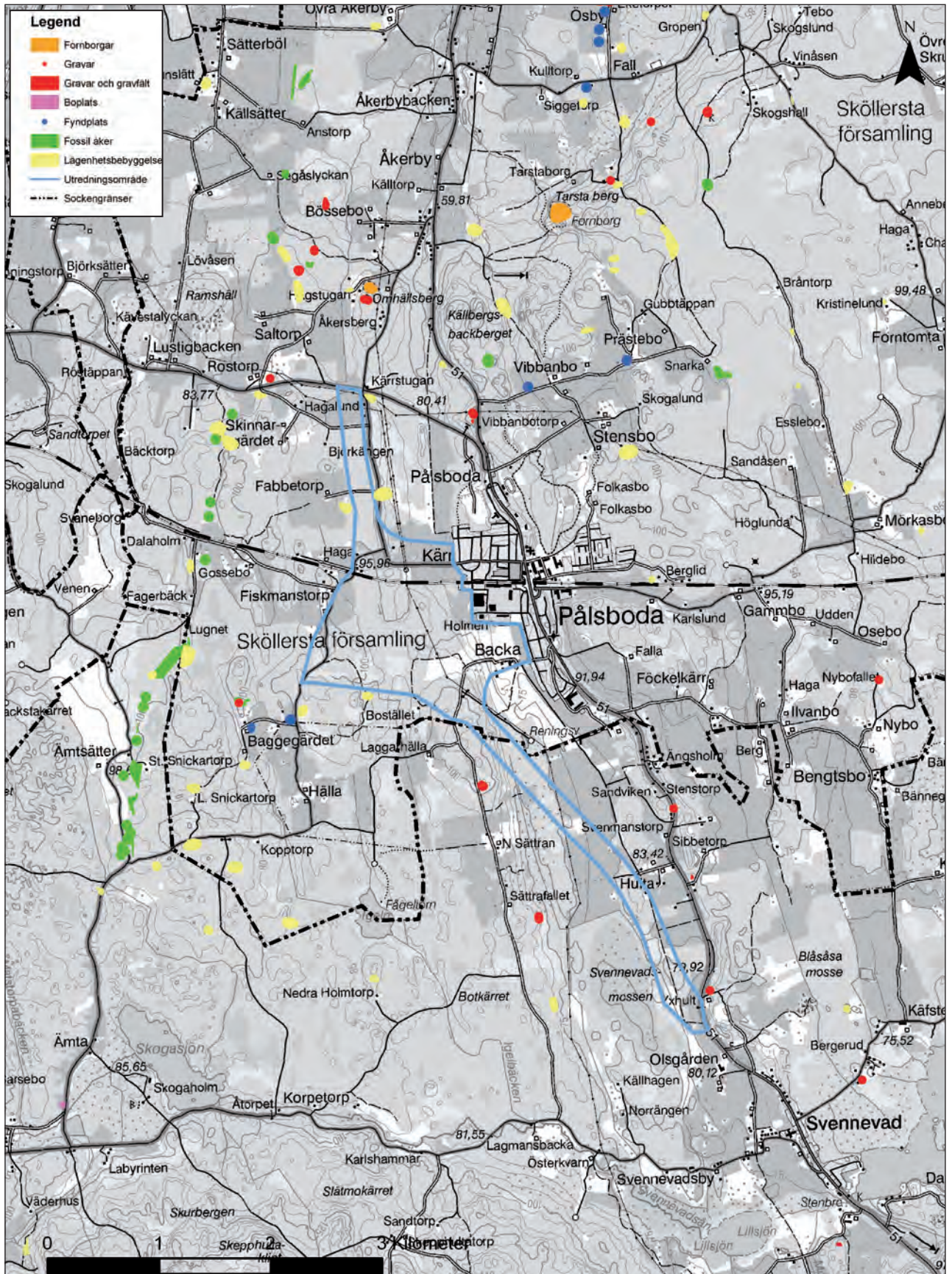
De båda fornborgarna Tarsta borg och Omhällsberg ligger på ömse sidor av riksväg 51 norr om Palsboda.

Det finns bara två kända boplatser i Sköllersta och Svennevads socknar tillsammans. En stenåldersboplatz med slagen kvarts, Svennevad 90, vid Skogaholm i sydväst och en boplatz av mer allmänt förhistorisk karaktär, Sköllersta 132:1, vid Ösby i norr. Mörkertalet vad gäller boplatser är oftast stort då de sällan utmärks av några monument som är synliga ovan mark.

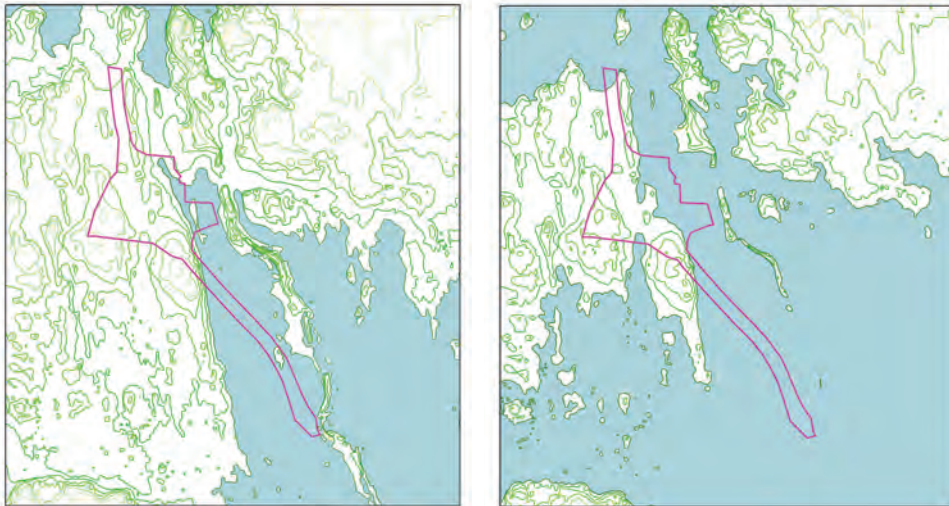
Aktuella strandförskjutningskurvor (Holm & Thorsberg 2006) anger att det kan ha funnits strandbundna boplatser i utredningsområdet mellan 8000 och 7000 f.Kr., och därefter förstås som inlandsboplatser. Gravar och gravfält visar att också boplatser från järnåldern troligen finns någonstans i området.

Inom själva utredningsområdet finns sedan tidigare 3 registrerade lämningar: Svennevad 2 – en milsten, Sköllersta 47 – två stensättningsliknande lämningar och Sköllersta 60 – plats med tradition.

Lösfunna fornfynd är inte oväntat i första hand yxor från stenålderns olika delar. Inga fynd har med säkerhet gjorts inom utredningsområdet. Däremot har ett par yxor hittats vid (folk)skolan i Palsboda samhälle (SHM 13549). Ytterligare stenyxor har hittats längs åsen vid Falla (SHM 13182) och Sibbetorp (SHM 18919). Vid Baggegärdet, 350 meter söder om utredningsområdets västra hörn och i en helt annan terrängtyp, har en tunnackig stenyxa hittats (FMIS: Sköllersta 125). Denna och flera av de övriga har, av vad som framgår av de tillgängliga beskrivningarna, drag som tyder på att de är neolitiska. En eller ett par av dem kan också vara från mesolitikum. Därutöver verkar det finnas en koncentration av både äldre och yngre yxor vid Tarsta i norr.

Figur 4. Utsnitt ur topografiska kartan med ett urval lämningar ur fornminnesregistret i Skallersta och Svennevads socknar. Observera stråket med främst lämningar av fossil åkermark i väster – de är registrerade i samband med inventeringen för en planerad gasledning (Ternström 2005) och visar hur en riktad insats kan öka antalet kända lämningar inom en begränsad yta. Skala 1:50 000.

Figur 5. Exempel på förhållandet mellan land och hav vid ett par tillfällen under mesolitikum. A) vid en havsnivå på 80 meter över nuvarande havsytta, och B) vid en havsnivå på 90 meter över nuvarande havsytta.

Högst intressant är den avsatsyxa av brons, som är funnen på en alns djup i en mosse vid Kärr. Vilken mosse som avses framgår inte, men om den inte legat inom utredningsområdet så bör det ändå vara i närområdet, och vi ska vara uppmärksamma på att boplatslämningar från bronsåldern kan finnas här. Till Kärr hänförs också en slipsten som finns på Örebro läns museum.

Landskapet i de historiska kartorna

Kartstudien omfattar översiktliga kartor som karta över Sköllersta härad (Thorings häradskarta) från sent 1600-tal, sockenkartor för Sköllersta och Svennevads socknar från 1700-talets början, Häradsekonomiska kartan från andra halvan av 1800-talet, bladen Hallsberg och Svennevad, samt ekonomiska kartan från 1950-talet, bladen Tarsta och Pålsboda. Från de enskilda byarna som berörs av utredningen finns ett varierat antal kartor bevarade. Från enheten Boda, Kärr och Dragmo, tre gårdar som tidigt verkar höra samman, finns förutom ett par rågångsåtgärder endast en karta över Laga skiftet från år 1909. Kärr har äldsta skriftliga belägg från 1300-talet, Boda och Dragmo från 1500-talet (SOFI). Byarna Fiskmanstorp, Backa och Hälla har också äldsta skriftliga belägg från 1500-talet. Fiskmanstorp saknar eget kartmaterial, men flera kartor finns från Backa och Hälla. Svennevadsby och Hulta är belagda från 1300-talet och härifrån finns kartor från både 1700- och 1800-talet. För Norra Sättran och Laggarhällan (Laggarhult), som berörs mer perifert, finns ett par bra kartor för Norra Sättran medan Laggarhällan saknar egna kartor.

Det är endast Boda och Backa som har själva gårds- eller bytomten inom utredningsområdet. Båda är bebyggda och bebodda idag. Ett namnlöst jordetorp, fortfarande bebyggt, finns väster om Boda, liksom en banvaktarstuga intill Västra stambanan, och vid Hulta finns en banvaktarstuga intill Pålsboda-Finspångs järnväg. Väster om Backa ska det dessutom ha funnits ett numera helt försvunnet torp. Platsen för ytterligare ett sentida torp, Mossfallet, finns på Svennevads bys mark inom utredningsområdets södra del. Flera bebyggelseenheter ligger däremot i nära anslutning till utredningsområdet. Svennevads by ligger en betryggande bit söder om utredningsområdets södra ände, medan Hulta bytomt ligger strax öster om utredningsområdet i dess södra del.

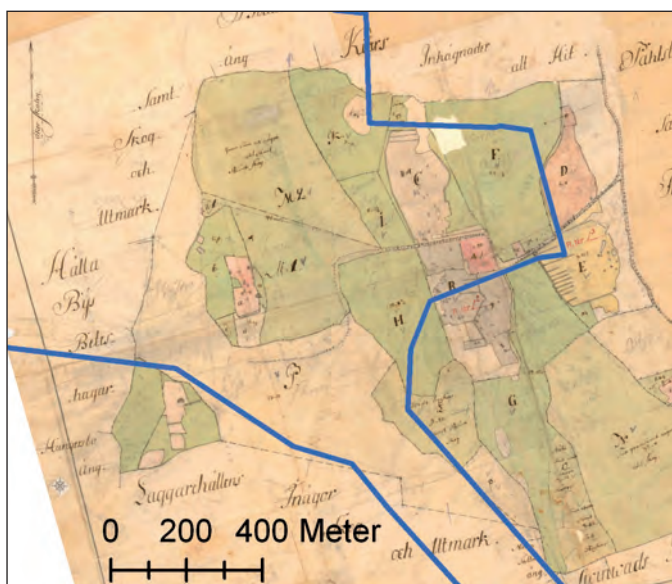
Hälla by ligger ganska långt i söder, eller sydväst, och det är skog - tidvids beteshagar - under Hälla som berörs av utredningen. Däremot har här legat ett sentida torp, Marstrand, strax söder om utredningsområdet, där platsen för själv torpet inte berörs

Figur 6. Utsnitt ur häredeekonomiska kartan från år 1864, bladen Hallsberg och Svennevad, med utredningsområdet markerat med blå linje. Skala 1:25 000.

men däremot odlingslämningar kommer med. Fiskmanstorps tomt ligger väster om utredningsområdet. Strax sydväst om utredningsområdet ligger en bebyggelseenhet med namnet Bostället, på de äldre kartorna markerat som husartorp, eller ryttarstuga, under Backa. Byn Kårr har legat strax norr om utredningsområdets utbuktning åt öster, men har senare, troligen i samband med bygget av Örebro–Pålsboda järnväg, flyttats längre åt sydsydöst. Vid vägen mot Fabbetorp flankeras utredningskorridoren av två övergivna bebyggelseenheter, backstugan ”Gatan” i öster intill Skogaholmsvägen och ett namnlöst sentida torp i väster. Dragmo ska enligt sockenkartan ha legat öster om utredningsområdet i dess norra del, men ska enligt uppgift (SOFI) ha flyttats till Kårrtorpet nordöst om utredningsområdets norra spets.

Västra torpet vid Backa finns med i kartorna från 1700-talet, med hussymbol och benämnd Backa St i sockenkartan från år 1704, och Stuga på Backa avmätning från år 1745. På karta över storskiftet från år 1768 kallas enheten Västra torpet i listorna och här anges både åker, äng och hagar, samt hussymbol i kartan. Västra torpet finns kvar som begrepp på karta över laga skifte från år 1838 men själva stugan tycks ha försvunnit. Åkrarna är brukade på ekonomiska karta från år 1955, men planteras igen med gran i prydliga rader under senare delen av 1900-talet.

Figur 7. Utsnitt ur storskifteskartan för Backa från år 1768, med bland annat Västra torpet. Utredningsområdet markerat med blå linje. Skala 1:20 000.

En generell iakttagelse är att den uppodlade åkermarken är som störst på 1950-talets ekonomiska karta och att äng och betesmark utgör en mycket större andel på de äldre kartorna. Det är både så att ängsmark övergått till åker, som när Rekakärret och Näskärret, norr om Svennevads mosse i södra delen av utredningsområdet, dikades ut under tidigt 1900-tal, och att betesmark fått växa, eller planerats, igen. Delar av dagens skog ser dessutom ut att ha varit skog så långt tillbaka som det går att följa i kartorna. Något samband mellan de röjningsröseområden som identifierats vid fältinventeringen och om det enligt kartmaterialet varit åker, bete eller skog tycks inte finnas. Inte heller håller sig röjningsröseområdena inom en och samma äga. De flyter istället ut över ägogränser och berör både hagmark, i mindre utsträckning åker, och mark som genomgående varit skog.

Vad gäller vägnätet så ansluter utredningsområdets södra ände till dagens riksväg 51 vid torpet Yxhult. Riksväg 51 följer åsen från Sköllersta i norr ner genom Sköllerstas, Svennevads och Bos socknar ner till Östgötagränsen vid Örmo. Här har vägen förmodligen legat sedan mycket lång tid tillbaka. I ”Värdefulla kulturmiljöer i Hallsbergs

kommun” (s. 30) framhålls vikten av att den nuvarande vägen får behålla sin sträckning. Här finns en milstolpe, eller milsten (fornlämning 2 i Svennevad socken), med årtalet 1781, intill vägen. En milstolpe finns markerad på samma plats redan på karta över Hulta by från år 1703. Delvis parallellt med riksväg 51 går en mindre väg, väg 625, från norr över Rullstugan, i norra änden av utredningsområdet, ner mot Skogaholm i sydväst. De äldre kartorna, bland annat sockenkartan (Sköllersta socken 1704), erbjuder flera alternativa dragningar för denna väg, liksom andra mindre vägar som gått från denna över skogen både åt väster och åt söder. De flesta av de här äldre vägsträckningarna har varit omöjliga att återfinna i terrängen idag. Till det uråldriga vägnätet lades järnvägarna som byggdes under 1800-talet, och tre järnvägslinjer har gått genom utredningsområdet. Västra stambanan invigdes år 1862 och är ett i allra högsta grad aktivt trafikstråk än i dag. Den smalspåriga järnvägen, med delarna Pålshoda–Finnspångs järnväg och Örebro–Pålshoda järnväg, blev inte lika långlivade. Pålshoda–Finnspångs järnväg invigdes år

Figur 8. Utsnitt ur karta över Sköllersta socken från år 1704, med flera vägsträckningar som avviker från dagens. Utredningsområdet markerat med blå linje. Skala 1:20 000.

1874 och Örebro–Pålsboda järnväg först år 1901, och persontrafiken lades ner på hela sträckan år 1962. På sträckan söder om Hjortkvarn fortsatte godstrafiken fram till år 1987 (Historiskt om Svenska Järnvägar). Delar av banvallen för Pålsboda–Finnsångs järnväg ligger kvar och används idag som körväg, medan det mesta av Örebro–Pålsboda järnväg tagits bort.

Objektstabell

Obj. nr.	Typ av objekt	Status	Kommentarer
1	Boplatssläge	Möjlig fornlämning	
2	Milstolpe	Fast fornlämning	
3	Brott	Övrig kulturhistorisk lämning	
4	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
5	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
6	Husgrund, historisk tid - jordkällargrund	Övrig kulturhistorisk lämning	Hör till torpet Mossfallet
7	Fossil åker	Övrig kulturhistorisk lämning	
8	Husgrund, historisk tid - kolarkoja	Övrig kulturhistorisk lämning	
9	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
10	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning	
11	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	
12	Banvall	Övrig kulturhistorisk lämning	Pålsboda-Finnsångs järnväg
13	Boplatssläge	Möjlig fornlämning	
14	Kolarkoja?	-	Nybygge av spisröse?
15	Område med kolningslämningar	Övrig kulturhistorisk lämning	
16	Kolbotten	Möjlig fornlämning	
17	Boplatssläge	Möjlig fornlämning	
18	Kolbotten	Möjlig fornlämning	
19	Fossil åker	Övrig kulturhistorisk lämning	
20	Boplatssläge	Möjlig fornlämning	
21	Fossil åker	Övrig kulturhistorisk lämning	
22	Område med kolningslämningar	Övrig kulturhistorisk lämning	
23	Fossil åker	Övrig kulturhistorisk lämning	
24	Fossil åker	Övrig kulturhistorisk lämning	
25	Fossil åker	Övrig kulturhistorisk lämning	
26	Boplatssläge	Möjlig fornlämning	
27	Kolbotten	Möjlig fornlämning	
28	Område med fossil åker - röjningsröseområde	Fast fornlämning	
29	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
30	Område med fossil åker - röjningsröseområde	Fast fornlämning	
31	Kolbotten	Möjlig fornlämning	
32	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
33	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
34	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
35	Husgrund, historisk tid	Övrig kulturhistorisk lämning	Betong
36	Röjningsröse (anhopning av röjningssten)	Övrig kulturhistorisk lämning	
37	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
38	Område med fossil åker - röjningsröseområde	Fast fornlämning	
39	Boplatssläge	Möjlig fornlämning	
40	Röjningsröse (anhopning av röjningssten)	Övrig kulturhistorisk lämning	
41	Plats för torp	Möjlig fornlämning	Västra torpet under Backa

Obj. nr.	Typ av objekt	Status	Kommentarer
42	Röjningsröse (anhopning av röjningssten)	Övrig kulturhistorisk lämning	
43	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
44	Område med fossil åker - röjningsröseområde	Fast fornlämning	
45	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
46	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
47	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
48	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
49	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
50	Röjningsröse (anhopning av röjningssten)	Övrig kulturhistorisk lämning	
51	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
52	Område med kolningslämningar	Möjlig fornlämning	
53	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
54	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
55	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
56	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
57	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
58	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
59	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
60	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
61	Område med fossil åker	Fast fornlämning	
62	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
63	Område med fossil åker - röjningsröseområde	Fast fornlämning	
64	Gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	
65	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
66	Kolbotten	Möjlig fornlämning	
67	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
68	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
69	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
70	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
71	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
72	Damm med dammvall	Övrig kulturhistorisk lämning	
73	Banvall	Övrig kulturhistorisk lämning	Örebro-Pålsboda järnväg
74	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
75	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
76	Område med kolningslämningar	Möjlig fornlämning	
77	Fossil åker	Övrig kulturhistorisk lämning	Invid torpet Marstrand
78	Område med fossil åker - röjningsröseområde	Fast fornlämning	
79	Område med kolningslämningar	Möjlig fornlämning	
80	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
81	Kolbotten	Möjlig fornlämning	
82	Kolbotten	Möjlig fornlämning	
83	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning	
84	Plats med namn och tradition	Övrig kulturhistorisk lämning	"Spökstenen"
85	Röjningsröse/gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	
86	Hägnad - stenmur	Övrig kulturhistorisk lämning	
87	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
88	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
89	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
90	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
91	Område med fossil åker - röjningsröseområde	Fast fornlämning	
92	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	

Obj. nr.	Typ av objekt	Status	Kommentarer
93	Röjningsröse/gränsmärke	Övrig kulturhistorisk lämning	
94	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
95	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
96	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
97	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
98	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
99	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
100	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
101	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
102	Område med fossil åker - röjningsröseområde	Möjligt fornlämning	
103	Röjningsröse, vall	Övrig kulturhistorisk lämning	
104	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
105	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
106	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
107	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning	
108	Fossil åker	Övrig kulturhistorisk lämning	
109	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
110	Gårdstomt	Bevakningsobjekt	Boda, med husgrunder
111	Husgrund, historisk tid - jordkällargrund	Övrig kulturhistorisk lämning	
112	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
113	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning	
114	Färdväg	Övrig kulturhistorisk lämning	
115	Färdväg	Fast fornlämning	
116	Fossil åker	Övrig kulturhistorisk lämning	
117	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
118	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
119	Röjningsröse	Möjlig fornlämning	
120	Hägnad - vall	Fast fornlämning	
121	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	Gränsmärke?
122	Område med fossil åker - röjningsröseområde	Fast fornlämning	
123	Område med fossil åker- röjningsröseområde	Fast fornlämning	
124	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
125	Boplatsläge	Möjlig fornlämning	
126	Röjningsröse	Övrig kulturhistorisk lämning	
127	Gårdstomt	Bevakningsobjekt	Backa

Utredningsområdet från söder till norr

I södra delen ligger utredningsområdet mellan Svennevadsmossen i väster och Pålsbodaåsen i öster. Längst i söder ansluter utredningsområdet till befintlig riksväg 51 där den följer utmed västra sidan av åsen. Här finns åkermark, vid inventeringstillfället använt som bete för nötkreatur. En utbuktning från åsen har skapat en förhöjning med sandig jord där man kan förvänta sig boplatslämningar, **objekt 1**. I kanten av åkern, i vägslänten på västra sidan av riksvägen, står en milstolpe, **objekt 2**. På ett storblockigt impediment i västra delen av åkern finns lämningar efter både industriell verksamhet, i form av stenbrott i ett av de större stenblocken, **objekt 3**, och efter odling i form av röjningsrösen, **objekt 4 och 5**. I norra änden av impedimentet finns en jordkällargrund, **objekt 6**, tillhörig torpet Mossfallet. Norr och nordväst om åkrarna följer tämligen plan skogsmark med uppvuxen granskog. I södra kanten kan man ana en åkerlycka, **objekt 7**, där skogen nu brett ut sig. Ett röjningsröse, **objekt 9**, lite längre norrut låter oss förstå att den odlade marken har sträckt sig ännu lite längre norrut i det som idag är skog. Mellan

Figur 9. Storblockig terräng förekommer till och från i den södra delen av utredningsområdet. Foto Jenny Holm.

åkerlyckan och det ensamma röjningsröset ligger en lämning som i allt påminner om en ruin efter en kolarkoja, **objekt 8**. Mellan denna och åkerlyckan går en enkel körväg, **objekt 10**, av obetydlig ålder. En gräns mellan två skogsskiften har markerats med enkla järnrör där ett av gränsmärkena, **objekt 11**, förstärkts med en gulmålad kanna på en granstör. Brukningsvägen går från åkrarna i sydöst upp mot banvallen för Pålsboda–Finspångs järnväg, **objekt 12**, i nordväst. Banvallen skär genom utredningsområdet från dess södra ände och lämnar det, genom den östra begränsningen, strax söder om Hulta. Väster om banvallen är terrängen omväxlande storblockig och flackt sumpig. Ett stort och djupt dike korsar sträckningen och efter att ha passerat ett par mindre åkrar och ytor med hyggligt gles granplantering kommer vi fram till ett lite mer kuperat skogsparti med uppvuxen granskog och storblockiga höjder. I västra kanten av utredningsområdet stöter vi här på ett lämpligt boplatsläge, **objekt 13**, i en sydvästvänd slänt. Rakt öster om detta, mitt i utredningskorridoren, finns en mer udda lämning, **objekt 14**, vad som förefaller vara ett helt nybyggt spisiröse av den typ man kan hitta i en kojruin. Inte lång norr om denna ligger två kolbottnar, **objekt 15**. Här ska det ha varit åker under 1800-talet, men detta är svårt att skönja i terrängen. Ytterligare en ensam kolbotten, **objekt 16**, finns i västra kanten av utredningsområdet. Strax nordöst om denna hittar vi ytterligare ett boplatsläge, **objekt 17**, som omges av storblockiga höjder. I sluttningen ovanför boplatsläget åt norr ligger så ännu en ensam kolbotten, **objekt 18**. På östra sidan av

en av de storblockiga höjderna ligger en övergiven åker, **objekt 19**, i slänten ner mot banvallen för Pålsboda–Finspångs järnväg. Strax norr om åkern står en banvaktarstuga. I förlängningen av den mer stenfria slänten uppåt åt nordväst, i anslutning till åkern, finns ett boplatsläge, **objekt 20**. I norra änden av det kuperade skogsområdet ligger ännu en igenvuxen åkeryta, **objekt 21**, och ovanpå denna, och alltså yngre, två kolbottnar och en kojruin, **objekt 22**. Norr om skogspartiet korsar utredningskorridoren Näskärret och Rekakärret, som utgör förlängningen på Svennevadsmossen. Terrängen är här helt plan och de bitvis smala åkerlyckorna är gräsbeväxta och i södra delen finns salixodlingar. Ett rejält dike skär genom den före detta kärrmarken från norr till söder. Väster om kärren kommer vi upp på en låg långsträckt nord-sydlig förhöjning, ställvis med koncentrationer av stora stenblock. Här består skogen delvis av nästan oframkomliga granplanteringar, med bara mindre partier av uppvuxen skog, och insprängda små åkrar, **objekt 23, 24 och 25**. Norrut, och ut mot utredningsområdets ytterkant i nordöst övergår höjdryggen i lägre vattensjuk och svårframkomlig skog. Åt väster skärs höjden av, från den markerade brant som leder upp mot högre terräng i väster, av en långsmal sänka. I branten, i utredningsområdets sydvästra kant, finns en naturlig terrass som utgör ett lämpligt boplatsläge, **objekt 26**. Vid foten av branten ett stycke norrut finns en ensam kolbotten, **objekt 27**. Norr om boplatsläget, både i branten och ovanför densamma, ligger ett område med fossil åker, ett röjningsröseområde, **objekt 28**, i vad som före stormen Dagmar var uppvuxen granskog. Högre terräng med berg i dagen och en åt öster utskjutande bergknalle avgränsar ytan norrut. Rakt nedanför det utskjutande partiet, och ganska långt ner i sluttningen ligger ett ensamt röjningsröse, **objekt 29**. Norr om bergknallen börjar nästa område med fossil åker, ett röjningsröseområde, **objekt 30**. Detta sträcker sig närmare 500 meter norrut utmed branten, med rösen både utför slänten och på planare mark ovanför branten.

Härmed lämnar utredningsområdet den smalare vägkorridoren i söder och går in i den utvidgade ytan väster om Pålsboda samhälle. Här behandlas först den östra delen söder om Västra stambanan, därefter den västra delen söder om samma järnväg och sedan delen norr om stambanan. Gränsen mellan de båda delarna i söder går genom ett lägre flackare parti som präglas av många diken. Södra delen av objekt 30 ligger i uppvuxen granskog med hållmark mellan röjningsröseområdet och den lokala grusvägen i väster. I södra delen av röjningsröseområdet finns en ensam kolbotten, **objekt 31**. Objekt 30 delas diagonalt av en ledningsgata och parallellt med den en grusväg. Nordöst om ledningsgatan är hagmark med halvöppen vegetation: glesa träd, hasselstrutar och sly.

Figur 10. Kolbotten, objekt 31, inom södra delen av röjningsröseområde objekt 30. Foto från väster, Jenny Holm

Figur 11. Rönjningsröse bland hasselstrutar i den norra delen av rönjningsröseområdet 30. Foto från öster, Jenny Holm.

Här kan flera åkerytor ses i terrängen, som avgränsande åkerhak och enstaka välvda parceller. I hagmarken, norr om rönjningsröseområdet, finns några ensamliggande rösen, **objekt 32, 33 och 34**. I nedre delen av backen intill grusvägen ligger en sentida husgrund, **objekt 35**. Norr och nordväst om hagmarken finns med gran igenplanterade åkrar. På södra sidan av dessa, intill och väster om grusvägen, ligger en av flera större anhopningar av rönjningssten, **objekt 36**. De har förmodligen anlagts när man röjde åkrarna i norr från äldre rönjningsrösen. Här finns också flera oregelbundna blocksamlingar och ett ensamt rönjningsröse, **objekt 37**, i vad som ser ut att vara fortsättningen på hagmarken öster om grusvägen.

Vägen löper i en krok uppför backen vid Backa i norr, över höglänt terräng väster om Rekekärret, Näskärret och Svennevadsmossen ner till Svennevads by i söder. Söder om den slybeväxta ledningsgatan är skogen uppvuxen granskog med uppstickande hållmarker i östra delen intill den lokala grusvägen och mot vägen in mot Bostället i söder. Närmast upp mot de igenplanterade åkrarna är en remsa tät granplantering. I västra delen av det här skogspartiet finns ett område med fossil åker, ett rönjningsröseområde, **objekt 38**, och i anslutning till det finns också ett boplatsläge, **objekt 39**. Närmast väster om rönjningsröseområdet, i den lägst belägna delen, står tätt planterade halv vuxna granar. Längre norrut, i granplanteringen, finns ett av de större anhopningar av rönjningssten, **objekt 40**. I åkern i norr, med granar i raka rader, har det enligt de historiska kartorna legat ett torp. Platsen för torpet, Västra torpet – **objekt 41**, är ungefärligt markerad och eventuella husgrunder lär ligga tillsammans med annan rönjningssten i de större stenanhopningarna som utgör objekt 40. Närmast norr om den igenplanterade åkern är svårframkomlig och snårig granplantering, och i väster ett mer öppet hygge med självsådda granar och sly ända ner till undersökningsområdets gräns i söder. En mindre grusväg går i en slinga längs med södra sidan av utredningsområdet fram till Bostället, därifrån norrut över hygget och sedan österut längs norra sidan av de före detta åkrarna, för att slutligen svänga söderut och ansluta till lokalvägen vid toppen av branten väster om Backa. Strax norr om den här vägen, i ett extra slygt och risigt parti ligger ännu en av de större anhopningar av rönjningssten, **objekt 42**, samt åtminstone ett mindre, sentida, rönjningsröse, **objekt 43**, i dikeskanten. På hygget i väster, på ömse sidor av den lilla vägen, och upp i uppvuxen skog mot en bergshöjd i norr, ligger ett större område med fossil åkermark, ett rönjningsröseområde, **objekt 44**. I östra delen av rönjningsröseområdet, innanför vägslingan, finns ett boplatsläge, **objekt 45**. På östra respektive västra sidan

Figur 12. Granar på raka rader i före detta åkermark väster om Backa. Foto Jenny Holm.

av den markerade hållmarken i norr finns ytterligare boplatslägen, **objekt 46 och 47**. På norra sidan av samma höjd ligger ett ensamt röjningsröse, **objekt 48**. Nordöst om bergshöjden med boplatslägen rinner en bäck, fördjupad för att dränera bättre, ner mot öppen åkermark i öster. Östsluttningen är inte lika brant och markerad här som längre söderut, och närmast bäcken är vegetationen tät och snårig. Söder om bäcken men norr om de igenplanterade åkrarna, i en omväxlande tät och öppen skog hittar vi ett mindre röjningsröse, **objekt 49**, och ytterligare en av de större anhopningarna av röjningssten, **objekt 50**. Den mildare östsluttningen har en lite brantare slänt i nedre delen, och på en planare yta strax ovanför den har vi ett boplatsläge, **objekt 51**. Går vi sedan över bäcken har vi i huvudsak fullvuxen granskog men med mindre snårigare partier, främst i söder och i öster ner mot åkermark. Ganska nära bäcken ligger en kolbotten och ett spisröse från en kolarkoja, **objekt 52**. På samma avstånd från bäcken finns också ett par röjningsrösen, **objekt 53 och 54**. Norr om dess finns ett glest stråk med ganska oregelbundna röjningsrösen, **objekt 55–60**. Lite längre norrut finns en stenröjd åkeryta med ett röjningsröse, **objekt 61**. I ett läge som påminner om det för objekt 51 – på en planare yta ovanför den östsluttning som leder ner mot öppen åkermark – ligger ännu ett boplatsläge, **objekt 62**. Väster om boplatsläget på krönet av höjden därbakom, ligger ett större område med fossil åkermark, ett röjningsröseområde, **objekt 63**. Området sträcker sig från den uppvuxna granskogen i söder ut över ett hygge med slyg och tät

granplantering i norr, samt omsluter en bergshöjd i norra delen. Här finns, förutom mer eller mindre runda rösen, även ett par långsträckta dito och flera mer eller mindre tydligt röjda åkerytor. Røjningsröseområdet ligger både på mark tillhörig Backa och sådan som hör till Boda och Kärr. I nordvästra hörnet av Backas ägor står ett gränsmärke, **objekt 64**, mitt på en åkeryta. Inom røjningsröseområdet finns också två boplatslägen, **objekt 65** på en naturlig terrass i sluttningen - där det också ligger en kolbotten, **objekt 66** - och **objekt 67** på ett utskjutande parti i söder. Skilt från det större røjningsröseområdet av en sänka med våtmark ligger ett par ensamma rösen, **objekt 68 och 69**, på en lägre höjdrygg. Norr om objekt 63 finns också ett par enskilt liggande røjningsösen, **objekt 70 och 71**. Intill banvallen för Västra stambanan ligger en branddamm, **objekt 72**, som mest liknar en större täktgrop, delvis övertäkt av dumpmassor, men med en pryddigt byggd dammvall i öster. Där vi kommer ner från det slyiga hygget i väster och ut i öppen åkermark ligger en bit av banvallen till Örebro-Pålsboda järnväg, **objekt 73**, i norra delen av åkern. Den östligaste utstickaren av utredningsområdet har en svagt böljande karaktär, med en mindre markerad nord-sydlig höjdrygg med mjuka svackor på ömse sidor innan marken höjer sig mot Backabranten i väster och Pålsbodaåsen i öster. En långsmal remsa närmast åsen utgörs fortfarande av åker medan en större del av ytan är glest igenplanterad med en blandning av ek, gran, lärk och körsbär. Den långsmala höjdryggen i dalens mitt omfattar ett boplatsläge, **objekt 74**. Därmed är vi nere vid Backa gård vars tomt utgör **objekt 127**.

Häriifrån förflyttar vi oss till den västra delen av utredningsområdet, på andra sidan det utdikade lägre partiet bortom Bostället och de i sen tid igenplanterade åkrarna. Efter att ha passerat ett par av de många diken och en våtmark i anslutning till dem ser vi på andra sidan av ett brutalt sönderharvat hygge ett boplatsläge, **objekt 75**, på en höjd med en skyddande berghäll i norra delen. På samma höjd finns också två kolbottnar, **objekt 76**, och några røjningsrösen som hör till den fossila åkermarken, **objekt 77**, vid torpet Marstrand. Själva torpet har legat utanför utredningsområdet men flera åkerytor, røjningsrösen och diken berörs av utredningen. En bäck, delvis rätad och fördjupad, rinner västerifrån till norra delen av åkrarna och korsar därefter ytan. Norr om bäcken ligger ett område med fossil åkermark, ett røjningsröseområde, **objekt 78**, i en tät granplantering. Området sträcker sig upp mot en höjd med hållmark i norr. I södra delen av området finns en kolbotten och en kojruin, **objekt 79**, och i östra delen ligger ett boplatsläge, **objekt 80**. Väster om den svårframkomliga granplanteringen är ett öppet hygge med mindre ruggar av granplantor, och närmast längs med bäcken söder om hygget växer tät ungskog med gran och björk. Söder om det tätvuxna stråket, på ett hygge med frötallar, finns en kolbotten, **objekt 81**, alldeles intill en markerad höjd med

Figur 13. Vål väht och bara något mossbevuxet røjningsröse inom objekt 91. Foto Jenny Holm.

hällmark. I norra delen av det öppna hygget, intill den mindre landsväg som går från Skogaholm i söder upp mot Rullstugan i utredningsområdets norra del, finns resterna av ytterligare en kolbotten, **objekt 82**. Från Skogaholmsvägen österut, strax norr om kolbotten finns en kort bit kvar av en brukningsväg, **objekt 83**, som lett ned mot torpet Marstrand. Brukningsvägen har i övrigt demolerats vid hyggesberedning. Där brukningsvägen möter Skogaholmsvägen ligger ett flyttblock som går under namnet Spökstenen, **objekt 84**. En liten bit norr om brukningsvägen kommer man upp på den höjd med hällmarker som röjningsröseområdet objekt 78 också nådde upp mot i öster. Hällmarken fortsätter även en bit väster om Skogaholmsvägen där den omges av ett stråk av tät ung granskog, medan det i övrigt till största delen är vattensjukt hygge på västra sidan av vägen. På östra sidan av vägen finns ett ensamt röjningsröse, **objekt 85**, som eventuellt även tjänar som gränsmärke. Flera grustäkter ligger längs med vägen, omger Spökstenen och har delvis fjärrmat kolbotten söder om denna. Det förekommer också vallar av stenblock längsmed vägen.

Norr om bergshöjden finns en vacker stenmur, **objekt 86**, som följer gränsen mellan Boda och Fiskmanstorp en bit. Strax norr om muren ligger ett par röjningsrösen, **objekt 87 och 88**. Här finns också mycket röjningssten längs kanten av den öppna åkermarken i norr och impedimenten är helt belamrade med sten. På östra sidan av bergshöjden, strax norr om röjningsröseområdet objekt 78 har vi ett boplatssläge, **objekt 89**, på en hylla tätt mot den markerade bergskanten. Lite längre norrut har vi ett liknande boplatssläge, **objekt 90**, en planare stenfri yta tätt mot en brant klippställning. Själva bergshöjden och området allra närmast öster och nordöst om det har uppvuxen tallskog. På norra sidan finns ett mindre kalhygge, och öster om berget tar uppvuxen granskog med uppkörda gallringsvägar vid. Här ligger ett område med fossil åkermark, ett röjningsröseområde, **objekt 91**, och inom det i dess sydvästra del ännu ett boplatssläge, **objekt 92**. Den planterade granskogen sträcker sig över de låglänta delarna över mot närmaste höjd i öster, där vi hade nästa röjningsröseområde, objekt 44, och vidare norrut mot järnvägen. Mindre partier, upp mot åkermarken i väster, har tätare och blötare självföryngrad skog. I skogen norr om röjningsröseområdet objekt 91 finns en del glest utspridda, ofta ganska små, röjningsrösen, **objekt 93–99**. Nu återstår en mindre höjd upp, mot banvallen i norr, som omsluts av en rätad och fördjupad bäck som går i en stor böj ner från järnvägen i norr och tillbaka dit upp 250 meter längre österut. Hela ytan som omsluts av bäcken utgörs av hygge med bitvis mycket tät och svårframkomlig granplantering med mycket sly. I den högre delen har vi först två ensamliggande röjningsrösen, **objekt 100 och 101**, och lite längre österut ett mindre röjningsröseområde, **objekt 102**. Därefter

Figur 14. Åkrarna väster om Pålshöjden, med bland annat boplatssläget objekt 112 i slutningen framför villorna. Foto från sydväst, Jenny Holm.

Figur 15. Helt mosstäckt röjningsröse inom objekt 122 i utredningsområdets norra del. Foto från nordöst, Jenny Holm.

går vi över till norra sidan av Västra Stambanan. Här har funnits en banvaktarstuga intill järnvägen och lite längre norrut ett jordetorp under Boda intill vägen, där båda dessa idag representeras av bebodda tomter även om det är oklart om det rör sig om de ursprungliga byggnaderna. Norr om jordetorpet, i kanten av en talldunge mot åkermark finns ett långsträckt röjningsröse, **objekt 103**, eller vall av odlingssten, samt ett par enskilda röjningsrösen, **objekt 104 och 105**, i åkerkanten. Skogaholmsvägen har här gjort en krök åt öster och omsluter ett slybeväxt hygge och en åkerlycka. Mellan åkern och järnvägen finns ett mindre parti med uppvuxen skog. Här finns ett boplatssläge, **objekt 106**, i västslutningen. Boplatssläget ligger i slänten av samma höjd som röjningsrösen på södra sidan av järnvägen, och detta är södra tippet på en mycket långsträckt höjdrygg som löper norrut över utredningsområdet och sedan längs med dess östra sida. Höjdryggen har en markerad bergsklack just här norr om banvallen och ytterligare en norr om Boda. På norra sidan av berghällarna finns dels en bit av en äldre väg, **objekt 107**, dels fossil åkermark, **objekt 108**, i form av en tämligen sentida åker och ett långsträckt röjningsröse.

Resterande del av utredningsområdets bredare del består av brukad åkermark med mindre inslag av impediment, där flera av impedimenten är belamrade med röjningssten. En dalgång, fortsättningen på dalen där Backa ligger söder om stambanan, korsar i nord-sydlig riktning åkrarna. I dalens botten har Örebro–Pålsboda järnväg gått, men banvallen är borttagen och kan endast anas längst i söder där den gått under Västra stambanan. I en planare del av slutningen på dalens västra sida har vi ett långsträckt boplatssläge, **objekt 109**. I nordvästra hörnet av åkrarna ligger Boda. Tomten är bebyggd med ett modernt bostadshus och ett uthus, men här finns också flera grunder efter äldre byggnader. Tomten och husgrunderna utgör **objekt 110**. På ett impediment i norra delen av åkern finns ytterligare en grund efter en jordkällare, **objekt 111**. På dalens östra sida, upp mot villorna i Pålsboda samhälle, finns ett större boplatssläge, **objekt 112**. Norr om Boda finns en rest av en äldre väg, **objekt 113**, som under en period under 1900-talet ledde in från Skogaholmsvägen till Pålsboda samhälle. Vägbanken ansluter i västra änden till en annan äldre väg, **objekt 114**, en alternativ sträckning av väg 625, Skogaholmsvägen, som var i bruk under en del av 1800-talet och en bit in på 1900-talet. En liten bit av en ännu äldre variant av Skogaholmsvägen, **objekt 115**, finns bevarad väster om nuvarande väg. De båda alternativa vägsträckningarna omsluter ett område med fossil åkermark, **objekt 116**. På östra sidan av den fossila åkermarken objekt 116,

i anslutning till vägen objekt 114 och modern åkermark öster om den, finns bitvis stora mängder av hoplagda stenblock. På den fossila åkern är nu uppvuxen granskog, vilket gäller för större delen av utredningskorridoren norrut upp till Fabbetorpsvägen. Mitt i skogen nordnordväst om de nyss nämnda fossila odlingslämningarna finns ett ensamt röjningsröse, **objekt 117**. Intill väg 625, och på ömse sidor av den, ligger två röjningsrösen, **objekt 118 och 119**, som finns upptagna i fornminnesregistret som stensättningsliknande lämningar (Sköllersta 47). Från Skogaholmsvägen och västerut löper en större vall, **objekt 120**, med röjningssten och block, 90 meter in i skogen. Vallan med röjningssten markerar södra gränsen för ett större område med fossil åker, ett röjningsröseområde, **objekt 122**, som endast delvis ligger inom utredningsområdet. Väster om objekt 122 och nordväst om objekt 120 ligger ett ensamt röjningsröse, **objekt 121**, mitt i skogen. Vid Fabbetorpsvägen ligger, precis utanför utredningsområdet, lägenhetsbebyggelsen Gatan (Sköllersta 81) på östra sidan och ytterligare en lägenhetsbebyggelse (Sköllersta 127) på den västra sidan. Norr om Fabbetorpsvägen är det på östra sidan av utredningskorridoren ett hygge med, före stormen Dagmar, frötallar. Topografiskt har vi en fin västslutning, lämplig för stenåldersboplatser, längs den tidigare nämnda höjdsträckningen strax utanför själva utredningsområdet. Medan det inom utredningsområdet är lägre terräng med delvis vattensjuk mark och många diken. Mot öster växer här tät ung granskog. Röjningsröseområdet objekt 122 tangerar flera gånger utredningskorridoren i det här avsnittet. Norr om hygget vidtar mycket tät och undermåligt gallrad granskog, förutom i en smal remsa närmast väg 625 i öster där det är uppvuxen granskog. Här sticker ytterligare ett område med fossil åker, ett röjningsröseområde, **objekt 123**, in i utredningsområdet. Skogen sträcker sig fram till vägen upp mot Rostorp och Skinnargärdet, eller snarar dess äldre sträckning strax norr om den nuvarande. Av denna äldre väg finns idag inga spår. Norr härom har vi åkermark och i kanten av åkern finns ett röjningsröse, **objekt 126**. Den intressanta västslutningen når här in i utredningskorridoren och vi har därför ett större boplatsläge, **objekt 124**, längs östra sidan av undersökningsområdet. På en mindre förhöjning i åkerns norra del, intill väg 633 mot Hallsberg och i utredningsområdets nordöstra hörn, har vi ytterligare ett boplatsläge, **objekt 125**. Allra nordligaste delen av utredningsområdet sammanfaller med den arkeologiska utredning som gjorts av Riksantikvarieämbete, UV Mitt, för den fortsatta sträckningen norrut av riksväg 51 (Bondesson 2010). UV har ett boplatsläge, objekt 3, som sticker in i nordvästra hörnet av här aktuellt utredningsområdet.

Figur 16. En mindre del av fältarbetet gjordes efter jul och stormen Dagmar. Här är det röjningsröseområdet objekt 28 som dolts av vindfällan. Foto från norr, Jenny Holm.

Tolkning och utvärdering

Utredningen har ökat den allmänna kunskapsuppbyggnaden genom att tidigare okända fornlämningar registrerats. Fornlämningssmiljön i området framstår som betydligt rikare än före utredningen. Utredningen har identifierat 13 tidigare okända fasta fornlämningar, 52 lägen för möjliga fornlämningar och 59 lämningar av typen övrig kulturhistorisk lämning, samt två (2) bevakningsobjekt.

Några av lämningarna har behövt diskuteras ur olika synvinklar. Här nedan följer några kommentarer angående röjningsrösen, gränsmärken, gårdstomter och hur man väljer ut troliga lägen för boplatzlämningar som inte syns ovan mark.

De områden med fossil åker som domineras av röjningsrösen är i de flesta fall fornlämning eftersom de representerar ett äldre nyttjande av marken än vad som finns dokumenterat i det historiska kartmaterialet. Röseområdenas ålder, förutom att de bör vara äldre än 1700-talet, är oklar. Vid arkeologiska undersökningar längs E18 i västra Närke har röjningsrösen fått blandade dateringar från äldre järnålder till 1600-tal och att åkerbruket därefter tycks överges just där och marken åter övergått till skog (Westin 2005). Förhistoriska boplatser har hittats i anslutning till röjningsröseområdena vid E18 och har förmodligen etablerats i samband med uppodlingen av marken (Granlund och Kraft 2006). Vid Attersta sydöst om Örebro hittades en medeltida gård vid förundersökningen av ett röjningsröseområde (Bless Karlsen m.fl. manus). Detsamma skulle kunna vara fallet för röjningsrösen vid Palsboda, både vad gäller rösenas ålder och möjliga bosättningar från olika perioder i anslutning till dem. En viss osäkerhet blir det då för de rösen som ligger inom Kärr-Boda-Drägmö där den enda tillgängliga kartan från 1700-talet är den översiktliga sockenkartan (Sköllersta 1704). Några av de ensamliggande röjningsrösen markerar sannolikt fossil åkermark där stenmängden inte varit så stor och de röjda åkrarna mindre tydliga.

Flera gränsmärken finns markerade i det äldre kartmaterialet, men de har medvetet nedprioriterats vid fältinventeringen. I de fall då gränsen är den samma idag som på de äldre kartorna är ju gränsmärket fortfarande i funktion och kan därmed inte klassificeras som fornlämning även om det är av en ansevärd ålder. Inga igenkännbara gränsmärken har heller hittats i annat läge än i befintlig gräns. Även om något av de röjningsrösen som ligger enskilt skulle kunna vara äldre en gränsmarkering.

Tomtmark vid bebodda hus har inte inventerats, förutom tomten vid Boda. Här gjorde förekomsten av flera husgrunder strax utanför och på gränsen att det föll sig naturligt att kontrollera även en del av trädgårdstomten. De båda gårdar, Boda och Backa, som ligger inom utredningsområdet och som båda har äldsta belägg från 1500-talet, har registrerats som bevakningsobjekt.

Avgränsningen av möjliga boplatzlägen har i alla lägen inte varit alldeles självklar. Speciellt i den östsluttning som följer västra sidan av den nordsydliga dalgång som går från Kärr i norr ned förbi Backa ner mot Svennevadsmosse i söder, har vi presenterat tre långsmala boplatzlägen som följer en terrass längs med hela sluttningen. Det är troligt att bara mindre ytor inom dessa innehåller boplatzlämningar, men det är inte möjligt att avgränsa dessa närmare på det här stadiet.

Flera boplatzlägen som ligger i vad som varit en ganska utsatt skärgårdsmiljö under tidig stenålder har tagits med. Eftersom landet vid den här tiden var glesbefolkat och boplatserna totalt sett inte varit så många får vi inte ha för höga förväntningar på andelen träffar på den här typen av boplatzlägen. Å andra sidan skulle kännedomen om den första kolonisationen och de äldsta bosättningen i området vara betydelsefull.

Referenser

Kart- och arkivmaterial

Rikets allmänna kartverk

Ekonomiska kartan 9F 9e, bladet Pålsboda, år 1955. Rak-id: J133-9f9e57
Ekonomiska kartan 10F 0e, bladet Tarsta, år 1955. Rak-id: J133-10f0e57
Häradsekonomiska kartan, bladet Hallsberg, år 1864-67. Rak-id: J112-65-11
Häradsekonomiska kartan, bladet Svennevad, år 1864-67. Rak-id: J112-65-12

Lantmäterimyndigheten

Svennevads by, syneförättning, år 1906. Akt. 18-skö-96
Boda och Fiskmantorp, rågångsätgård, år 1938. Akt. 18-skö-124
Kärr och Dragmo, rågångsätgård, år 1811. Akt 18-skö-100
Boda, Kärr och Dragmo, Laga skifte, år 1909. Akt 18-skö-280
Backa, storskifte, år 1768. Akt. 18-skö-44
Backa, ofullbordat laga skifte, år 1838. Akt. 18-skö-178
Hälla, ägoutbyte laga skifte, år 1864. Akt 18-skö-214.

Lantmäteristyrelsen

Sköllersta härad (Thorings Häradskarta), år 1688. Akt. S8:5
Sköllersta socken, år 1704. Akt. S61-1:1
Svennevads socken, år 1704. Akt. 64-1:1
Backa, Avmätning och gränsbestämning, åe 1745. Akt S61-4:1
Hälla, avmätning, år 1699. Akt. S61-38:2
Hälla, delning av skog, år 1742. Akt S61-38:4
Svennevads by, storskifesdelning, år 1764. Akt.
Svennevads by, laga delning, år 1813. Akt. S64-52:5
Svennevads by, laga skifte, år 1834. Akt. S64-52:6
Hulta, avmätning, odat (1703?). Akt. S64-23:1
Norra Sättran, storskifte, år 1784. Akt S64-55:1

Riksantikvarieämbetets fornminnesregister. Fornsök. (FMIS)

SOFI

SHMM

Svenskt diplomatarium

ÖLM

Litteratur

Bless Karlsen, K., Nylén, A., Arnberg, A., Ros, J. & Anttila, K., manus. *Attersta. Fossil åkermark, skärvstensbög och medeltida gård*. Förundersökning och särskild arkeologisk undersökning. Fornlämning Gällersta 39, Attersta 7:8, Gällersta socken, Örebro kommun, Närke

Bondesson, W., 2010. UV Mitt, rapport 2010:15. Arkeologisk utredning, etapp 1. *Väg 51, sträckan Pålsboda-Kvarntorpskorset. Närke; Sköllersta och Ekeby socknar; Oxelvärssta 3:2, Boskulla 1:2, 1:3, Baggerud 1:5, Ekeby Nybble 1:21, 1:22, 4:1, 4:2, 5:1, Kävesta 2:19, 2:29, 5:2, Norrtorp 5:1, Fallet 1:1, Åkerby 2:7, 2:8, 2:9, 4:23, 8:1,9:1, Segås 1:5 och Saltorp 1:1*. Dnr 421-4451-2009. Riksantikvarieämbetet - Swedish National Heritage Board.

Granlund, S. & Kraft, A., 2006. Bland folk och få. Två gårdar från äldre järnålder. I: *Blick för Bergslagen. Årsbok 2006*. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Bergslagen. Riksantikvarieämbetet. S. 17-26.

Historiskt om Sveriges Järnvägar. www.historiskt.nu

Hofberg, H., 1868. *Nerikes gamla minnen* - sådana som de ännu kvarleva i fornlämningar, fornyfynd, aflefvor af medeltidens kyrkliga konst, folklif, sånger, sägner, folkspråk, m.m., Ett bidrag till fäderneslandets fornkänedom, konst- och odlingshistoria.

Holm, J., 2007. UV Bergslagen, rapport 2007:6. Arkeologisk utredning, etapp 1. *Riksväg 51. Delen Trolleflods mosse – Hjortkvarn. Närke, Bo socken*. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Holm, J., & Thorsberg, K., 2006. UV Bergslagen, rapport 2006:21. Arkeologisk undersökning. *Knutstorp – en plats med gropar. Mesolitiska och senare lämningar. Närke, Hidinge socken, Knutstorp 1:2 och Sättran 1:1, RAÄ 107*. Dnr: 423-2376-2005. Riksantikvarieämbete, Avdelningen för arkeologiska undersökningar.

Ternström, C., 2005. *Naturgas mellansverige, etapp V: Västerlösa-Rockhammar*: Linköpings, Motala, Hallsbergs, Askersunds, Kumla, Örebro och Lindesbergs kommuner, Östergötlands, Närkes och Västmanlands landskap, Östergötlands och Örebro län : arkeologisk utredning etapp 1. Linköping: Kulturmiljöavdelningen, Östergötlands länsmuseum

Westin, Å., 2005. Marken bröts på högre höjd. Äldre åkerbruk och bebyggelse i Vintrosa. I: *Blick för Bergslagen. Årsbok 2005*. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. UV Bergslagen. Riksantikvarieämbetet. S.21-28.

Värdefulla kulturmiljöer i Hallsbergs kommun. 2004.

Redan Herman Hofberg (1868) spekulerar, med hänvisningar till L.R. Rääf, över röjningsröseområdenas ålder, tillblivelse och bruk. Utdrag ur "Nerikes gamla minnen" följer nedan:

Arealen med hackerör är mycket större än den idag odlade marken varför det måste ha funnits en större befolkning för att kunna odla den. Stenarna i rösen är inte större än att en man ensam kan lyfta dem, man har alltså inte haft några arbetsbiträden. Jordmånen kring hackerören är tunn, så den kan inte ha varit odlad mer än några hundra år.

Slutsatsen är att hackhemmen har uppkommit i samband med trälarnas frigivning. De "måste enligt all erfarenhet hafva skyndsamt och till stort belopp förökat sig efter frigivningen". Digerdöden medför slutet för bruket av hackerörs områdena. Bättre jord fortsatte att nyttjas som äng, medan sämre användes som bete eller skog. (Hofberg 1868, s. 46ff.)

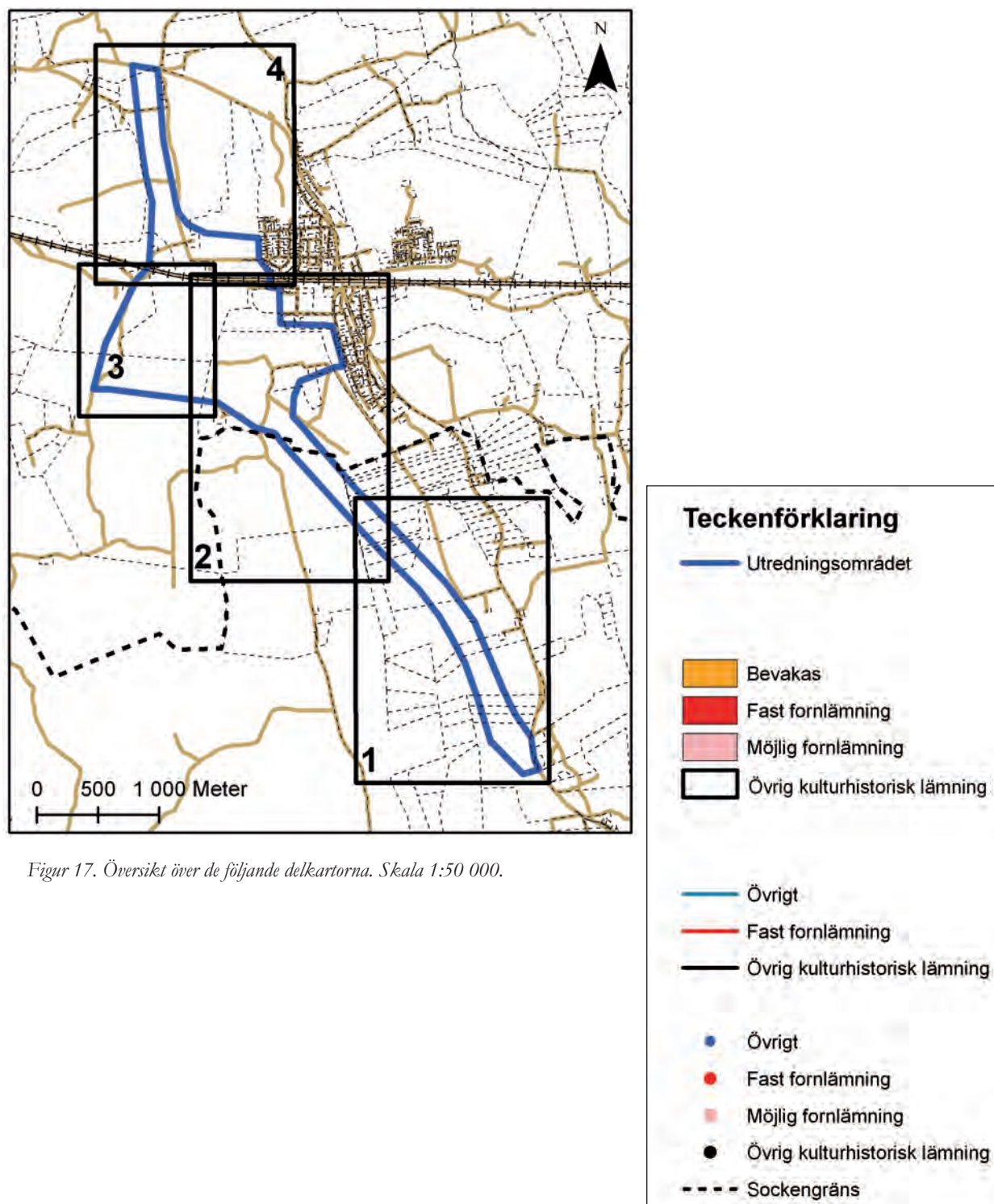
Om sommaren 1862 hittades i ett hackhemsrör, på Smedbergs mark i Edsbergs socken, en lite handqvarn, hvars plump tilldanade former vittnar om en mycket hög ålder. (Hofberg 1868, s. 42.)

Tekniska och administrativa uppgifter

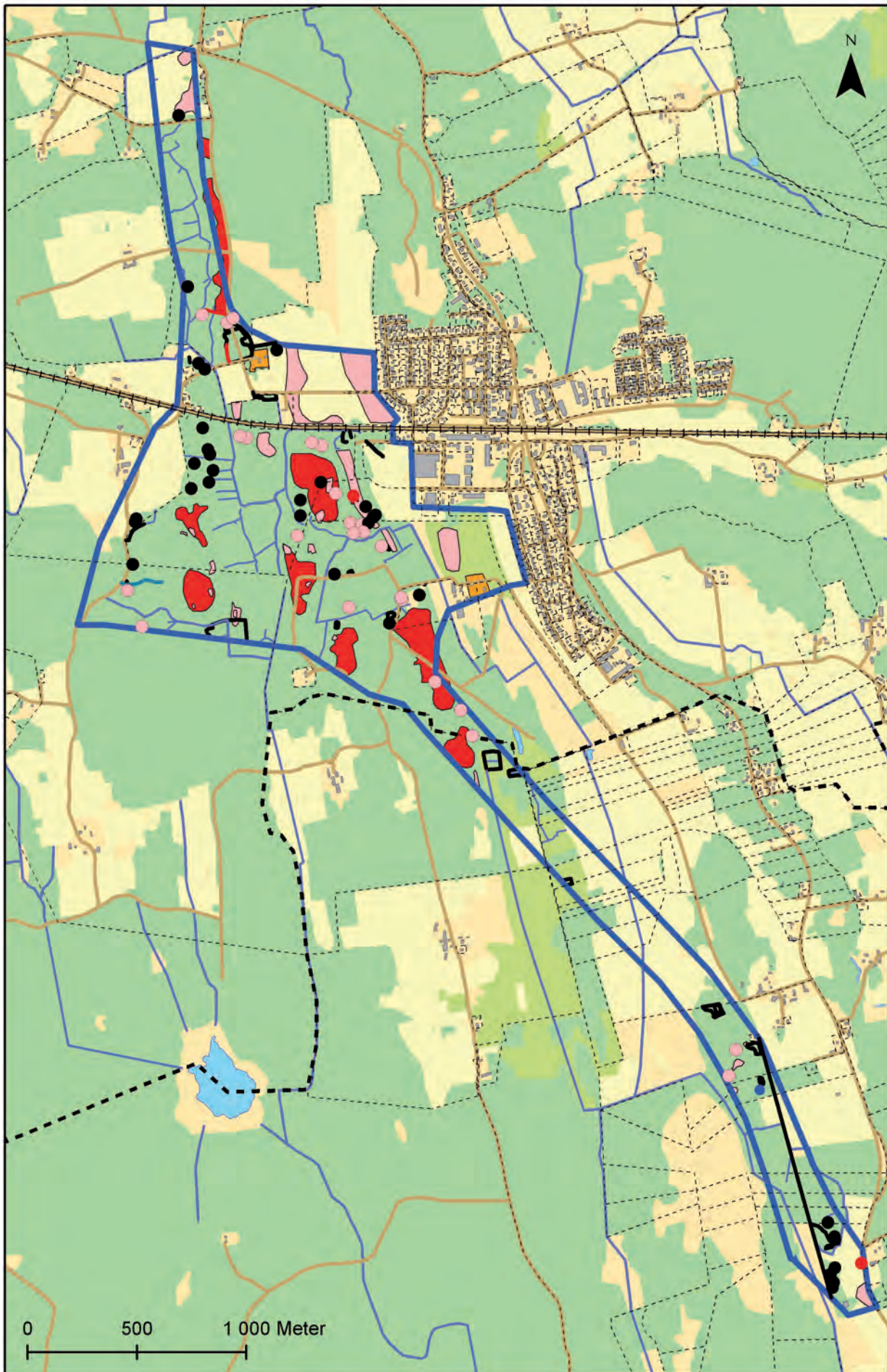
Stiftelsen Kulturmiljövård projektnr:	KM11143
Länsstyrelsen dnr, beslutsdatum:	431-5283-2011, av den 27/10 2011
Uppdragsgivare:	Trafikverket, Region Öst
Landskap:	Närke
Län:	Örebro län
Kommun:	Hallsbergs kommun
Socken:	Sköllersta och Svennevads socknar
Fastighet:	Backa 1:12, 1:53, 1:146, 1:157, 1:174, 1:175, 2:30, Boda 1:9, 1:10, Fiskmanstorp 1:1, 2:1, 3:1, 4:1, Segås 1:5, Sköllersta bandel 1:1, 1:2 och Sköllersta-Kärr 1:78, samt Hulta 1:4, 1:9, 2:1, Laggårhälla 2:1 och Svennevads by 1:3, 1:14, 1:41, 2:32, 5:2, 5:3, 6:5, 6:13, 10:1, och 13:1.
Fornlämning:	-
Kartblad:	9F 9e och 10F 0e
Koordinater:	X 6 546 800, Y 518 300
Höjd över havet:	75–110 m ö. h.
Typ av undersökning:	Arkeologisk utredning
Fältarbete:	24 november – 9 december 2011, samt 10 januari år 2012
Undersökt yta:	3 km ²
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	-
Inmätningmetod:	GPS
Dokumentationshandlingar:	Utskrift av 40 digitala foton förvaras hos Örebro länsmuseum
Fynd:	-

Bilagor

Bilaga 1A. Kartor med objekt.

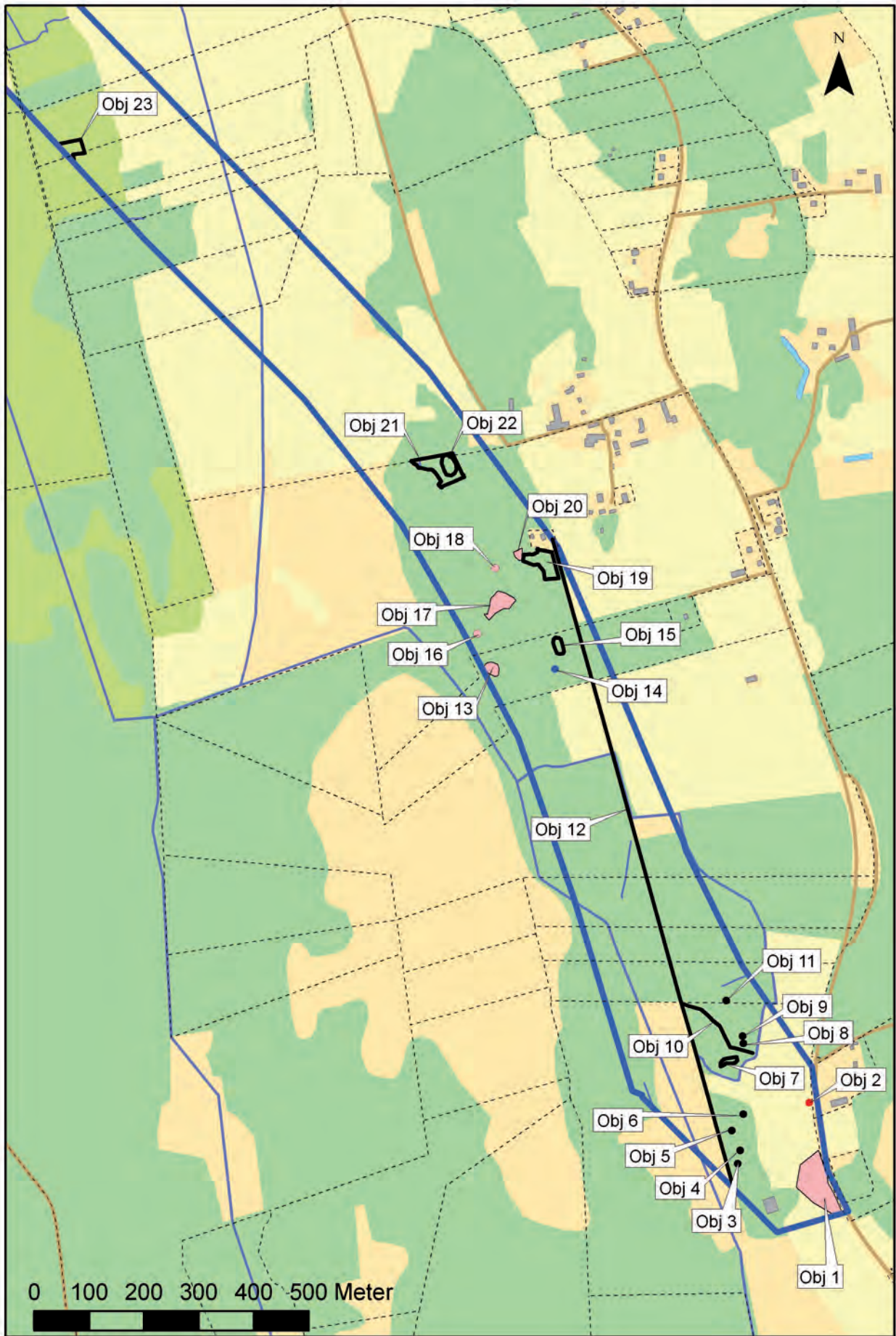

Figur 17. Översikt över de följande delkartorna. Skala 1:50 000.

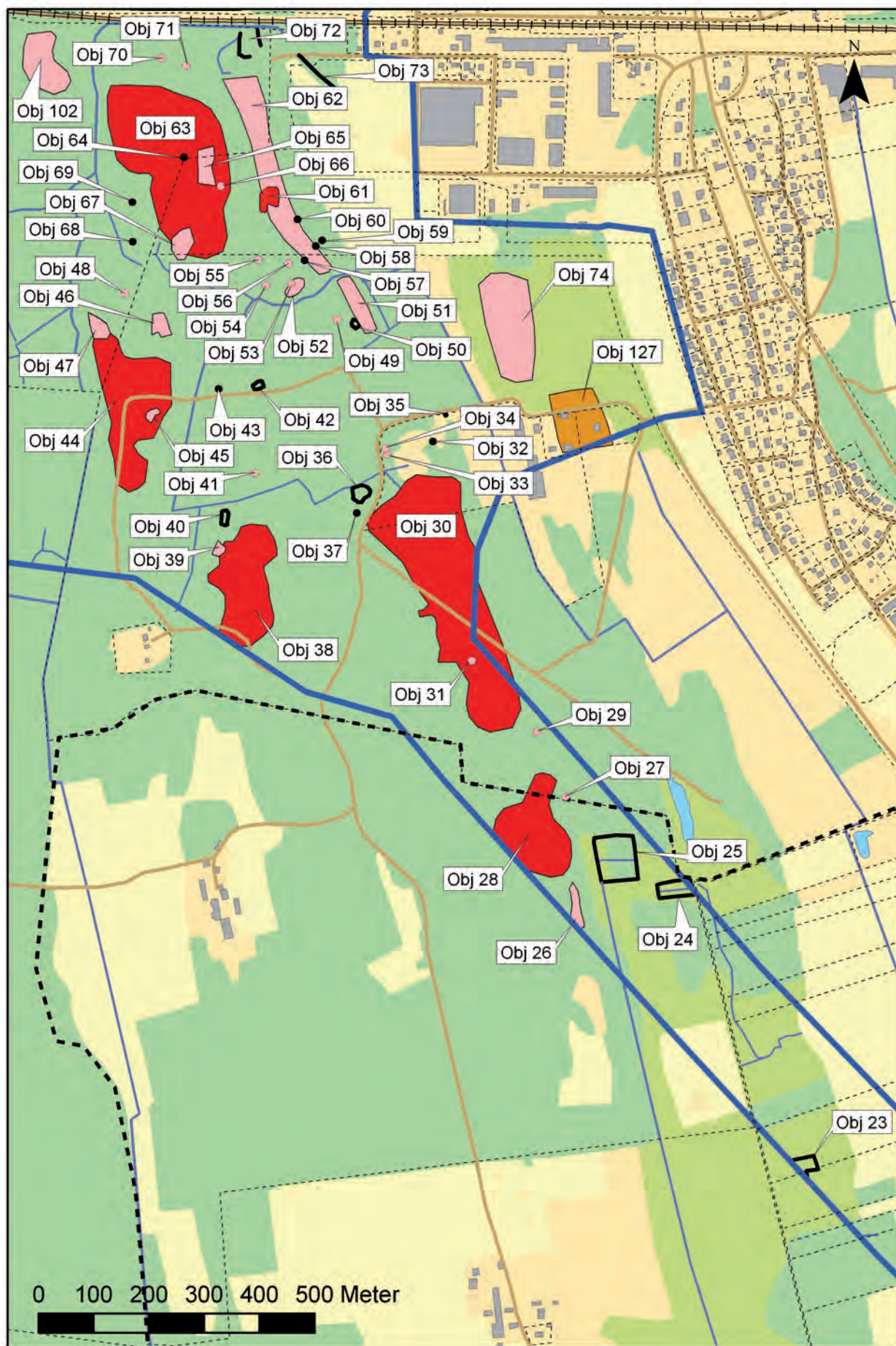

Figur 18. Översikt över utredningsområdet, med registrerade objekt. Skala 1:25 000.

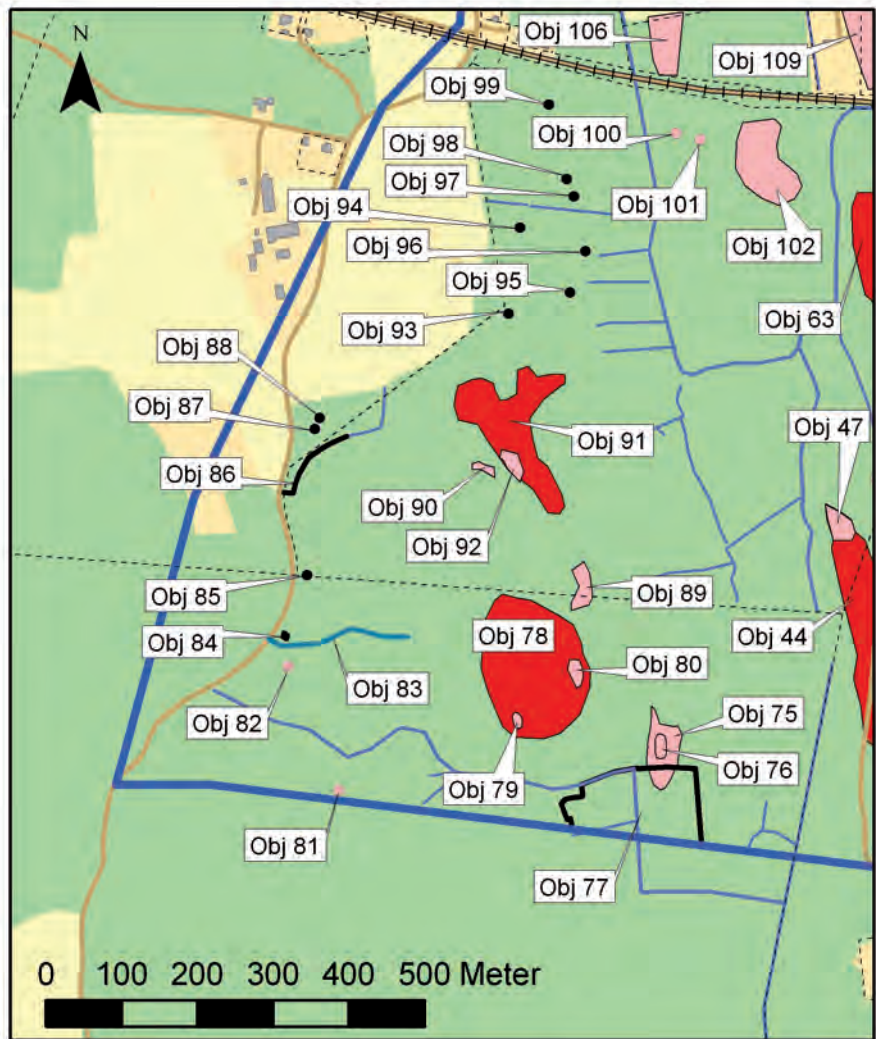

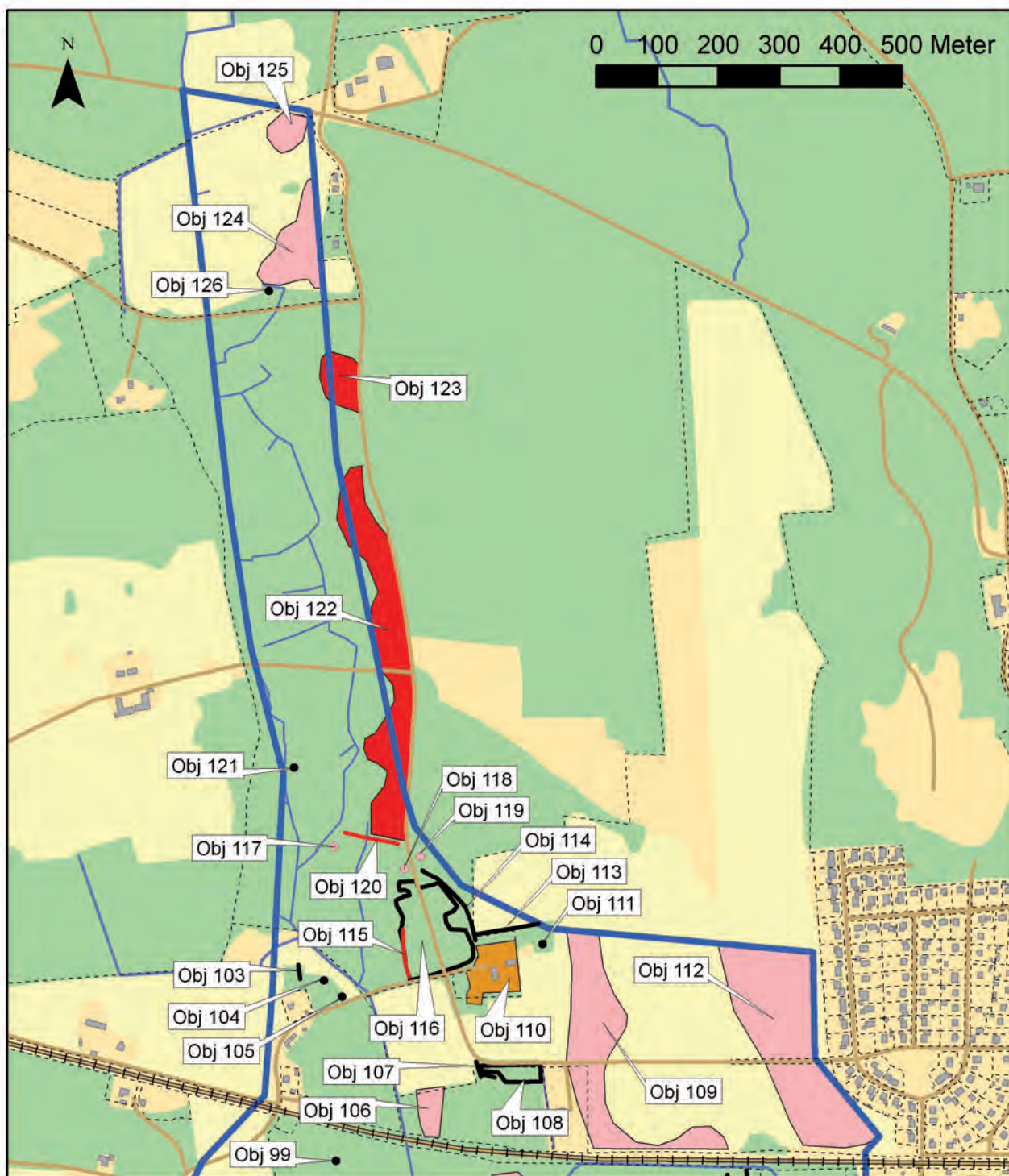
Figur 19. Delkarta 1. Skala 1:10 000.

Figur 20. Delkarta 2. Skala 1:10 000.

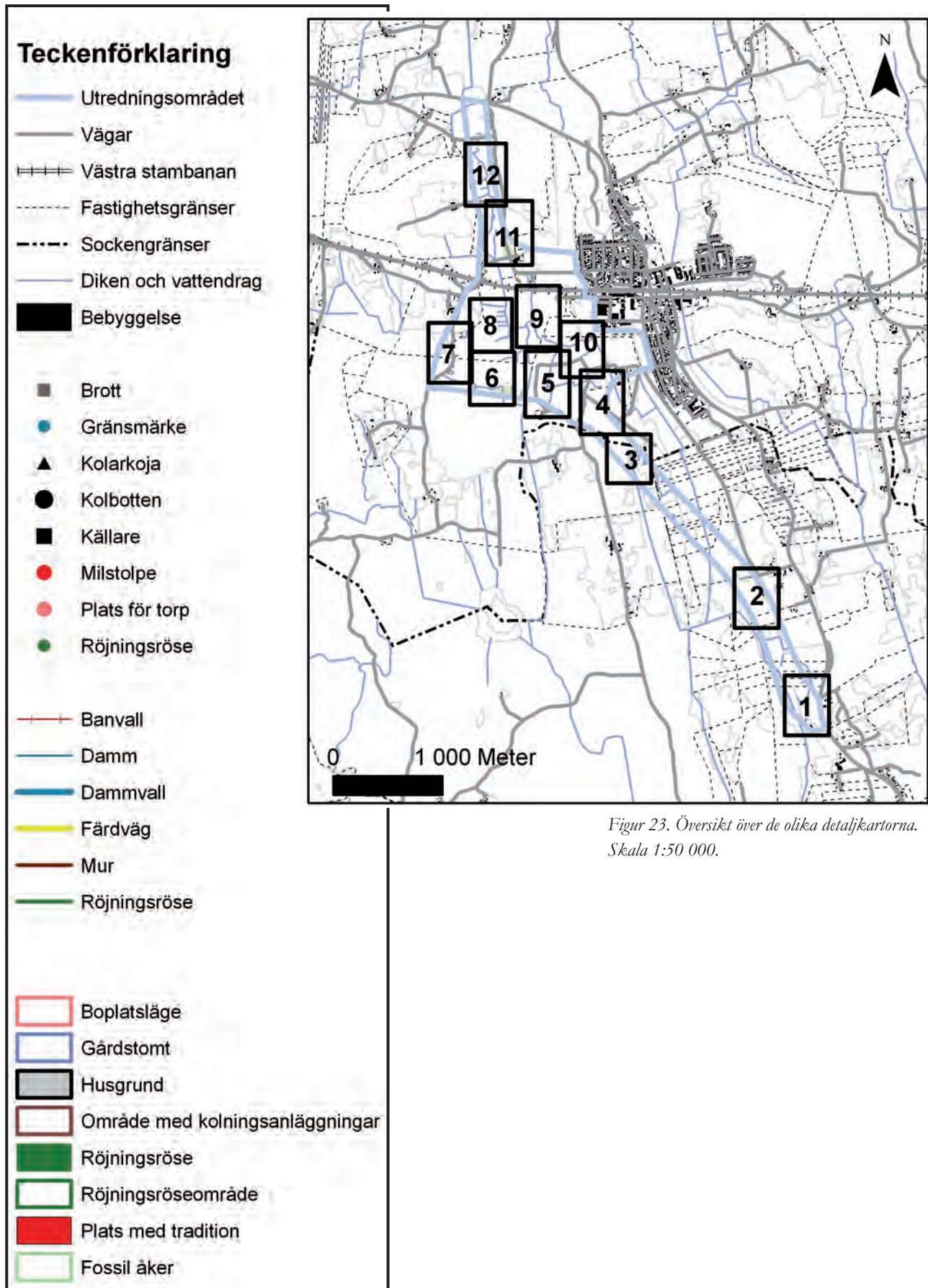

Figur 21. Delkarta 3.
Skala 1:10 000.

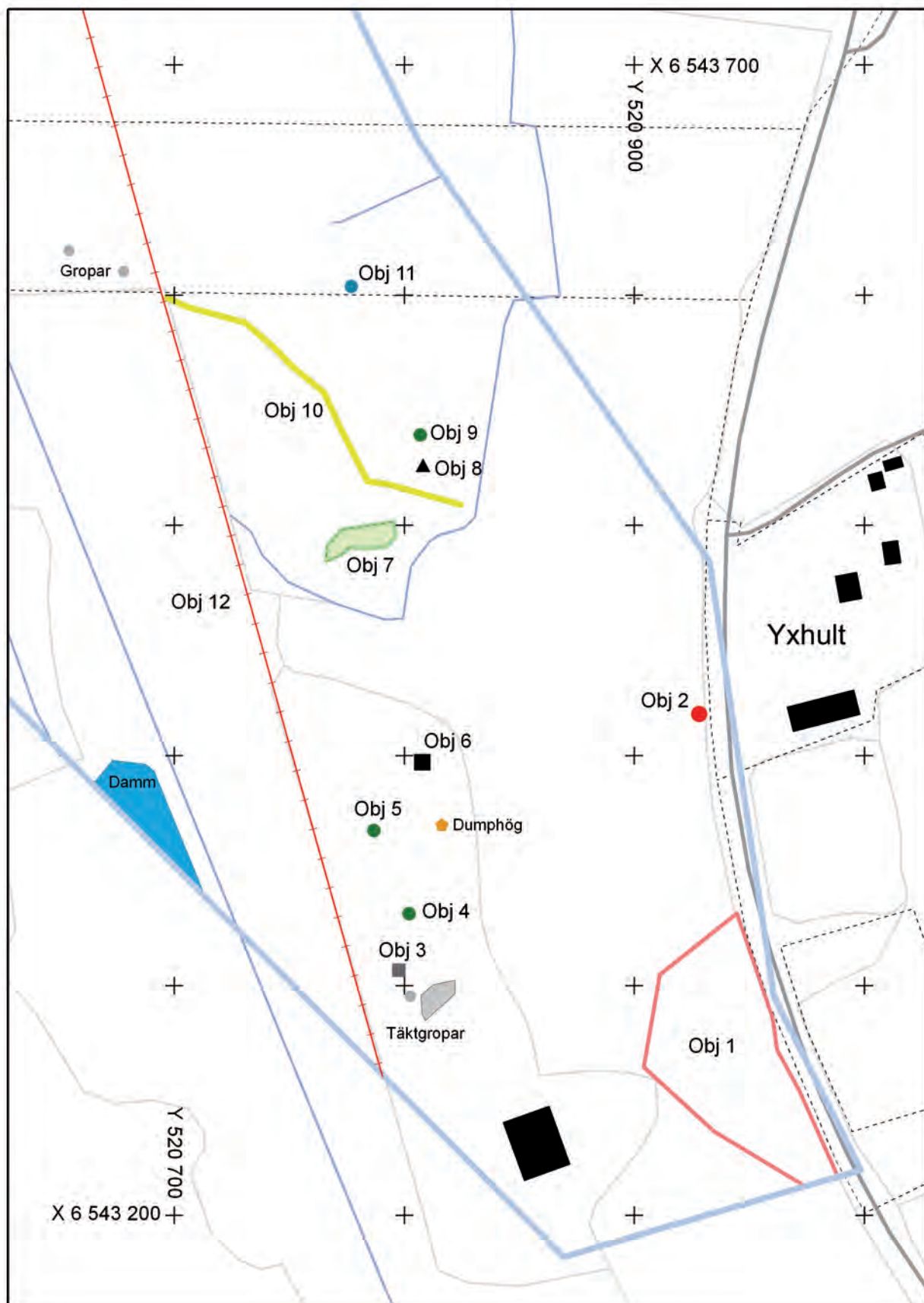

Figur 22. Delkarta 4. Skala 1:10 000.

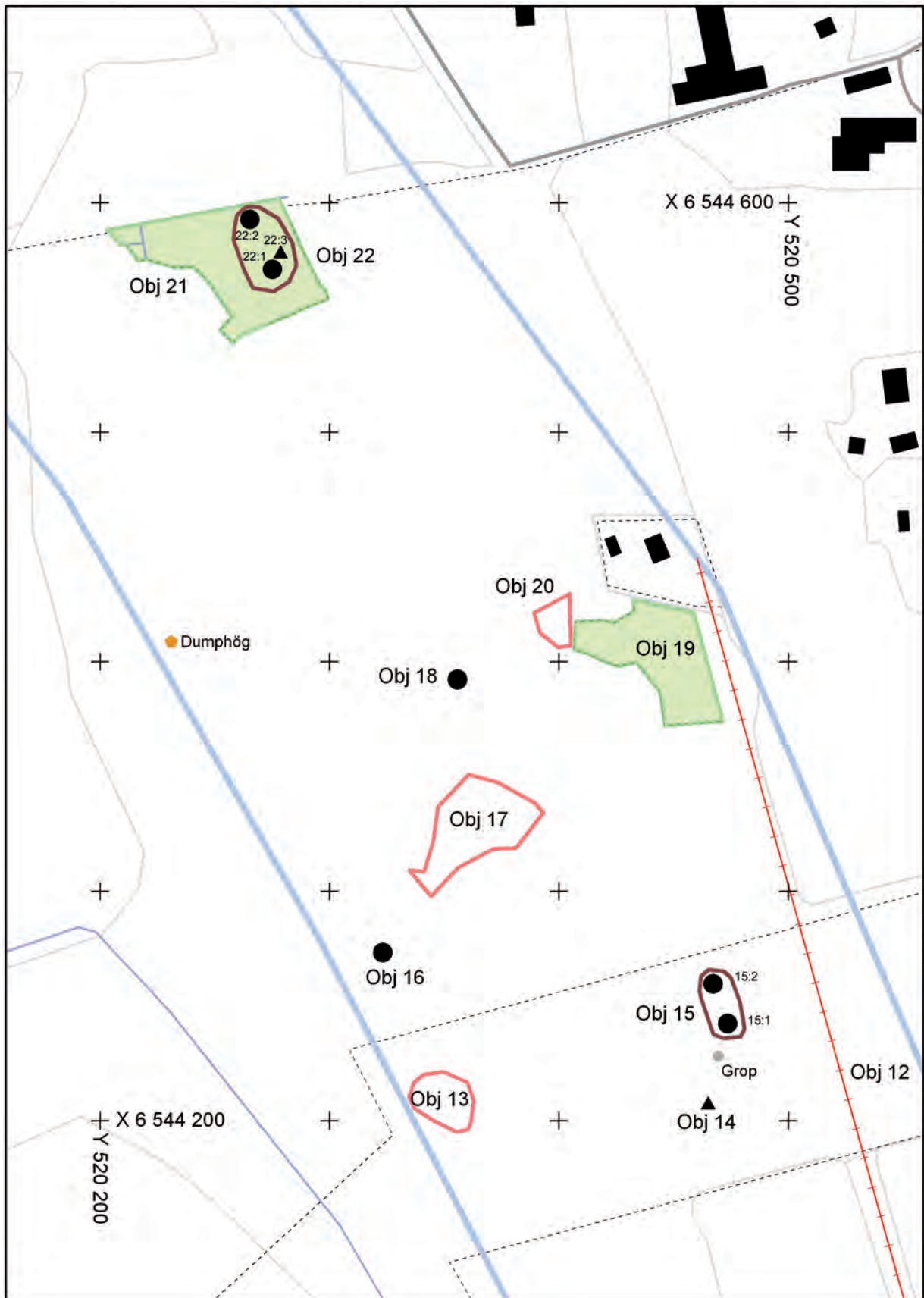
Bilaga 1B. Detaljkartor med objekt och delobjekt.

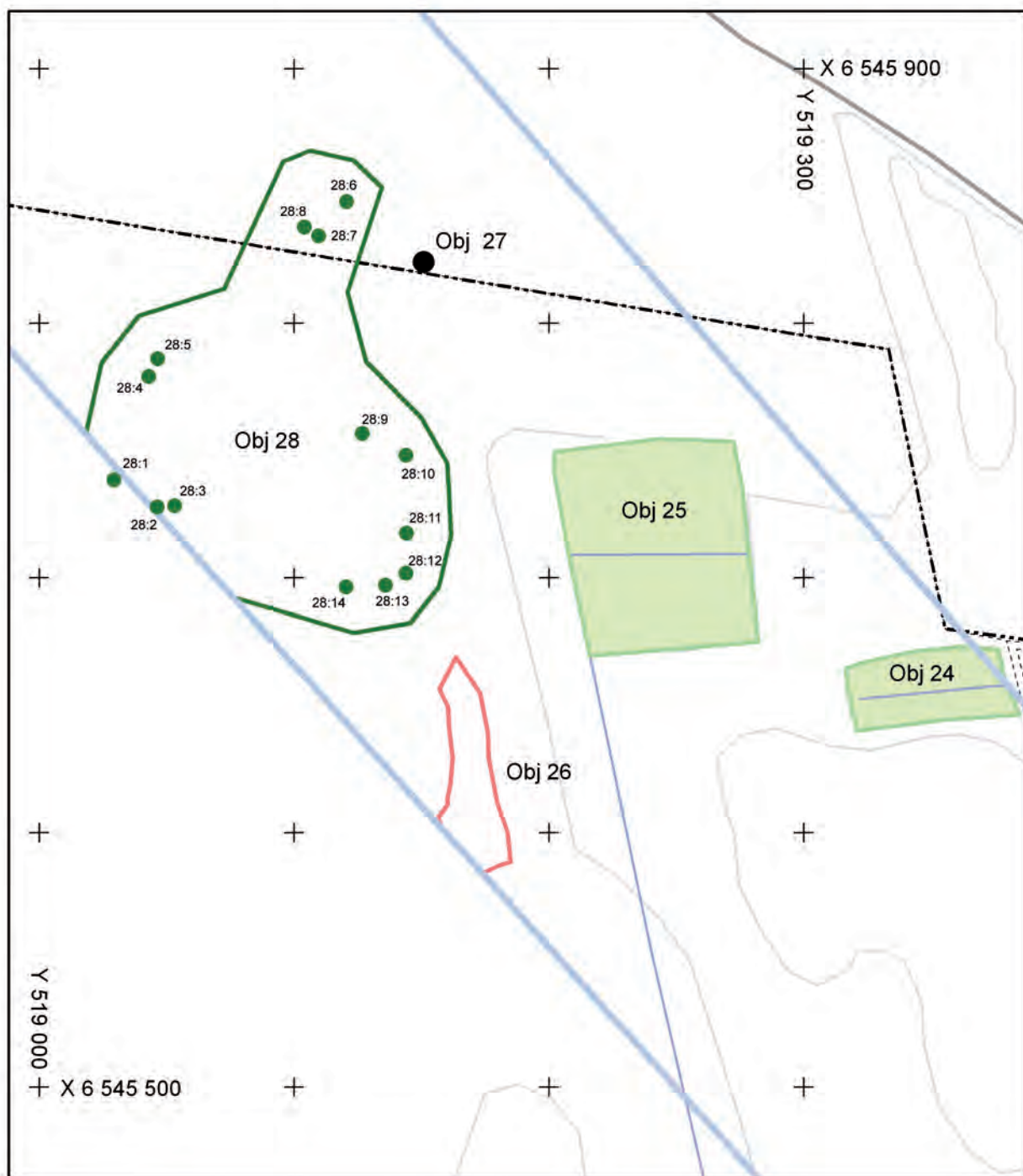
Figur 23. Översikt över de olika detaljkartorna.
Skala 1:50 000.

Figur 24. Detaljkarta 1. Skala 1:2 500.

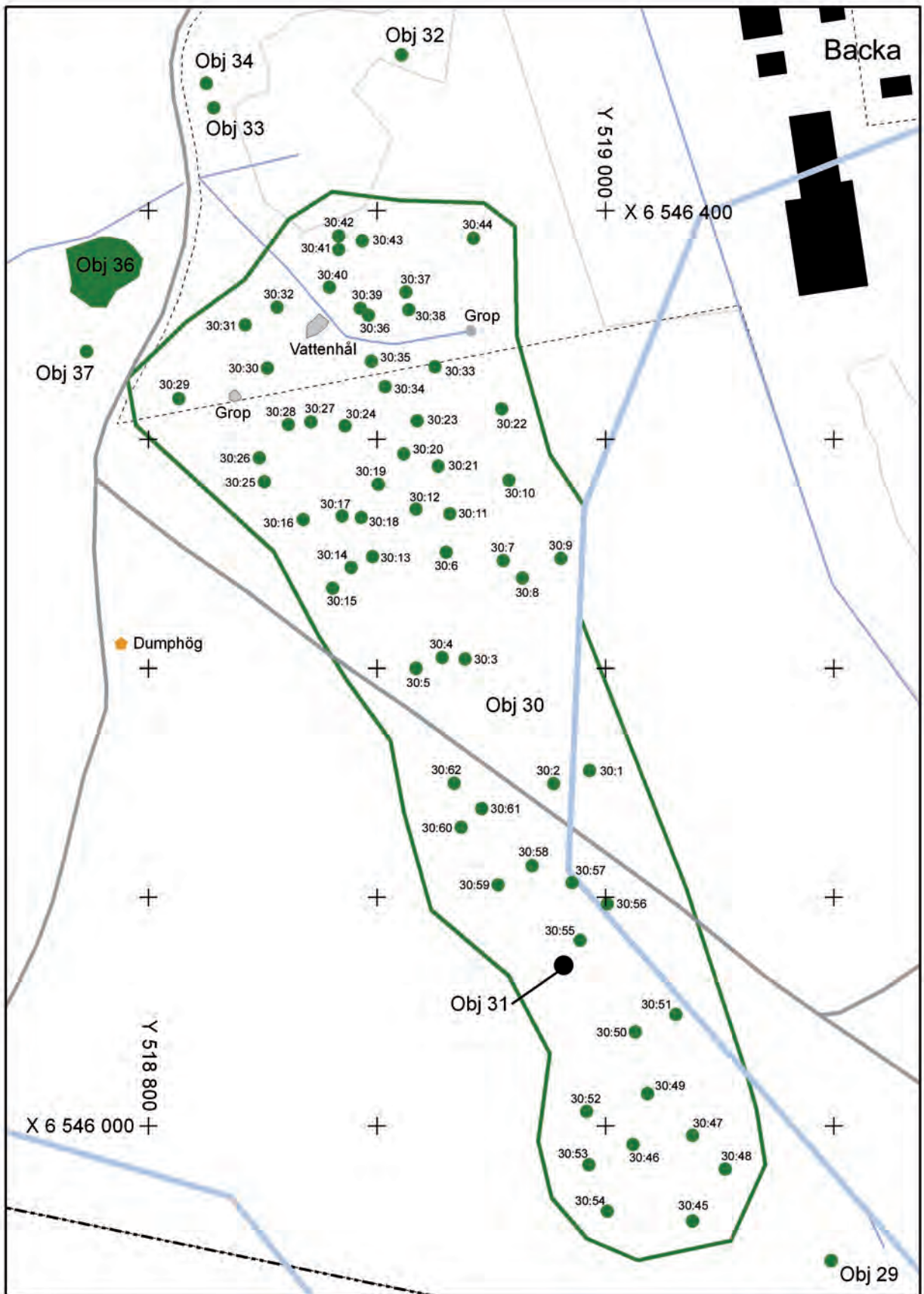

Figur 25. Detaljkarta 2. Skala 1:2 500.

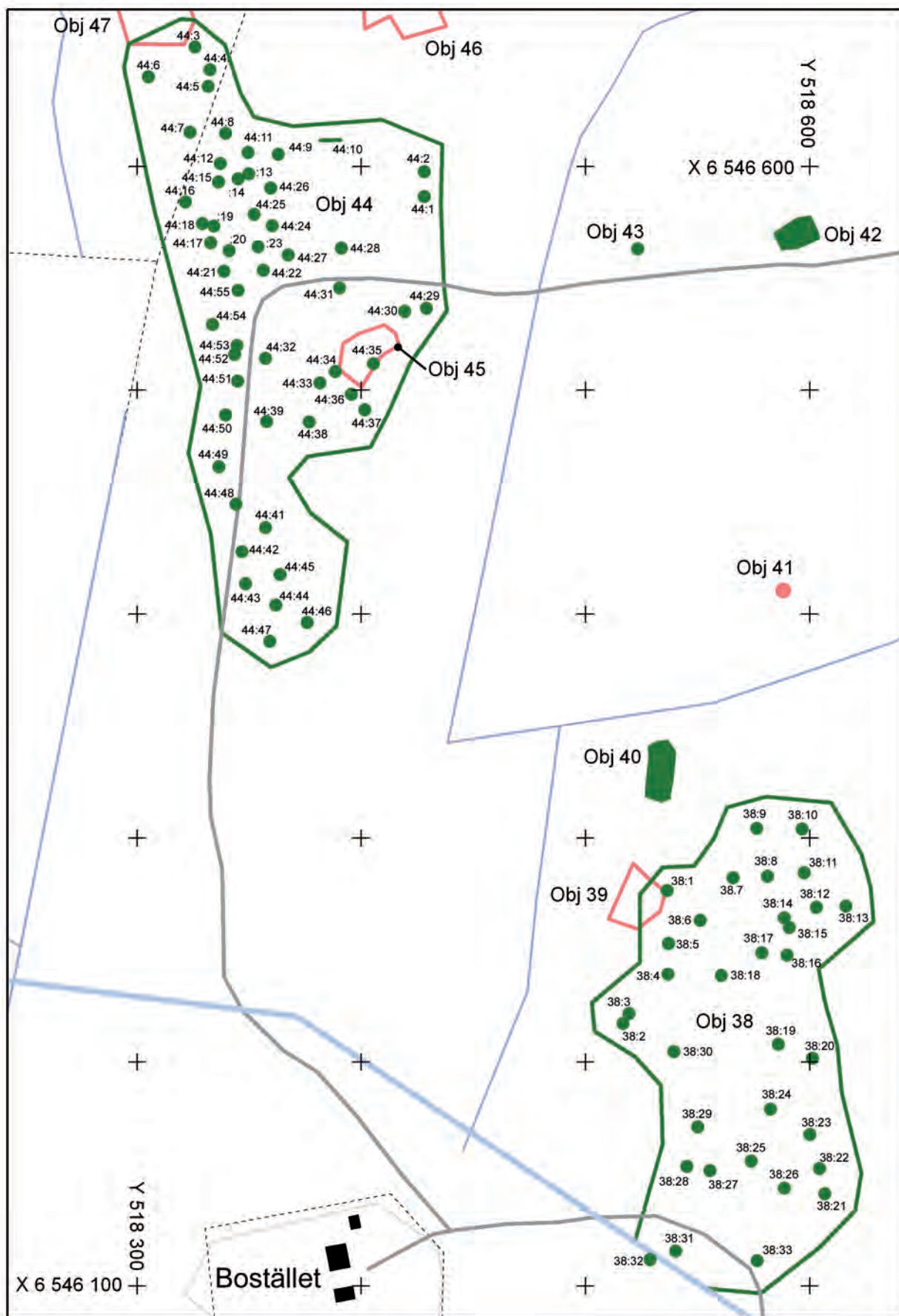

Figur 26. Detaljkarta 3. Skala 1:2 500.

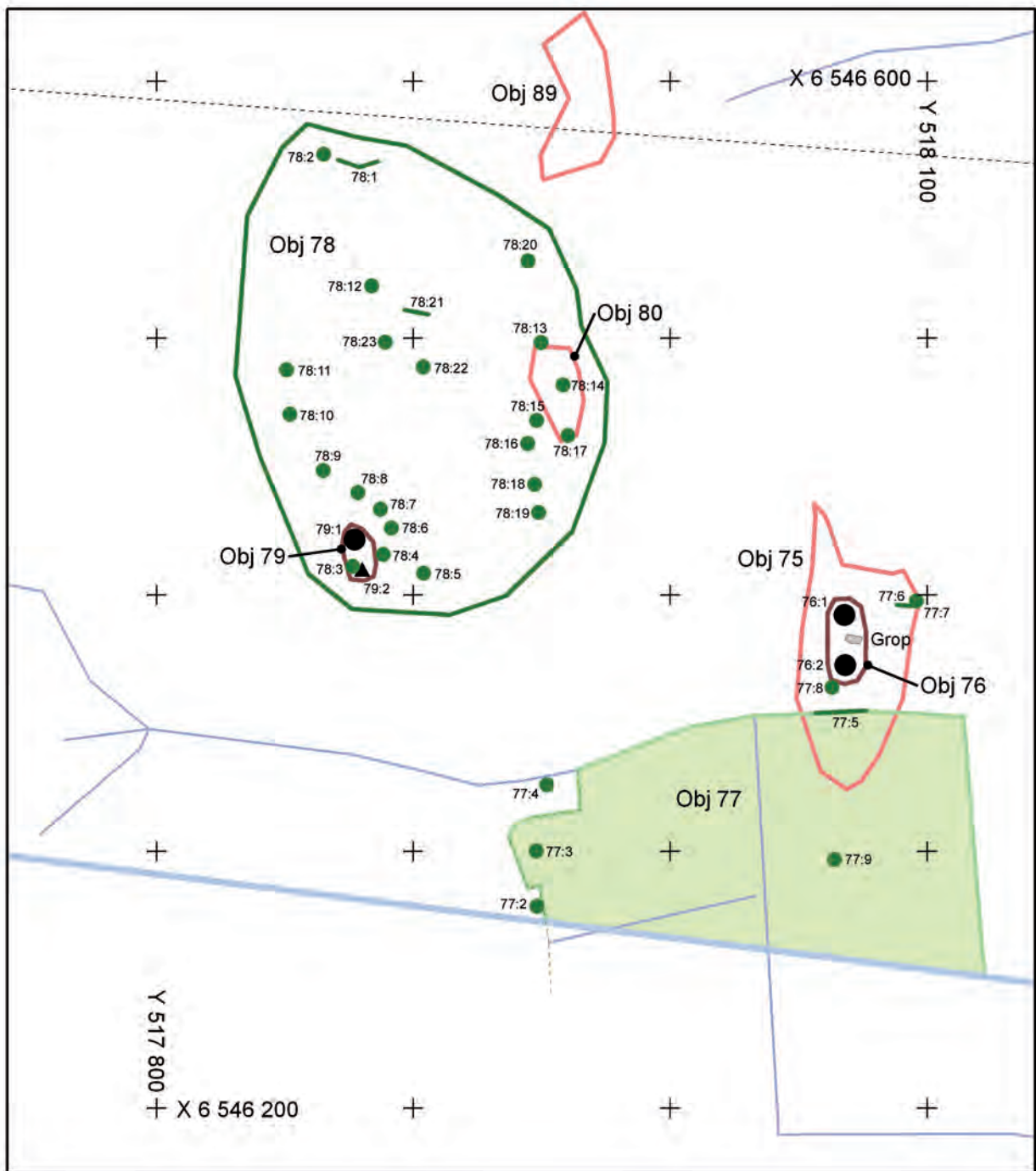

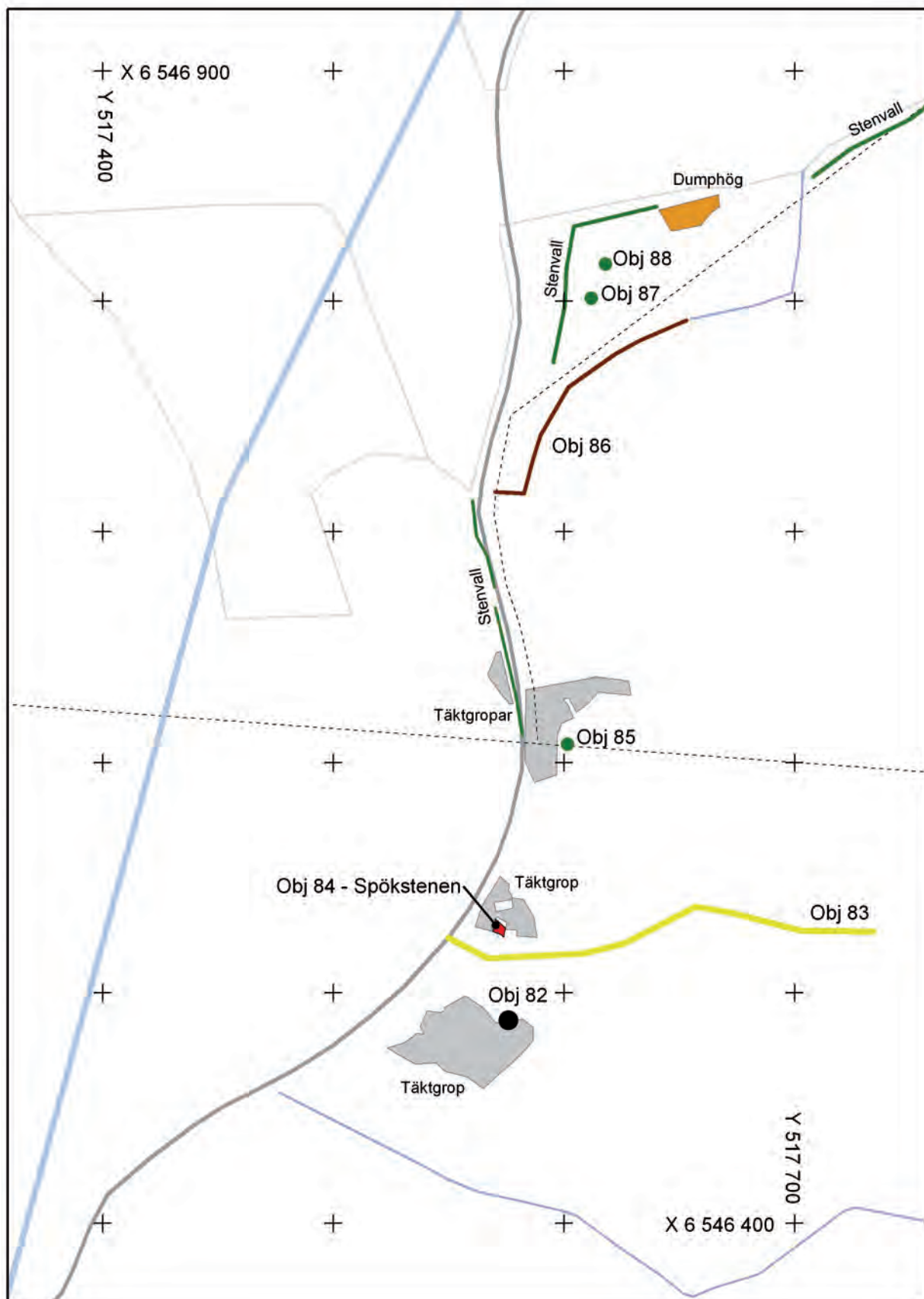
Figur 27. Detaljkarta 4. Skala 1:2 500.

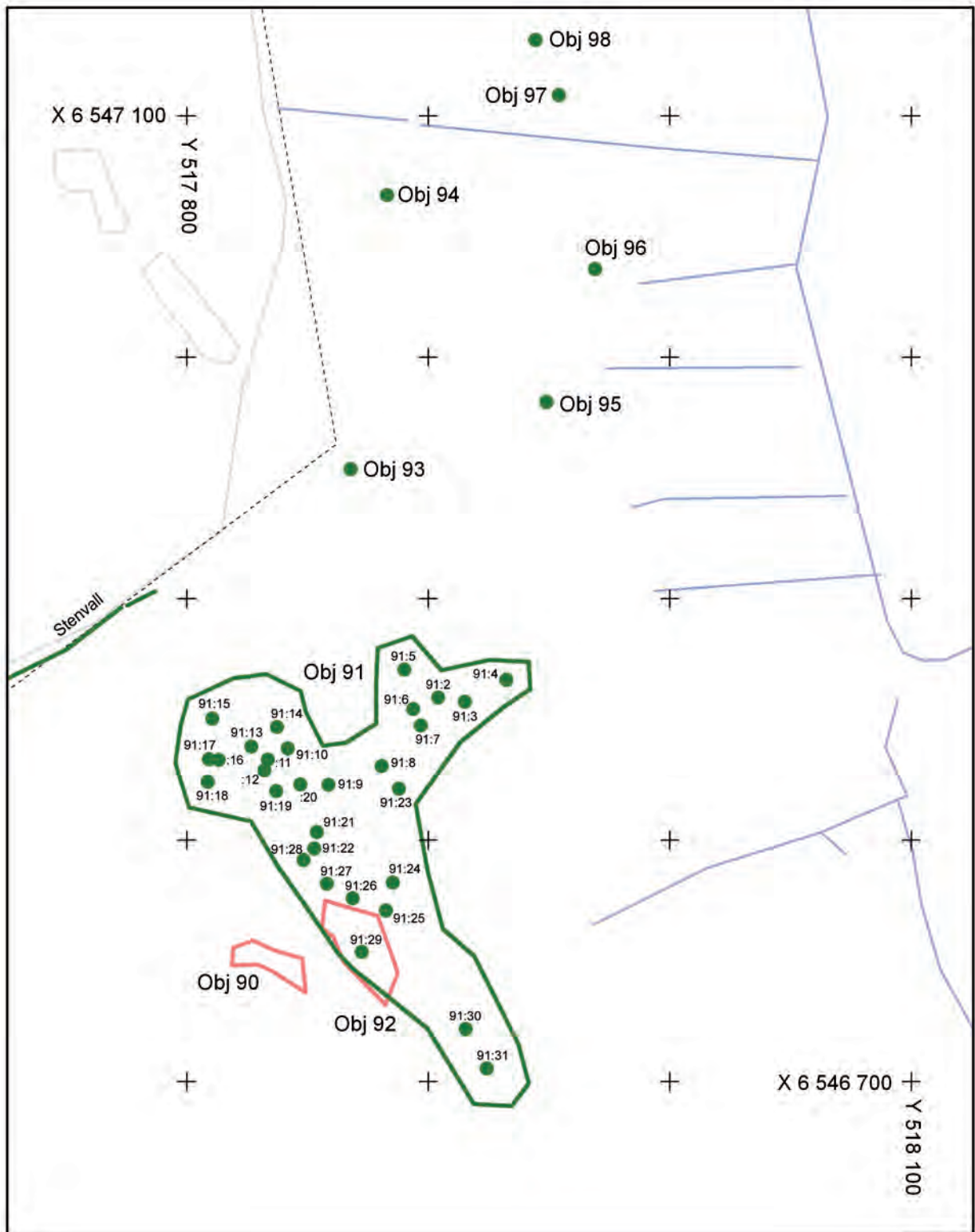
Figur 28. Detaljkarta 5. Skala 1:2 500.

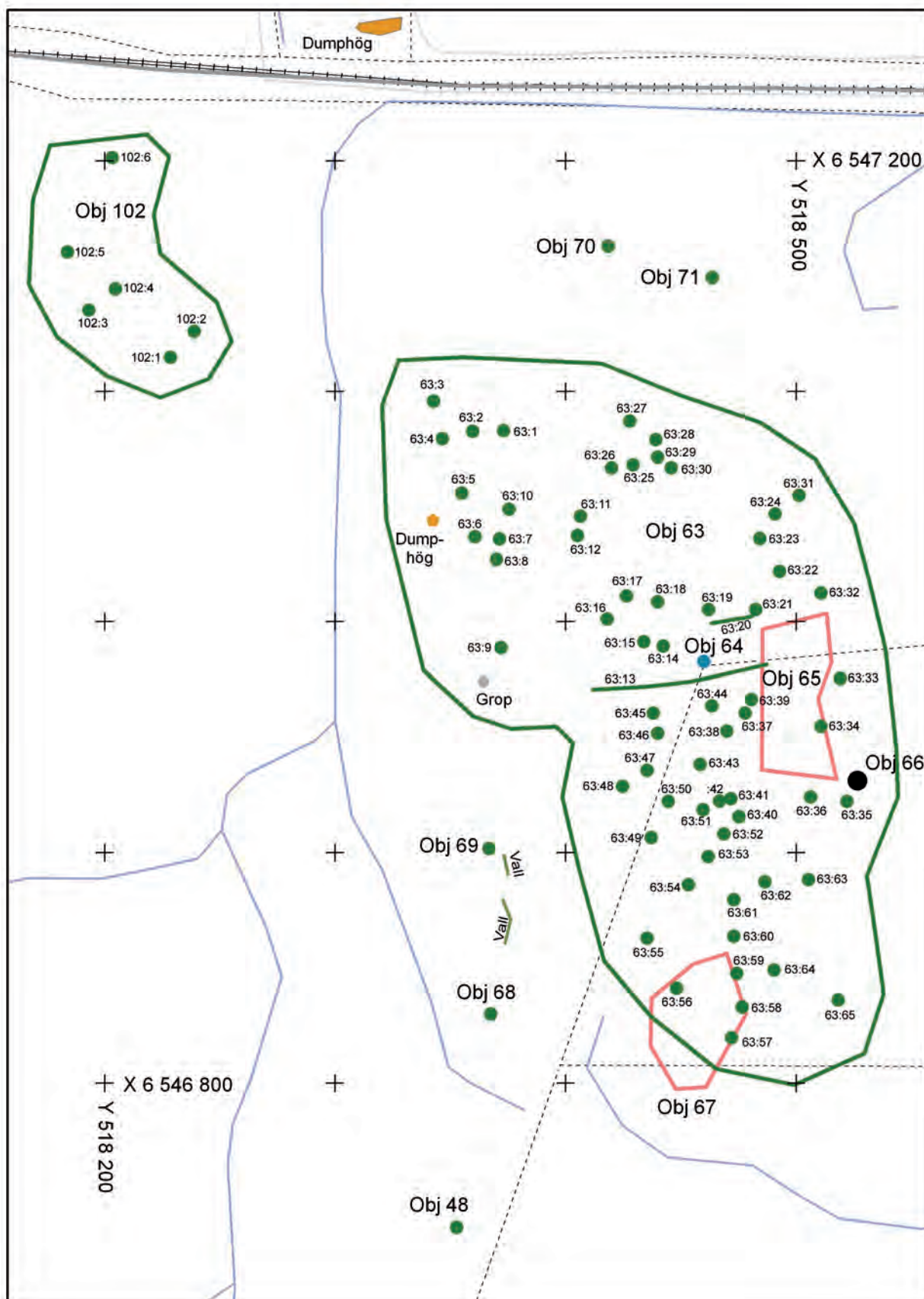
Figur 29. Detaljkarta 6. Skala 1:2 500.

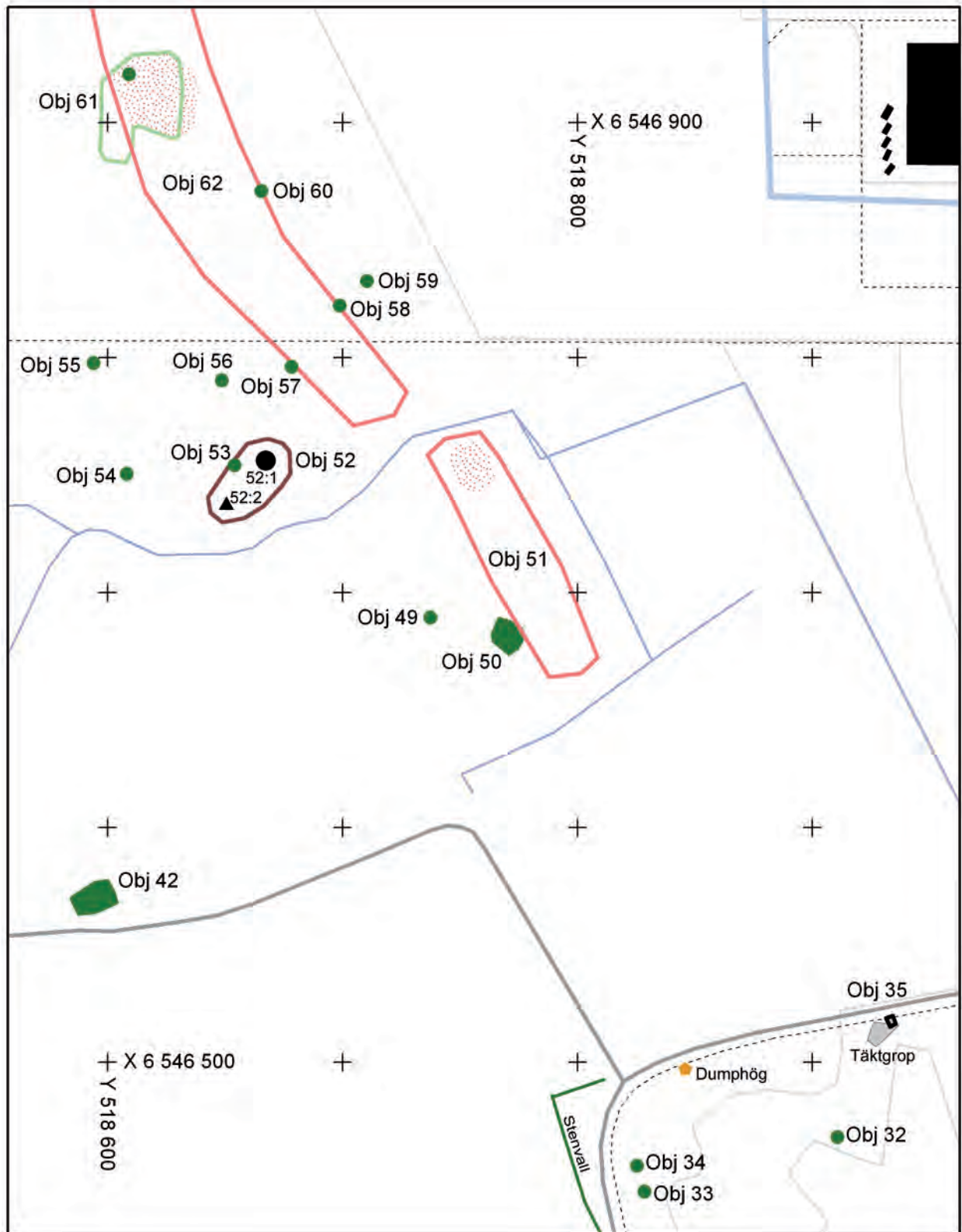
Figur 30. Detaljkarta 7. Skala 1:2 500.

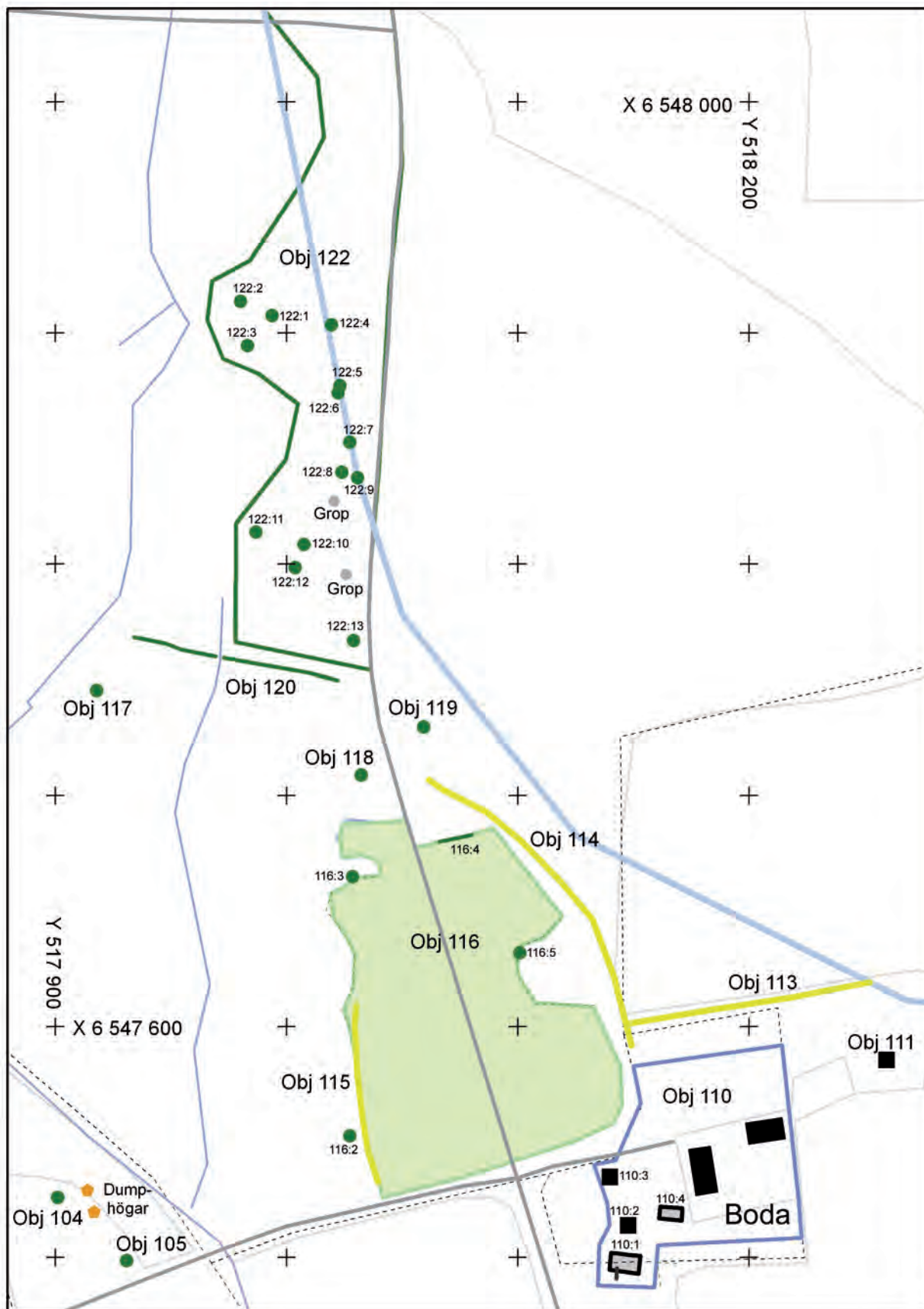
Figur 31. Detaljkarta 8. Skala 1:2 500.

Figur 32. Detaljplan 9. Skala 1:2 500.

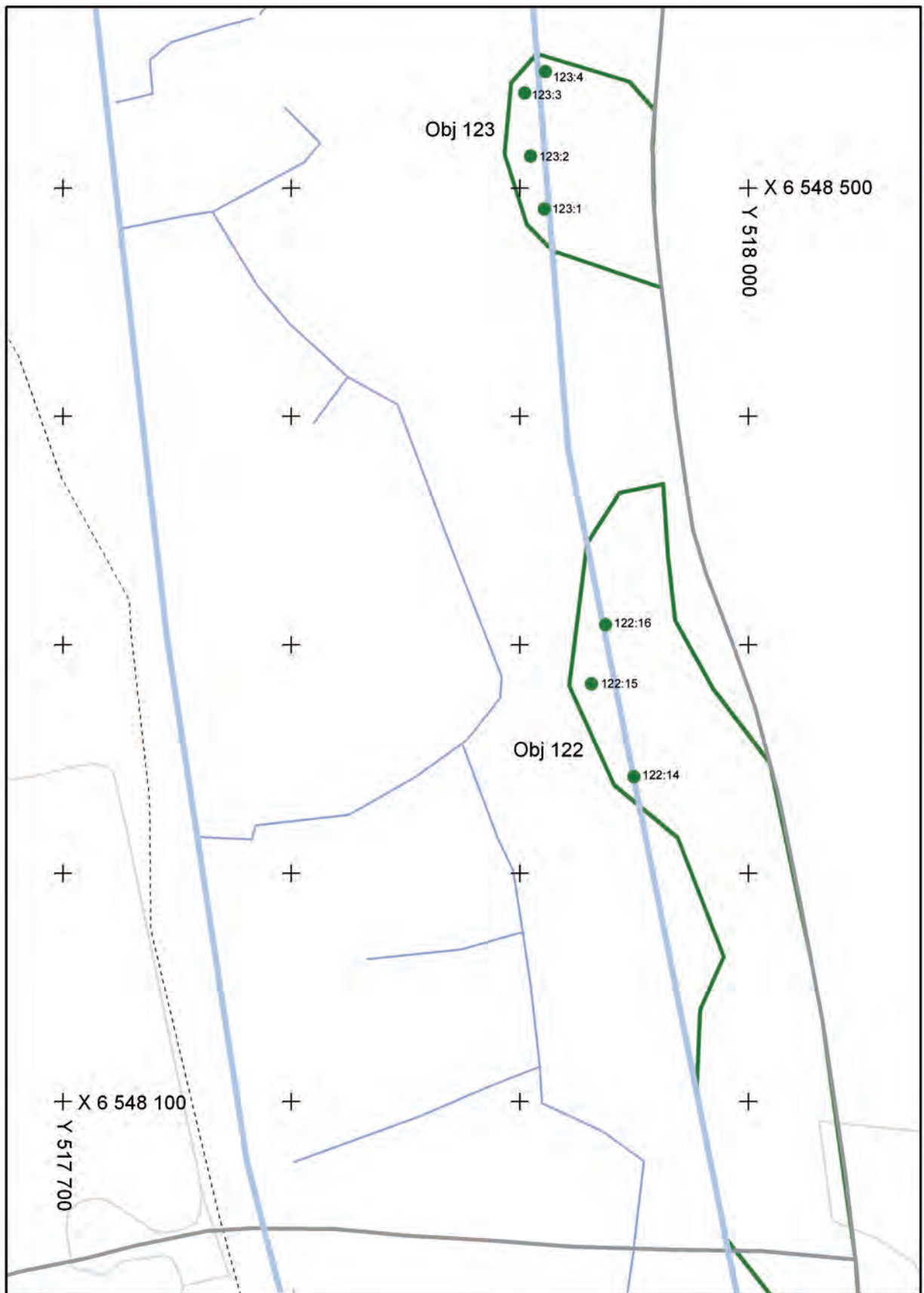

Figur 33. Detaljkarta 10. Skala 1:2 500.

Figur 34. Detaljkarta 11. Skala 1:2 500.

Figur 35. Detaljkarta 12. Skala 1:2 500.

Bilaga 2 – Objektsbeskrivningar

Objekt 1 – Boplatsläge (figur 19, 24)

Status: Möjlig fornlämning

Beskrivning: Ett cirka 120×60 meter (N-S) stort område intill och väster om nuvarande riksväg 51 bedöms kunna innehålla boplatslämningar från hela förhistorien.

Topografi/terräng: Svag, västsluttande, förhöjning i åkermark. Öster om vägen, utanför utredningsområdet, finns idag en större grusgrop som förändrat närtopografin. Där har också torpet Yxhult tidigare legat.

Jordart: Sand.

Kommentar: Vid en havsnivå på drygt 75 meter över nuvarande havsyta har platsen legat vid en grund vik, avskuren från en större fjärd i väster av åsen. Även efter att landhöjningen förpassat platsen till inlandet utgör det ett bra boplatsläge

Objekt 2/Svennevad 2 – Milstolpe (figur 19, 24)

Status: Fast fornlämning

Beskrivning: Milsten på postament. Stenen, en kalksten, är 1,15 meter hög, 0,35–0,7 meter bred och 0,15 meter tjock. På östra sidan finns inskriptionen: ½, M, Ao 1781. Stenen står på ett 1,5×1,3×0,6 meter stort postament av sten där det översta lagret utgörs av kalkstenar.

Topografi/terräng: I slänten intill riksväg 51 på dess västra sida, vid åker.

Jordart: -

Kommentar: Milstolpen figurerar i det äldre kartmaterialet från 1700-talets början och framåt.

Objekt 3 – Brott (figur 19, 24)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Stenbrott i flyttblock, 4,5×2,5×2 meter stort. Blocket består av mörk bergart med stora ljusa inneslutningar. På blockets södra sida har flera större stycken brutits loss. Flera borrhål kan iakttas.

Topografi/terräng: Södra delen av storblockig moränhöjd. Gräsbevuxen betesmark.

Jordart: Morän.

Kommentar: -

Objekt 4 – Röjningsröse (figur 19, 24)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: 2×1 meter stort och 0,2 meter högt röjningsröse, intill och under 4×3,5×2,5 meter stort stenblock.

Topografi/terräng: Västra sidan av storblockig moränhöjd. Gräsbevuxen betesmark.

Jordart: Morän.

Kommentar: -

Objekt 5 – Röjningsröse (figur 19, 24)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Ett 3,5×3 meter stort och 0,4 meter högt röjningsröse uppbyggt av 0,07 till 0,6 meter stora stenar. I sydöstra delen finns ett 1,2×1×0,7 meter stort stenblock. Toppen av röset är bevuxet med gräs och mossa men stenarna ligger blottade längs kanten.

Topografi/terräng: Västra sidan av storblockig moränhöjd. Gräsbevuxen betesmark.

Jordart: Morän.

Kommentar: -

Objekt 6 – Husgrund, historisk tid (figur 19, 24)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Jordkällargrund som är ingrävd i moränhöjd och saknar yttre mått. Den inre konstruktionen är 2 meter bred och 1,6 meter lång, samt 1,3 till 1,7 meter djup, och har öppningen åt sydöst. Väggarna är kallmurade av huggen stenflis. I östra sidan av öppningen ligger ett 1,1×0,9 meter stort block, och inrasat från den västra sidan, ett 1×0,7 meter stort block mitt i öppningen. I den nordöstra sidan finns en uppbyggd vägg, 1,7 meter lång, 0,7 meter bred och 0,8 meter hög på utsidan.

Topografi/terräng: Östra sidan av storblockig moränhöjd. Gräsbevuxen betesmark med enstaka träd.

Jordart: Morän.

Kommentar: Källaren hör till torpet Mossfallet som finns med på den häradsekonomiska kartan från år 1864. Några ytterligare husgrunder från torpet kunde inte återfinnas.

Objekt 7 – Fossil åker (figur 19, 24)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: En cirka 30×10 meter stor plan åkeryta omges av ett grunt dike i norr, väster och sydväst.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: En mindre utvidgning, som skulle kunna motsvara objektet, från nuvarande åkermark finns med på häradsekonomiska kartan från 1864, men inte i äldre eller yngre kartmaterial.

Objekt 8 – Husgrund, historisk tid (figur 19, 24)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Ruin efter kolarkoja, oval, 5×4 meter (Ö-V) stor och 0,3–0,5 meter hög kulle med avlång grop 1,5×0,8 meter stor och 0,2 meter djup. Spisröse i den västra delen av kullen.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, blandskog med mossbevuxen mark.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Ingen kolbotten kunde lokaliseras i närheten.

Objekt 9 – Röjningsröse (figur 19, 24)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: 5×2,5×0,4 meter stort röjningsröse mot västra sidan av 4×3×1,5 meter stort block. Röset är övermossat.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, blandskog med mossbevuxen mark.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 10 – Färdväg (figur 19, 24)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Enkel körväg, cirka 3 meter bred.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, i huvudsak barrskog men med inslag av löv närmast åkrarna.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Vägen finns med på ekonomiska kartan från år 1955.

Objekt 11 – Gränsmärke (figur 19, 24)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: Gulmålad kanna på stör. Kompletteras av järnrör.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, barrskog med mossa och ris.

Jordart: -

Kommentar: Gränsmärket står i gräns mellan skiften inom Svennevads by (ekonomiska kartan 1955).

Objekt 12 – Banvall (figur 19, 24)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning

Beskrivning: 4,5 meter bred upptill och med varierande höjd och därmed även varierande bredd vid basen, flankeras av diken. Del av Pålshoda–Finnspångs järnväg, varav cirka 1200 meter ligger inom utredningsområdet.

Topografi/ terräng: Banvallen löper i norrsydlig riktning längs med plan och låglänt mark med omväxlande skog och åkerlyckor.

Jordart: -

Kommentar: Banvallen nyttjas i dagsläget delvis som körväg.

Objekt 13 – Boplatsläge (figur 19, 25)

Status: Möjlig fornlämning

Beskrivning: Ett cirka 30×20 meter (NNV-SSO) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern.

Topografi/ terräng: Ovanför liten slänt i sydvästsluttande skogsmark, granskog med mossa och ris.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på drygt 75 meter över nuvarande havsyta har platsen legat vid en grund vik, avskuren från en större fjärd i väster av åsen.

Objekt 14 – Fejkad kolarkoja? (figur 19, 25)

Status: -

Beskrivning: Mot den helt raka sydvästra sidan av ett större block, 4×3,5×3,5 meter stort, har någon byggt vad som förefaller vara en rekonstruktion av spiskonstruktionen i en kolarkoja. Den är uppbyggd av 0,2–1,1 meter stora stenar, delvis platta flisor.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, barrskog med mossa och ris på marken.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 15 – Område med kolningslämningar (figur 19, 25)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Inom en cirka 30×15 meter stor yta finns två kolbottnar efter runda resmilor.

Den södra kolbotten, objekt 15:1, är 14 meter i diameter och omgiven av en 1 meter bred och 0,2 meter djup ränna i söder och av gropar i norr. Mitt på kolbotten finns en 5×3 meter stor och 0,2 meter djup grop. Den norra kolbotten, objekt 15:2, är 10 meter i diameter och en 1,5–2 meter bred och 0,1–0,2 meter hög vall. Centrum av kolbotten är knölig och strax sydöst om botten finns en grop.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, svag sydsydöstsluttning med barrskog, på plasten ganska tätt växande granar.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Sydväst om de båda kolbottnarna finns en grop, 5×2,5 meter stor och 0,4 meter djup, som preliminärt tolkats som en täktgrop men som eventuellt skulle kunna utgöra rest av en kolarkoja. På häradsökonomisk kartan från år 1864 är här åkermark.

Objekt 16 – Kolbotten (figur 19, 25)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Kolbotten efter rund resmila som är 14 meter i diameter. Den är omgiven av en 1–1,7 meter bred och 0,2–0,3 meter djup ränna och innanför den en oregelbunden vall som är 1,5 till 3 meter bred. Kolbotten är i sin helhet 0,7 meter hög.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, uppvuxen granskog med mossbeklädd mark.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 17 – Boplatläge (figur 19, 25)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: En cirka 60×15-35 meter (NÖ-SV) stor yta bedöms kunna innehålla boplatlämningar från främst äldre stenålder. Området består av en relativt plan och stenfri yta omgiven av storblockiga kullar i alla riktningar men med en smal öppning åt sydväst. Ett stort spetsigt stenblock markerar mynningen på dess norra sida. Möjligen är det främst partiet närmast öppningen som är intressant.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, uppvuxen granskog med mossa på marken.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på cirka 80 meter över nuvarande havsytta har platsen legat på västra sidan av en mindre ö i en grund vik.

Objekt 18 – Kolbotten (figur 19, 25)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Kolbotten efter rund resmila, 13 meter i diameter och 0,1–0,8 meter hög med plan topp. Omgiven av rännor och rännformade gropar, 1–1,8 meter breda och 0,2–0,4 meter djupa. Framträdande åt söder men mer i ett med topografin åt norr.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, uppvuxen granskog

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 19 – Fossil åker (figur 19, 25)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: 50×20-50 meter (N-S) stor åkeryta avgränsad av ett 0,1–0,3 meter högt hak.

Topografi/ terräng: Östsluttning ner mot Pålshoda–Finnsångs järnväg.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: Åkern finns med på Häradsökonomiska kartan från 1864 och Ekonomiska kartan från 1955, men inte i det äldre kartmaterialet.

Objekt 20 – Boplatsläge (figur 19, 25)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Inom en cirka 20×15 meter (N-S) stor yta bedöms det kunna finnas boplatslämningar från främst äldre stenålder. Boplatsläget utgörs av en skålformad sänka som är öppen åt öster. Ett cirka 8 meter stort block ligger i mynningen i boplatslägets norra sida.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, uppvuxen granskog med mossa och ris.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på cirka 80 meter över nuvarande havsyta låg platsen på östra sidan av en liten ö i en grund vik, avskuren från en större fjärd i väster av åsen.

Objekt 21 – Fossil åker (figur 19, 25)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 55×40–75 meter stor plan åkeryta som i öster, söder och väster avgränsas av ett 0,2 meter högt åkerhak och i norr och nordväst av diken.

Topografi/ terräng: Relativt plan yta med bergshöjd i öster, skogsmark – igenvuxen åker, små och stora granar, sly, mossa och gräs.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Åkern finns med på Häradsekonomiska kartan från år 1864, men varken i äldre eller yngre kartmaterial. Objekt 22, område med kolningslämningar, är anlagt ovanpå åkerytan.

Objekt 22 – Område med kolningslämningar (figur 19, 25)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Inom ett 40×20 meter (N-S) stort område finns två kolbottnar efter runda resmilor och en grund efter en kolarkoja.

Den södra kolbottnen, objekt 22:1, är 15 meter i diameter, inklusive en 2,5 meter bred och 0,1–0,3 meter hög vall, samt har plan mitt.

Den norra kolbottnen, objekt 22:2 är 10 meter i diameter inklusive en 2 meter bred och 0,2–0,3 meter hög vall, samt har plan mitten.

Kolarkojan, objekt 22:3 ligger intill och nordöst om den södra kolbottnen. Kojan är 4,5×3 meter (N-S) stor och 0,2–0,6 meter hög. Den har en inre rektangulär fördjupning, 2,5×0,5 meter stor, öppen åt norr. Kojan ansluter i söder till ett 2,2×1,6×1,4 meter stort stenblock. Mot stenblocket vilar ett spisiröse av tegel, där tegelstenarna är gulaktiga till färgen och mäter 18×10×10 centimeter.

Topografi/ terräng: Plan yta i annars kuperad skogsmark. Den södra kolbottnen är tätt bevuxen med unga granar och den norra med självsådda smågranar, nässlor och hallon.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Kolbottnarna är anlagda ovanpå åkerytan, objekt 21, och måste därmed vara av yngre datum än denna.

Objekt 23 – Fossil åker (figur 19, 20)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Plan åkeryta, 40×40 meter inom utredningsområdet, omgiven av diken.

Topografi/ terräng: Krön av flack nordsydlig förhöjning, skogsmark, blandskog, bitvis storblockigt.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Förekommer endast på ekonomiska kartan från år 1955.

Objekt 24 – Fossil åker (figur 20, 26)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Plan åkeryta, 60×28 meter (Ö-V), omgiven av diken och delat i två långsmala tegar av östvästligt dike.

Topografi/ terräng: Krön av flack nordsydlig förhöjning, skogsmark, sly och granplantor, fläckvis öppet med gräs.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Förekommer som del i större åkeryta tillsammans med objekt 25 på Häradsekonomiska kartan från år 1864 och som trädfri yta i bakgrundsfotot (ortofotot) på ekonomiska kartan från år 1955.

Objekt 25 – Fossil åker (figur 20, 26)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Svagt västsluttande åkeryta, 80×70 meter (N-S), omgivet av diken och delat av östvästligt dike i två åkerytor.

Topografi/terräng: Västsluttning av flack nordsydlig förhöjning, skogsmark, uppvuxen garnskog, bitvis storblockigt

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Förekommer som del av lite större åkeryta, tillsammans med objekt 24, på Häradsökonomiska kartan från år 1864.

Objekt 26 – Boplatsläge (figur 20, 26)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Inom ett cirka 85×15–25 meter (N-S) stort område bedöms det kunna finnas boplatslämningar från främst äldre stenålder. Området består av en naturlig terrass i en brant östsluttning, med tydlig slänt ner mot lägre terräng i öster och en något mindre markerad slänt uppåt åt väster. Läget förefaller bäst, planast, i norra delen. Stora stenblock, mer än 5 meter stora, finns i norra och södra änden av boplatsläget.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, här med en markerad östsluttning, hygge med med gallrad björksly och spridda granplantor.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på 80 meter över nuvarande havsyta har platsen legat på västra sidan av en grund vik, avskuren från en större fjärd i väster av åsen

Objekt 27 – Kolbotten (figur 20, 26)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Kolbotten efter rund resmila, 14 meter i diameter och 0,3–0,5 meter hög, samt med plan topp.

Topografi/terräng: Nedanför brant slänt, skogsmark, barrskog med inslag av hassel och med mossa på marken.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 28 - Område med fossil åker, röjningsröseområde (figur 20, 26)

Status: Fast fornlämning

Beskrivning: Ett cirka 170×40–155 meter (NNÖ-SSV) stort område innehåller minst 14 röjningsrösen. De är mellan 2,5 och 5 meter stora och 0,1 och 0,7 meter höga, välvda eller utplanade i sluttning.

Objekt 28:1, 4,5×2,5 m stort röjningsröse på norra sidan av 2×2×0,8 m stort stenblock. Delvis mossbevuxet. Sten, 0,1–0,4 m stora.

Objekt 28:2, 2,5×2,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Delvis mossbevuxet. Sten 0,15–0,4 m stora.

Objekt 28:3, 5×2,5 m stort och 0,7 m högt röjningsröse vid och på ett 1,2 m stort stenblock. Mossklädda stenar 0,15–0,5 m stora.

Objekt 28:4, 3×2,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Mosklätt men med en del uppstickande stenar.

Objekt 28:5, 3×3 m stort och 0,3 m stort röjningsröse. Delvis övermossat. Sten 0,08–0,4 m stora.

Objekt 28:6, 4×3 m stort och 0,3 meter högt röjningsröse i sluttning. Lätt mossbeklätt.

Objekt 28:7, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse i sluttning.

Objekt 28:8, 4×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse i sluttning.

Objekt 28:9, 2,5×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Sten 0,2–0,4 m stora.

Objekt 28:10, 4×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse.

Objekt 28:11, 2,5×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, tydligast i östra sidan där det ligger ner mot körväg. Sten 0,1–0,3 m stora.

Objekt 28:12, 3×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse.

Objekt 28:13, 4,5×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Sten 0,2–0,4 m stora.

Objekt 28:14, 3,5×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Delvis övermossat.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, delvis brant östsluttning, uppvuxen garnskog med mossa på marken..

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Röjningsröseområdet ligger i befintliga kartor huvudsakligen i skogsmark, förutom i Geometrisk karta över Backa från 1745 där den södra delen av området når in i Norra Sätträs åkergården. Röseområdet berör mark under flera gårdar: Backa, Laggårhällan och Norra Sättran. När en kompletterande besiktning skulle göras, för att kontrollera mängden röjningsrösen, hade en stor del av skogen blåst ner och låg över lämningen. Fossila åkerytor bör ha funnits mellan och runt röjningsrösen, men några sådana har inte identifierats vid fältinventeringen.

Objekt 29 – Röjningsröse (figur 20, 27)

Status: Möjlig fornlämning

Beskrivning: Ett 4×3 meter stort och 0,2 meter stort röjningsröse med mossbeklädda stenar i sluttning.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, brant östsluttning med uppvuxen granskog med hasselstrutar och mossbeklädd mark.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Det är möjligt att detta röseskasessomatt det knyters samman röjningsröseområdena objekt 28 och 30.

Objekt 30 – Område med fossil åker, röjningsröseområde (figur 20, 27)

Status: Fast fornlämning

Beskrivning: Ett cirka 480×60-185 meter (N-S) stort område med minst 62 röjningsrösen. De är mellan 2 och 8 meter stora och i huvudsak flacka. Främst i den norra delen av den fossila åkermarken kan enskilda åkerytor och åkerhak iakttas.

Objekt 30:1, 3×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Lätt mossklätt. Sten på 0,14–0,4 m stora.

Objekt 30:2, 3×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Enskilda stenar mossklädda. Sten 0,1–0,2 m stora.

Objekt 30:3, 3,5×3,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Skadat. Lätt mossklädda stenar, 0,15–0,4 m stora. Ett 0,8×0,3×0,2 m stort block står på högkant i nordvästra delen.

Objekt 30:4, 4×3,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, med ett 1,2 m stort block i SV delen. Övermossat.

Objekt 30:5, 2,5×1,2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, beläget mellan ett 1,5 m stort block i norr och ett 1,1 m stort block i söder. Lätt mossklädda stenar, 0,15–0,4 m stora.

Objekt 30:6, 6×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Uppbyggt av 0,06–0,1 m stora stenar, samt enstaka upp till 0,4 m stora. Endast lätt mossbevuxna stenar.

Objekt 30:7, 2×1,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, upplagt på ett 1,7×1 m stort block. Sten 0,05–0,5 m, mest småsten.

Objekt 30:8, 10×4 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, oregelbundet och diffust.

Objekt 30:9, 3×3 m stort och 0,1 m högt. Sten 0,1–0,4 m stora. Uppbökat av vildsvin.

Objekt 30:10, 3,5×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, diffust, men med några block, 0,5 till 1,1 m stora i kanten. Sten 0,07–0,1 m stora.

Objekt 30:11, 3,5×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Sten 0,06–0,1 m stora.

Objekt 30:12, 4,5×4 m stort och 0,2 m högt röjningsröse med några 0,5 till 0,8 m stora block i kanten. Lätt mossklädda stenar, 0,06–0,15 m stora. Väster om röset finns en grop med sten i kanten.

Objekt 30:13, 4,5×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Lövtäckt. Lätt mossade stenar, 0,1–0,6 m stora.

Objekt 30:14, 3,5×3,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Lätt mossade stenar, 0,06–0,2 m stora, samt enstaka större.

Objekt 30:15, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Mossbeklädda stenar.

Objekt 30:16, 2×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Sten 0,2–0,5 m stora. Strax nordöst om röset finns en närmast kvadratisk grop, 2×2 m stor och 0,1 m djup med 0,2–0,3 m stora stenar i nordvästra sidan, block i nordöstra sidan, samt block och sten i sydöstra sidan.

Objekt 30:17, 6×4,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Lätt mossade stenar, 0,1–0,6 m.

Objekt 30:18, 7×6 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Tillstökad. Sten 0,1–0,7 m stora, tre 1 m stora block.

Objekt 30:19, röjningsröse mot och delvis på ett 3,5×2,5×1,5 m stort block. 3×2,5×0,1 m på nordvästra sidan och 5×3,5×0,3 m på nordöstra sidan. Sten 0,08–0,4 m stora.

Objekt 30:20, 4,5×4,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Lätt mossklädda stenar, 0,1–0,5 m stora.

Objekt 30:21, 5×4 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Sten 0,06–0,1 m, samt enstaka större, delvis mossklädda.

Objekt 30:22, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Lätt mossade stenar, 0,1–0,3 m stora.

Objekt 30:23, 8,5×6,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Lätt mossade stenar, 0,07–0,7 m stora (mest små).

Objekt 30:24, 5×4 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, Ett lager med mossiga block, 0,3–0,7 m stora.

Objekt 30:25, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, delvis övertorvat i kanten. Sten 0,1–0,3 m stora, och i kanten block 0,5–0,8 m stora.

Objekt 30:26, 3×2,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, beväxt med mossa och ris. Sten 0,1–0,5 m stora.

Objekt 30:27, 3×2,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Mossklädda stenar, jordtäkt i kanten.

Objekt 30:28, 3,5×2 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse med slafsigt form. Mossklädda stenar, 0,1–0,4 m stora, med jord emellan.

Objekt 30:29, 4,5×3,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse med glasa block, 0,5–0,8 m stora, i kanten. Sten 0,1–0,2 m. Delvis lövtäckt och bevuxet med blåbärris.

Objekt 30:30, 4×4 m stort och 0,3 m högt röjningsröse, Mossklädda stenar, 0,06–0,2 m stora.

Objekt 30:31, 4×3,5 m stort och 0,2 m högt lövtäckt röjningsröse, i öster mot två block, 3×3×0,4 och 1,4×1,1×0,2 m stora.

Objekt 30:32, 3,5×3,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, överlövad, med små sten.

- Objekt 30:33, 6×3,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, över lövat. Sten 0,1–0,4 m stora.
- Objekt 30:34, 5×5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse, övertorvat i kanterna, platt med bara stenar i mitten. Sten 0,07–0,2 m stora.
- Objekt 30:35, 5,5×5 m stort och 0,2 m högt småknöligt röjningsröse. Mossigt och delvis överväxt. Sten 0,08–0,5 m stora.
- Objekt 30:36, 7×6,5 m stort och 0,5 m högt röjningsröse, med större stenar, 0,2–0,8 m stora, i kanten och välvd ansamling av mindre sten, 0,07–0,1 m, i mitten.
- Objekt 30:37, röjningsröse med oklar utbredning, ca 3×2 m stort och 0,1 m högt, av 0,08–0,4 m stora stenar.
- Objekt 30:38, 2×1,5 m stor ansamling av små block 0,2–0,7 m stora.
- Objekt 30:39, 4×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, av 0,1–0,7 m stora stenar.
- Objekt 30:40, 5×4,5 m stort röjningsröse, i ett med markytan. Sten 0,08–0,2 m stora, och spridda block, 0,5–0,7 m stora, i kanten. Mossklätt.
- Objekt 30:41, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, helt övertorvat.
- Objekt 30:42, 4,5×4 m stort och 0,3 m högt röjningsröse, delvis övertorvat, med mossiga stenar, 0,1–0,6 m stora.
- Objekt 30:43, 5×4 m stort och 0,4 m högt röjningsröse, med blocksamling i södra delen av 0,5–0,8 m stora block. Mindre stenar, 0,1–0,2 m stora, i norra delen.
- Objekt 30:44, 9×7 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, upplagt mot håll i väster. Sten 0,2–0,7 m stora.
- Objekt 30:45, 3,5×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Mossklädda stenar.
- Objekt 30:46, 6×5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse öster om block, 2,5×1,7×0,7 m stort. Mossklädda stenar, 0,2–0,5 m stora.
- Objekt 30:47, 8×4 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Lätt mossklädda stenar, 0,1–0,5 m stora.
- Objekt 30:48, 5,5×5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, med lätt mossklädda stenar 0,2–0,4 m stora.
- Objekt 30:49, 3,5×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, med lätt mossklädda stenar, 0,1–0,6 m stora.
- Objekt 30:50, 3×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse med svacka i mitten. Delvis övermossat, och bökat av vildsvin. Sten 0,1–0,4 m stora.
- Objekt 30:51, 5×3 m stort och 0,5 m högt röjningsröse på och på norra, västra och södra sidan av block.
- Objekt 30:52, 3,5×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, med lätt mossklädda stenar, 0,1–0,4 m stora.
- Objekt 30:53, 5×5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar.
- Objekt 30:54, 3×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, med lätt mossklädda stenar 0,08–0,7 m stora.
- Objekt 30:55, 6×6 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, med lätt mossklädda stenar, 0,06–0,6 meter stora.
- Objekt 30:56, 4×3,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Mossklätt men vildsvinsbökat. Sten 0,07–0,4 m stora, mest små.
- Objekt 30:57, 8×6 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Lätt mossklädda stenar, 0,2–0,8 m stora.
- Objekt 30:58, 4×4 m stort och 0,2 m högt röjningsröse med grop i mitten. Lätt mossklädda stenar, 0,1–0,5 m stora.
- Objekt 30:59, 6×6 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Mossklädda stenar.
- Objekt 30:60, 2,5×2,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat men uppbökat.
- Objekt 30:61, 2×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Lätt mosklädda stenar, 0,1–0,3 m stora.
- Objekt 30:62, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Närmast övermossat. Sten 0,07–0,4 m stora.
- Topografi/terräng:* Kuperad skogs- och hagmark, brant östsluttning och plant parti ovanför denna i väster. I norr halvöppen hagmark med lövträd och hasselstrutar, samt gräs och mossa på marken. I söder uppvuxen granskog med enstaka hasselstrutar och mossa på marken.
- Jordart:* Moig morän.
- Kommentar:* Större delen ligger under tidigt 1700-talet inom Backa skog, men den nordöstra delen faller då inom Backa åker och äng (Backa 1745). Under senare delen av 1700-talet övergår en del av marken i södra delen av området till att användas som betesmark (Backa 1768 och 1838), medan delar av området i väster och längst i söder fortfarande ligger i skog. Ytterligare fossila åkerytor bör ha funnits i södra delen av objektet, men dessa har inte identifierats vid fältinventeringen.

Objekt 31 – Kolbotten (figur 20, 27)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Kolbotten efter rund resmila, 11 meter i diameter, 0,6 meter hög, med svacka i mitten. Omges av en 1 meter bred och 0,1–0,3 meter djup ränna.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, planare parti ovanför brant östsluttning, uppvuxen granskog med mossa på marken.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Kolbotten ligger inom den fossila åkern, objekt 30, och är sannolikt yngre än detta.

Objekt 32 – Røjningsröse (figur 20, 27, 33)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Slafsigt røjningsröse, 3×2 meter stort och 0,1 meter högt, av 0,1–0,6 meter stora stenar.

Topografi/ terräng: Kraftigt östsluttande hagmark, beväxt med gräs sly och enstaka lövträd.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 33 – Røjningsröse (figur 20, 27, 33)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Helt övertorvat røjningsröse, 3×3 meter stort och 0,2 meter högt, med ett uppstickande block i kanten.

Topografi/ terräng: Nordöstsluttande hagmark bevuxen med gräs, sly och enstaka lövträd.

Jordart: Moig morän

Kommentar: Röset ligger inom Backa äng på kartorna från år 1745 och 1768.

Objekt 34 – Røjningsröse (figur 20, 27, 33)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Helt övertorvat røjningsröse, 3×2,5 meter stort och 0,1 meter högt, med ett uppstickande block.

Topografi/ terräng: Nordöstsluttande hagmark bevuxen med gräs, sly och enstaka lövträd.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Röset ligger inom Backa äng på kartorna från år 1745 och 1768.

Objekt 35 – Husgrund, historisk tid (figur 20, 33)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Husgrund av betong, 5×3,5 meter stor och 0,6 meter hög i öster men i ett med marken i väster.

Tydlig i sydöst, öster och norr.

Topografi/ terräng: Vid foten av kraftig östslutning, hagmark med gräs sly och enstaka lövträd.

Jordart: -

Kommentar: Skog och historia lämning nummer 1160.

Objekt 36 – Røjningsröse (anhopning av røjningssten) (figur 20, 27)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 30×30 meter stor och 1,3 meter hög ansamling av sten och block, 0,2–1,2 meter stora.

Topografi/ terräng: Plant krön i svagt kuperad terräng, igenväxande hagmark med lövträd och sly.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Mellan röset och vägen i öster finns flera oregelbundna högar av stenblock.

Objekt 37 – Røjningsröse (figur 20, 27)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 3×3 meter stort røjningsröse med 0,1–0,4 meter stora mosklädda stenar med jord emellan.

Topografi/ terräng: Plant krön i svagt kuperad terräng, igenväxande hagmark med lövträd och sly

Jordart: Moig morän.

Objekt 38 – Område med fossil åker, røjningsröseområde (figur 20, 28)

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Ett 220×80-100 meter (N-S) stort område med minst 33 rösen. De är emellan 3 och 7 meter stora och i huvudsak välvda.

Objekt 38:1, 3×3 m stort och 0,3 m högt røjningsröse, övermossat.

Objekt 38:2, 3×3 m stort och 0,2 m högt røjningsröse, övermossat.

Objekt 38:3, 4×4 m stort och 0,1 m högt røjningsröse, övermossat.

Objekt 38:4, 3×3 m stort och 0,4 m högt røjningsröse, övermossat.

Objekt 38:5, 3×2,5 m stort och 0,3 m högt røjningsröse, övermossat.

Objekt 38:6, 3,5×3,5 m stort och 0,1 m högt røjningsröse, övermossat.

Objekt 38:7, 3×3 m stort och 0,2 m högt røjningsröse, övermossat.

Objekt 38:8, 5×4 m stort och 0,4 m högt røjningsröse, helt övermossat.

Objekt 38:9, 4×4 m stort och 0,1 m högt røjningsröse med svacka i mitten, övermossat.

Objekt 38:10, 5×5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse med grop i mitten. Övermossat.
Objekt 38:11, 4×3,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Helt övermossat och beväxt med smågran.
Objekt 38:12, 6×6 m stort och 0,4 m högt röjningsröse med platt topp, mossbeväxt. Sten 0,2–0,5 m stora.
Objekt 38:13, 4×4 m stort och 0,4 m högt röjningsröse, övermossat.
Objekt 38:14, 6×5 m stort och 0,5 m högt röjningsröse, övermossat.
Objekt 38:15, 5×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse, övermossat.
Objekt 38:16, Oregelbundet och diffust röjningsröse, cirka 10×8 m stort och 0,4 m högt, övermossat.
Objekt 38:17, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat och beväxt med några smågranar.
Objekt 38:18, 5×4 m stort och 0,4 m högt röjningsröse, övermossat.
Objekt 38:19, 6×5 m stort och 0,5 m högt röjningsröse, övermossat.
Objekt 38:20, 5×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse, med ett 1,5 m stort block i nordöst. Övermossat.
Objekt 38:21, 5×3,5 m stort och 0,3 m högt, helt övermossat.
Objekt 38:22, 4,5×4,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, övermossat.
Objekt 38:23, 5×5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, helt övermossat.
Objekt 38:24, 7×7 m stort och 0,5 m högt röjningsröse, mot 2,5×1,8×1 m stort block i öster. Inre grop 3×2 m stor och 0,1–0,4 m djup, från blocket och västerut. Helt övermossad och med en björk och en gran växande i kanten. Skulle eventuellt kunna vara kojgrund.
Objekt 38:25, 4×4 m stort och 0,5 m högt röjningsröse, helt övermossat.
Objekt 38:26, 4×4 m stort och 0,5 m högt röjningsröse, helt övermossat och risbevuxet.
Objekt 38:27, 3,5×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Kringskuret av (sentida) rännen som gör röset i det närmaste fyrsidigt.
Objekt 38:28, 5×5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse, övermossat och något tillknölat.
Objekt 38:29, 7×7 m stort och 0,4 m högt röjningsröse, övermossat.
Objekt 38:30, 3,5×3,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, övermossat.
Objekt 38:31, 4×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse, något demolerat. Sten 0,2–0,5 m stora.
Objekt 38:32, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, övermossat, något skadat.
Objekt 38:33, 5×5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse, övermossat och bevuxet med ormbunkar.
Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, västsluttning, uppvuxen garnskog med mossa på marken.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Röjningsröseområdet ligger inom Backa skog, nordöst om det husartorp som idag går under namnet Bostället. I de äldre kartorna (Backa 1745 och 1768) omfattas områdets norra del av hagmark.

Fossila åkerytor bör ha funnits mellan och runt röjningsrösen, men några sådana har inte identifierats vid fältinventeringen.

Objekt 39 – Boplatsläge (figur 20, 28)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Inom ett cirka 25×20 meter (NNÖ-SSV) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern. Platsen omfattar en flackt skålformad sänka öppen åt väster.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, västsluttning med flackare mark längre västerut och högre skyddande morän och klipphöjder i öster, uppvuxen granskog med mossa på marken.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på drygt 95 meter över nuvarande havsytta har platsen legat på västra sidan av en liten ö i en skärgårdsmiljö.

Objekt 40 – Röjningsröse (anhopning av röjningssten) (figur 20, 28)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 30×12 meter stor och 2 meter hög ansamling av sten och block, 0,2–1 meter stora. Dessa ligger på och runt en berghäll. Över krönet går en röjd eller lämnad stenfri remsa, 1,8 meter bred, som en väg för att kunna köra upp och tippa mer sten.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, hygge med sly och granplantor, något vattensjuk.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Impedimentet finns markerat på karta över Backa från år 1838, och ligger då utanför det sydvästra hörnet av åkermarken.

Objekt 41 – Plats för torp (Västra torpet) (figur 20, 28)

Status: Möjlig fornlämning

Beskrivning: Objektet markerar det ungefärliga läget för en försvunnen bebyggelseenhet.

Topografi/ terräng: Närmast plan, endast svagt kuperad före detta åkermark, numera planterad granskog i raka rader.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: I kartmaterialet från 1700-talet, för Sköllersta socken från år 1704 och för Backa från år 1745 och 1768, finns en byggnad markerad på platsen. Den benämns stuga eller Backa St och ligger på den äldsta kartan intill en väg som gått från Boda i norr och tämligen rakt söderut genom skogen. På 1745 års karta ligger den inom det som betecknas som Backa äng, åker och gården, medan det på 1768 års karta finns åkrar i direkt anslutning till stugan. På karta över Backa från år 1838 har åkerytan utökats men stugan har försvunnit, trots det benämns åkerlyckan som åkermark till Västra torpet i beskrivningen till kartan. Eventuellt kan platsen, med husgrund(er), identifieras som impediment i en av åkertegarna på 1838 års karta. På ekonomiska kartan från 1955 är alla små rösen och ojämnheter bortrensade från åkern och ligger antagligen i de stora röjningsstenshögar, objekt 40 och 42, som finns utanför åkrarna i norr och söder.

Objekt 42 – Röjningsröse (anhopning av röjningssten) (figur 20, 28, 33)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 20×13 meter stor och 1,3 meter hög ansamling av sten och block, 0,2–0,9 meter stora.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, kant av hygge med sly, granplantor och gräs.

Jordart: Moig morän.

Kommentar:

Objekt 43 – Röjningsröse (figur 20, 28)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 3,5×3 meter stort och 0,4 meter högt röjningsröse. Intill dike.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, buskigt och slygt i igenväxande skogskant.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Förefaller sentida.

Objekt 44 – Område med fossil åker, röjningsröseområde (figur 20, 21, 28)

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Ett 280×50–120 meter (N-S) stort område med minst 55 röjningsrösen. De är mellan 2,5 och 7 meter stora och i huvudsak välvda.

Objekt 44:1, 2,5×2,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Röset är övermossat men med körskador. Sten 0,2 m stora.

Objekt 44:2, 2,5×2,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar.

Objekt 44:3, 5×4 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 44:4, 3,5×3,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Mossklätt. Sten 0,15–0,3 m stora.

Objekt 44:5, 4×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 44:6, 4×4 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 44:7, 5×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar.

Objekt 44:8, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat men skadat. Sten 0,1–0,35 m stora.

Objekt 44:9, 4×3,5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 44:10, 9×1–3 m (Ö-V) stor och 0,6 m hög rad av sten och block. Belägen på håll och fyller ut skrevor i hällen. Sten 0,15–0,9 m stora. Ett uttjänt jaktorn står i östra änden av röset.

Objekt 44:11, 2,5×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 44:12, 5×3,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Oregelbundet till formen.

Objekt 44:13, 3,5×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 44:14, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 44:15, 4,5×4 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 44:16, 4,5×4 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat men med uppstickande stenar, 0,15–0,4 m stora.

Objekt 44:17, 3,5×3,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 44:18, 3,5×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Delvis mossklätt. Sten 0,1–0,4 m stora.

Objekt 44:19, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 44:20, 3,5×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Mossklädda stenar, 0,3–0,5 m stora.

Objekt 44:21, 3×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 44:22, 3,5×2,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Röset ligger intill ett 1 m stort block vid en väg. Bevuxet med ris och mossa. Sten 0,1–0,4 m stora.

- Objekt 44:23, 3×3 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 44:24, 5×5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar.
- Objekt 44:25, röjningsröse under rishög.
- Objekt 44:26, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, men något skadat. Sten 0,1–0,4 m stora.
- Objekt 44:27, 7×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Mossklätt. Sten 0,15–0,7 m stora.
- Objekt 44:28, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat, men något skadat.
- Objekt 44:29, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Delvis övertorvat, därutöver mossklätt, men med en uppstickande sten i toppen.
- Objekt 44:30, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat
- Objekt 44:31, cirka 5×2,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Diffust, delvis mossklätt, med 0,3–0,5 m stora stenar.
- Objekt 44:32, 4,5×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse, med 2×2×1 m stort block i norr. Övermossat.
- Objekt 44:33, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat och bevuxet med smågranar.
- Objekt 44:34, 2,5×2,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Övertorvat.
- Objekt 44:35, 3,5×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Delvis övermossat. Sten 0,2–0,4 m stora.
- Objekt 44:36, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar.
- Objekt 44:37, 5×5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar.
- Objekt 44:38, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 44:39, 4×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, något avnött. Sten 0,15–0,5 m stora.
- Objekt 44:40, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Delvis övermossat. Sten 0,15–0,3 m stora.
- Objekt 44:41, 3×3 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 44:42, cirka 5×4 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Röset ligger delvis under rishög. Övermossat.
- Objekt 44:43, 3,5×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar.
- Objekt 44:44, 4×3,5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Körspår rakt över röset, i övrigt övermossat. Sten 0,15–0,3 m stora
- Objekt 44:45, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, men något skadat.
- Objekt 44:46, cirka 3,5×2,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Diffust, övermossat.
- Objekt 44:47, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar.
- Objekt 44:48, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat. Röset ligger intill och väster om väg.
- Objekt 44:49, 2,5×2,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar.
- Objekt 44:50, 2,5×1,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Röset ligger mot ett 1,5×1,1×0,6 m stort block i väster. Eventuell mossa är avskalad. Sten 0,15–0,3 m stora.
- Objekt 44:51, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Delvis övertorvat, skadat. Sten 0,15–0,5 m stora.
- Objekt 44:52, cirka 4×4 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Diffust och svåravgränsat. Övermossat och beväxt med smågranar i norra delen.
- Objekt 44:53, 5×4 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat och bevuxet med smågranar.
- Objekt 44:54, 4×2 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Avskavt. Sten 0,2–0,4 m stora.
- Objekt 44:55, 2,5×2,5 m stort och 0,6 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Topografi/ terräng:* Kuperad skogsmark, i norra delen uppvuxen granskog med mossklädd mark och i södra delen hygge med sly, granplantor och gräs.
- Jordart:* Sandig moig morän.
- Kommentar:* Röjningsröseområdet ligger huvudsakligen inom Backa skog, men spiller över lite i norra änden på Boda skog och utmark.

Fossila åkerytor bör ha funnits mellan och runt röjningsrösena, men några sådana har inte identifierats vid fältinventeringen

Objekt 45 – Boplatsläge (figur 20, 28)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 30×15 meter (NÖ-SV) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern. Boplatsläget omfattar en syd- till östvärd slänt och planare parti närmast ovanför den. Avgränsningen åt norr och väster är diffus.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, hygge med sly, granplantor och en markvegetation av gräs och mossa.

Jordart: Sandig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på strax under 95 meter över nuvarande havsyta har platsen legat på sydspetsen en liten ö i en skärgårdsmiljö.

Objekt 46 – Boplatsläge (figur 20, 28)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 45×25–30 meter (N-S) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern. Läget omfattar en svag förhöjning i östsluttning med berg i ryggen åt väster, samt eventuellt en liten gip in mellan hållarna åt väster. Avgränsningen åt öster är diffus.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark med uppstickande hållmark, planterad granskog med mossa på marken.

Jordart: Sandig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på 90 meter över nuvarande havsyta har platsen legat vid en liten bukt som skjuter in från en större nordsydlig fjärd öster om boplatsen.

Objekt 47 – Boplatsläge (figur 20, 21, 28)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 45×35 meter (N-S) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern. Läget består av en västvänd sluttning med berg i ryggen åt öster och nordöst, samt ett tydligt hak i väster. Avgränsningen åt söder diffus.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark med uppstickande hållmark. Uppvuxen granskog med mossklädd mark.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på drygt 95 meter över nuvarande havsyta har platsen legat på västra sidan av en liten ö i en skärgårdsmiljö.

Objekt 48 – Röjningsröse (figur 20, 32)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett 3×3 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Övermossat, men något avskavt. Sten 0,2–0,4 meter.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark med uppstickande hållmark, barrskog med mossklädd mark.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Röset ligger i skogsmark under Boda, Kärr och Dragmo (1909) liksom på häradsekonomiska kartan från år 1864.

Objekt 49 – Röjningsröse (figur 20, 33)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett 2,5×2,5 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Delvis övermossat och i övrigt med mossklädda stenar. Ett stenblock i nordöstra kanten.

Topografi/ terräng: Mjukt kuperad skogsmark, blandskog med gläntor.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 50 – Röjningsröse (anhopning av röjningssten) (figur 20, 33)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 14×12 meter stor och 1,5 meter hög ansamling av sten och block, med 0,2–0,5 meter stora stenar i mitten och 0,5 till 1,2 meter stora block runt kanterna.

Topografi/ terräng: Mjukt kuperad skogsmark, östsluttning, tät blandskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 51 – Boplatsläge (figur 20, 33)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Inom ett minst 115×30 meter (NNV-SSÖ) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern. Läget består av ett planare parti ovanför en östslänt. Avgränsningen åt söder och väster är diffus.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, risig och fritt igenväxande skog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: En mindre yta, 20×15 meter stor, i norra delen bedöms ha störst potential. Vid en havsnivå på drygt 85 meter över nuvarande havsyta har platsen legat på västra sidan av en nordsydlig fjärd som skär igenom skärgårdslandskapet.

Objekt 52 – Område med kolningslämningar (figur 20, 33)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Inom ett cirka 40×20 meter stort område finns en kolbotten efter en rund resmila och spisröset från en kolarkoja.

Kolbotten, objekt 51:1, 14 meter i diameter och 0,8 meter hög i nordöst men bara 0,1 meter hög i sydväst. Botten omges i öster, söder och nordöst av en 0,1 till 0,3 meter djup ränna, och har en 1,5–2 meter bred och 0,1 till 0,2 meter hög vall längs kanten.

Spisröset, objekt 51:2, 2×1,8 meter stort och 0,4 meter högt. Det har en firsidig 0,8×0,4 meter stor och 0,1–0,3 meter djup insida, med flata stenar inåt, som är öppen åt söder. I övrigt syns inga spår av kolarkojan.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, sydöstsluttning ner mot bäck, blandskog som närmast kolbotten består av tätt växande unga granar.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: -

Objekt 53 – Röjningsröse (figur 20, 33)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett något fladdrigt, cirka 5×4 meter stort och 0,1 meter högt, röjningsröse, med ett 1 meter stort block i västra sidan.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, sydöstsluttning ner mot bäck.

Jordart: Övrig kulturhistorisk lämning.

Kommentar: Det är sannolikt att det finns fossila åkerytor omkring röset, men att detta är svårt att iaktta i den bitvis täta skogen.

Objekt 54 – Röjningsröse (figur 20, 33)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett 5×5 meter stort och 0,4 meter högt röjningsröse, övermossat och integrerat med en myrstack och en stubbe.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, svag sydsydöstsluttning, delvis tät barrskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Det är sannolikt att det finns fossila åkerytor omkring röset, men att detta är svårt att iaktta i den bitvis täta skogen.

Objekt 55 – Röjningsröse (figur 20, 33)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett 6×5 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse. Helt övermossat.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, delvis snårig granskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Det är sannolikt att det finns fossila åkerytor omkring röset, men att detta är svårt att iaktta i den bitvis täta skogen.

Objekt 56 – Röjningsröse (figur 20, 33)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett ganska slaffsigt röjningsröse, 5×3,5 meter stort och 0,2 meter högt. Mossklätt.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, ställvis tät granskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Det är sannolikt att det finns fossila åkerytor omkring röset, men att detta är svårt att iaktta i den bitvis täta skogen.

Objekt 57 – Röjningsröse (figur 20, 33)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 3,5×3 meter stor ansamling med röjningssten bestående av ett lager mossklädda stenar, 0,3–0,6 meter stora.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, ställvis tät granskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Det är sannolikt att det finns fossila åkerytor omkring röset, men att detta är svårt att iaktta i den bitvis täta skogen. Röset vetter ut mot befintlig åkermark i öster, om än på något avstånd.

Objekt 58 – Røjningsröse (figur 20, 33)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 3×3 meter stor och 0,1 meter hög ansamling med røjningssten bestående av ett lager mossklädda stenar.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, östsluttning, blandskog med unga björkar och granar.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Röset vetter ut mot befintlig åkermark i öster.

Objekt 59 – Røjningsröse (figur 20, 33)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 2×2 meter stort och 0,1 meter högt røjningsröse, uppbyggt av 0,1–0,3 meter stora mossklädda stenar.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, östsluttning, blandskog med unga björkar och granar.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Röset vetter ut mot befintlig åkermark i öster.

Objekt 60 – Røjningsröse (figur 20, 33)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 5×3,5 meter stort och 0,1 meter högt røjningsröse bestående av 0,2–0,4 meter stora mosklädda stenar som sticker fram ur lövtäcke.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, östsluttning, blandskog med unga björkar och granar.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Röset vetter ut mot befintlig åkermark i öster.

Objekt 61 – Fossil åker (figur 20, 33)

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Fossilåker bestående av en stenröjd åkeryta, 45×10–35 meter stor, med oregelbunden form, och ett røjningsröse. Röset är 3×3 meter stort och 0,2 meter högt, välvt och helt övermossat. Det påminner om røjningsrösena inom objekt 63.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, uppvuxen ganskog med mossklädd mark.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Den fossila åkern ligger i skogsbevuxen hagmark enligt karta över Backa från 1768 och i skog enligt Häradsekonomska kartan från år 1864.

Objekt 62 – Boplatsläge (figur 20, 33)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett minst 380×30–55 meter (NNV-SSÖ) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern. Läget består av ett planare parti ovanför en östslänt.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, planare parti ovanför östslänt, i norr delvis öppet hygge, i mitten öppen uppvuxen granskog med mosstäckt mark och söder och i östra kanten tätare ung granskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Den del av boplatsläget som bedöms ha högst potential, en 40×35 meter stor yta, sammanfaller med den fossila åkerytan objekt 61. Vid en havsnivå på drygt 85 meter över nuvarande havsytta har platsen legat på västra sidan av en nordsydlig fjärd som skär igenom skärgårdslandskapet.

Objekt 63 - Område med fossil åker, røjningsröseområde (figur 20, 32)

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Ett 320×100–160 meter (NNV-SSÖ) stort område med minst 65 røjningsrösen. De är mellan 2 och 10 meter stora och i huvudsak välvda. Det finns också en långsträckt vall med røjningssten intill vad som förefaller vara en åkeryta, som kan höra till en senare fast i nyttjandet av området. Mellan røjningsrösena i övrigt finns flera mindre, stenröjda åkerytor, som bör höra till det primära nyttjandet av området.

Objekt 63:1, 3×3,5 m stort och 0,2 m högt røjningsröse. Helt övermossat, men något skadat.

Objekt 63:2, 4×3,5 m stort och 0,3 m högt røjningsröse. Delvis övervuxet med ris. Sten 0,15–0,3 m stora.

Objekt 63:3, 6×6 m stort och 0,2 m högt røjningsröse. Röset har en platt över sida, men med ett 1 m stort uppstickande block i mitten. Överväxt i kanterna. I huvudsak uppbyggt av 0,06–0,2 m stora stenar, men några mindre block 0,3–0,5 m förekommer.

Objekt 63:4, 2,5×2,5 m stort och 0,2 m högt røjningsröse. Övermossat. Delar av en gjutjärnsspis ligger i kanten av röset.

- Objekt 63:5, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Helt övertorvat, men något skadat.
- Objekt 63:6, 4×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Övermossat. Sten 0,1–0,7 m stora.
- Objekt 63:7, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar.
- Objekt 63:8, 2×2 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Delvis övermossat. Sten 0,3–0,6 m stora.
- Objekt 63:9, 4×3 m stort och 0,1–0,6 m högt röjningsröse. Uppbyggt av större stenar. Högst i väster.
- Objekt 63:10, ca 5×5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Sönderkört, men har varit övermossat.
- Objekt 63:11, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat. Grop i mitten. Sten 0,15–0,3 m stora.
- Objekt 63:12, 4×4 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Mossbeväxt runt kanterna. Sten 0,06–0,5 m stora.
- Objekt 63:13, en 75 m lång, 3–6 meter bred och 0,3–0,4 m hög vall med röjningssten uppbyggd av 0,2–0,8 m stora stenar. Vallen verkar följa södra sidan av en åkeryta.
- Objekt 63:14, 2,5×2,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar.
- Objekt 63:15, 2×1,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Upplagt intill ett 1,2 m stort block.
- Objekt 63:16, 9×8 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Det faller utför slänten åt väster. Delvis övermossat. Sten 0,15–0,3 m stora.
- Objekt 63:17, 10×10 m stor kvadrat av röjningssten.
- Objekt 63:18, 3,5×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Diffust. Helt övermossat.
- Objekt 63:19, 4×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Upplagt mot håll i öster. Övermossat.
- Objekt 63:20, 18×2–4 m stort röjningsröse. Upplagt mot håll i norr. Till största delen övermossat. Sten 0,1–0,3 m stora.
- Objekt 63:21, 9×6 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Går i ett med objekt 63:20. Delvis övermossat. Uppbyggt av 0,1–0,5 m stora stenar.
- Objekt 63:22, 4,5×3,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 63:23, 2,5×2 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Ligger uppe på håll och är något skadat. Uppbyggt av 0,06–0,15 m stora stenar.
- Objekt 63:24, 3,5×3 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 63:25, 4,5×4 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övertorvat. Förekommer större sten, 0,3–0,5 meter stora.
- Objekt 63:26, 3,5×3,5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övertorvat, något skadat.
- Objekt 63:27, 5,5×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Delvis mossklätt. Sten 0,06–0,4 m stora.
- Objekt 63:28, 6×5 m stort och 0,5 m högt röjningsröse. Med ett 0,9 m stort block i mitten. Delvis övermossat. Sten 0,06–0,3 m stora.
- Objekt 63:29, 3×2 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Ligger intill ett 1 m stort block i nordöst. Övertorvat.
- Objekt 63:30, 5×3,5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Helt övertorvat.
- Objekt 63:31, 4×3 m stort röjningsröse intill och nordöst om ett 2×1,5×1,1 m stort block. Delvis övermossat. Sten 0,15–0,5 m stora.
- Objekt 63:32, 4,5×3 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar.
- Objekt 63:33, 5×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 63:34, ca 10×6 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Stört. Mossklädda stenar, 0,3–0,6 m stora.
- Objekt 63:35, 10×4 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar.
- Objekt 63:36, 4×4 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 63:37, 7×5 m stort och 0,5 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 63:38, 5,5×5,5 m stort och 0,5 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 63:39, 4×4 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 63:40, 3,5×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 63:41, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar. Sten 0,1–0,5 m stora.
- Objekt 63:42, 4×3 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Mossklädda stenar upp till 0,7 m stora.
- Objekt 63:43, 5×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat.
- Objekt 63:44, 4×4 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Helt övermossat.
- Objekt 63:45, 3,5×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Mossklätt, med enstaka uppstickande stenar, 0,3 m stora.
- Objekt 63: 46, 4×4 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat, med uppstickande sten, 0,2–0,4 m stora.
- Objekt 63:47, 6×6 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar. Svagt stektäggformat (kulle i mitten och platta brätten runt om).
- Objekt 63:48, 6×6 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Delvis överväxt. Sten 0,1–0,6 m stora
- Objekt 63:49, 4×4 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Delvis övertorvat och i övrigt mossklätt.
- Objekt 63:50, 5×4,5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 63:51, 4,5×4 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar, 0,3–0,6 m stora.

Objekt 63:52, 10×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Ett 1 m stort block i östra änden. Övermossat.

Objekt 63:53, 3×2,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 63:54, 6×5,5 m stort och 0,5 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar.

Objekt 63:55, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 63:56, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, men med uppstickande sten.

Objekt 63:57, 4×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Svagt stektäggformat (kulle i mitten och platta brätten runt om). Delvis övermossat.

Objekt 63:58, 5×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat, men med uppstickande stenar.

Objekt 63:59, 8×6 m stort och 0,5 m högt röjningsröse. Utdraget åt öster. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar.

Objekt 63:60, 5×4 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Platt, oregelb. form, uppbyggt av större stenar 0,4–0,8 m stora. Övermossat.

Objekt 63:61, 4×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 63:62, 5×4,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar.

Objekt 63:63, 7×7 m stort och 0,5 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 63:64, 6×6 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 63:65, 6×6 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, krön med berg i dagen och omgivande sluttningar, i norra delen hygge med björksly och smågran, i södra delen uppvuxen garnskog med mossa på marken, och i västra kanten ledningsgata med sly, ris och ormbunkar.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Röjningsröseområdet ligger i et historiska kartmaterialet inom både Backa skog och Boda äng, skog och utmark (Backa 1745, 1768, 1838; Boda, Kärr och Dragmo 1909).

Objekt 64 – Gränsmärke (figur 20, 32)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 1,5×1,5 meter stort och 0,3 meter högt röse med en stående stenflisa, 0,6×0,6×0,25 meter stor. Övriga stenar i röset är mellan 0,3 och 0,5 meter stora.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, krön, uppvuxen granskog, i norr hygge/granplantering. Står inom röjningsröseområdet objekt 63 och på vad som förefaller en noggrant stenröjd åkeryta.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Gränsmärket markerar nordvästra hörnet av Backas ägor, och ligger inom röjningsröseområdet objekt 63 på en av åkerytorna.

Objekt 65 – Boplatsläge (figur 20, 32)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett minst 65×30 meter (N-S) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern. Läget består av ett planare parti med slänt nedåt öster och uppåt väster. Avgränsas i norr av hållar och i söder av en svag sluttning. Avgränsningen åt norr och söder är något diffus.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, östsluttning med uppvuxen granskog och mossklädd mark.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på 90 meter över nuvarande havsytta har platsen legat på västra sidan av en nordsydlig fjärd som skär igenom skärgårdslandskapet.

Objekt 66 – Kolbotten (figur 20, 32)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Kolbotten efter rund resmila, 14 meter i diameter. Botten är 0,5 meter hög mot öster och går i ett med topografin i väster. Den har plan topp och omges av oregelbundna gropar, 0,1–0,3 meter djupa.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, östsluttning med uppvuxen granskog och mossklädd mark.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Kolbotten ligger inom den fossila åkern, objekt 63, och är sannolikt yngre än denna.

Objekt 67 – Boplatsläge (figur 20, 32)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 65×40 meter (N-S) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern. Läget består av en åt söder utskjutande höjd med lägre delvis vattensjuk mark i väster och

söder och högre skyddande terräng i norr.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, ledningsgata med sly, ris och ormbunkar.

Jordart: Sandig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på över 90, men under 95, meter över nuvarande havsytta har platsen legat på södra sidan av en mindre ö som skars av från större ö i sydväst genom ett grunt sund.

Objekt 68 – Röjningsröse (figur 20, 32)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett kraftigt skadat röjningsröse, 5×3 meter stort och 1 meter högt, uppbyggt av 0,2–0,6 meter stora stenar.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, ung barrskog.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: -

Objekt 69 – Röjningsröse (figur 20, 32)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 3×3 meter stort och 0,2 meter högt röjningsröse. Övermossat.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, ung barrskog.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: -

Objekt 70 – Röjningsröse (figur 20, 32)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett 3×3 meter stort och 0,3 meter högt röjningsröse, uppbyggt av 0,1-0, 3 meter stora stenar. Lätt mossklätt.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, övre kant av nordöstvärd slänt, hygge med tät sly och granplantor.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Det är sannolikt att det finns fossila åkerytor omkring röset, men att detta är svårt att iaktta i den täta slyskogen.

Objekt 71 – Röjningsrösen (figur 20, 32)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 3×3 meter stort och 0,3 meter högt röjningsröse, skadat, två ekar och en gran växer i röset. Röset är uppbyggt av 0,4–0,7 meter stora stenar och ör delvis övermossat.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, övre kant av nordöstvärd slänt, hygge med tät sly och granplantor.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Det är sannolikt att det finns fossila åkerytor omkring röset, men att detta är svårt att iaktta i den täta slyskogen.

Objekt 72 – Damm med dammvall (figur 20)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En stor grävd grop, 45×40 meter stor och minst 4 meter djup, har samlat upp vattnet från den bäck som slingar genom skogen i väster. Vattnet har dämats upp av en 30 meter lång, cirka 1,5 meter bred och 0,3 till 1,5 meter hög, dammvall. Vallen är uppbyggd av huggna stenar, 0,3-1,2 meter stora, som vänder den släta sidan utåt öster medan den västra sidan av vallen är mer sluttande. Vallen ansluter i norr, där den delvis är raserad, till banvallen för västra stambanan. Dammgropen, och eventuellt södra delen av dammvallen, har delvis fyllts igen/täckts över av dumpmassor och sopor.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, östsluttning, blandskog med sly.

Jordart: -

Kommentar: Skog och historia lämning nummer 1161. Dammen ska ha tjänat som branddamm till järnvägen. Örebro–Pålsboda järnväg har tidigare korsat stambanan strax öster om dammen.

Objekt 73 – Banvall (figur 20)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En cirka 100 meter lång sträcka av Örebro–Pålsboda järnväg, strax sydöst om den plats där den passerat under Västra stambanan. Banvallen är här 3 meter bred på krönet, 0,2 meter hög åt nordöst och 0,5 meter hög åt sydväst där den även följs av ett 1 meter brett och 0,4 meter djupt dike. Uppe på banvallen växer gräs och en del sly.

Topografi/ terräng: Åkermark på botten av nord-sydgående dalgång.

Jordart: -

Kommentar: Banvallens sträckning går att följa ytterligare en bit norrut mot Västra stambanan, samt skönjas på norra sidan av densamma, men här är det inte längre frågan om någon tydlig banvall.

Objekt 74 – Boplatsläge (figur 20)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 200×60-90 meter (N-S) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från i första hand järnåldern. Platsen utgörs av en långsträckt förhöjning mitt i en flack dalgång.

Topografi/ terräng: Svagt böljande före detta åkermark, nu glest igenplanterat med blandade trädslag, och en markvegetation av i huvudsak gräs. Dalgången flankeras av markerade höjder i öster, Palsbodaåsen, och i väster, allmänt högre terräng.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Boplatsläget ligger strax norr om gården Backa och skulle kunna hysa äldre föregångare till denna, under förutsättning att gården Backa går att dra tillräckligt långt tillbaka i tiden. Även bosättning från äldre perioder är möjlig då den varit tillgänglig från det att havet stod på en nivå av 80 meter över nuvarande havsytta. Vi hade då att göra med en flack ö i det inre av en vik.

Objekt 75 – Boplatsläge (figur 21, 29)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 100×40 meter (N-S) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern. Läget omfattar södra sidan av en mindre höjd med lägre, endast svagt östsluttande, mark i öster och söder och högre skyddande terräng i väster och nordväst. Läget avslutas av en bergknalle i norr och sluttar jämt ner åt söder.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, hygge med spridda kvarstående björkar och en markvegetation av gräs.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på 95 meter över nuvarande havsytta har platsen legat på en udde på östra sidan av en lite större ö i ett skärgårdslandskap.

Objekt 76 – Område med kolningslämningar (figur 21, 29)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Inom ett cirka 35×15 meter (N-S) stort område finns två kolbottnar efter runda resmilor.

Den norra kolbotten, objekt 76:1, är 14 meter i diameter och 0-0,5 meter hög, samt har en svagt välvd yta. Den omges av ett 1 meter brett och 0,1 meter djupt dike, och är något skadad i nordöst.

Den södra kolbotten, objekt 76:2, är 16 meter i diameter och 0,1-0,2 meter hög, samt har en 1,5 meter bred vall i ytterkanten. Botten omges av ett något diffust och som mest 0,2 meter djupt dike.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, hygge med spridda kvarstående björkar och en markvegetation av gräs.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: Mellan de båda kolbottarna finns en i det närmaste rektangulär grävd grop, 5,5×2,5 meter (Ö-V) stor och 0,4 meter djup, med en stenanhopning vid norra sidan.

Objekt 77 – Fossil åker och röjningsrösen (figur 21, 29)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Område med fossil åker med en inom utredningsområdet cirka 175×45-100 meter (Ö-V) stor åkeryta (objekt 77:1) med omgivande diken och åkerhak. Åkerytan är i det närmaste plan och skärs av en bäck som rätats så att den går vinkelrät över ytan. Åkrarnas utbredning fortsätter utanför utredningsområdet åt söder. I anslutning till åkrarna finns flera röjningsrösen.

Längs västra kanten ligger tre röjningsrösen: objekt 77:2 ett 7×3,5×0,2 meter stort röjningsröse uppbyggt av 0,1-0,3 meter stora stenar, objekt 77:3 ett 7×5×0,7 meter stort röjningsröse uppbyggt av 0,2-0,6 meter stora stenar, samt objekt 77:4 ett 3×3×0,2 meter stort röjningsröse uppbyggt av 0,3-0,4 meter stora mossklädda stenar. Norr om åkerytan finns två långsträckta röjningsrösen: objekt 77:5, en 20 meter lång, 1,5-2,5 meter bred och 0,1-0,3 meter hög vall av lätt mossklädda 0,08-0,6 meter stora stenar, och objekt 77:6, en 7 meter lång, 1,5 meter bred och 0,1 meter hög vall av 0,1-0,3 meter stora stenar. Där fanns också ett par mindre långsträckta rösen, objekt 77:7 ett 4×3×0,4 meter stort övermossat röse och objekt 77:8 ett 6×2,5×0,2 meter stort röjningsröse av lätt mossklädda, 0,2-0,7 meter stora stenar. Mitt på åkerytan finns ett större röjningsröse, objekt 77:9, 10×6 meter stort och 0,8 meter högt, uppbyggt av 0,2-0,7 meter stora stenar. Ett

liknande röse finns på åkerytan strax söder om utredningsområdet.

Topografi/terräng: I huvudsak plana ytor omgivna av kuperad skogsmark, hygge med stubbar, trevligt nog inte hyggesberett.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: Området med fossil åker har hört till torpet Marstrand, som förekommer i kartmaterialet under 1800-talet, Laga skifteskarta för Hälla från år 1864 och Häradekonomiska kartan från samma år, men inte i de äldre kartorna. Åkrarna finns kvar på ekonomiska kartan från 1955 men själva bebyggelsen, som legat söder om utredningsområdet, är då borta. På laga skifteskartan omfattar det berörda området dels betesmark, dels åker uppdelat på små tegar. Torpet finns inlagt i fornminnesregistret som Sköllersta 59 – lägenhetsbebyggelse, strax söder om utredningsområdet.

Objekt 78 – Område med fossil åker, röjningsröseområde (figur 21, 29)

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 180×130 meter (N-S) stort område med minst 23 röjningsrösen. De är mellan 2 och 5 meter stora och i huvudsak välvda. Det finns även ett par långsträckta, valliknande, röjningsrösen i N delen. Objekt 78:1, långsträckt 16×2–3,5 m stort och 0,2–0,3 m högt röjningsröse. Endast lite mossa på de 0,1–0,3 m stora stenarna.

Objekt 78:2, 3,5×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse, med 0,2–0,7 m stora mossklädda stenar.

Objekt 78:3, 4×2,5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse, beläget intill ett 3×2×0,9 m stort block i öster. Röset är partiellt övermossat och uppbyggt av 0,08–0,2 m stora stenar. På motstående sida av blocket finns en kolarkoja, objekt 79:2.

Objekt 78:4, 2×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Delvis övermossat. Sten 0,1–0,8 m stora.

Objekt 78:5, 10×6 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Röset är bitvis övermossat och skadat vid hyggesberedning. Sten 0,08–0,5 m stora.

Objekt 78:6, 8×8 m stort och 0,5 m högt röjningsröse, omkring och på ett 2 m stort block. Skadat vid hyggesberedning. Lätt mossbeväxt. Sten 0,1–0,3 m stora.

Objekt 78:7, 5×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Delvis mossklätt. Sten 0,1–0,3 m stora.

Objekt 78:8, 3,5×3,5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Delvis övermossat. 0,08–0,3 m stora stenar.

Objekt 78:9, 3×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övertorvat men skadat. Sten 0,2–0,4 m stora.

Objekt 78:10, 3×2,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Delvis övertorvat, skadat. Sten 0,15–0,4 m stora.

Objekt 78:11, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar.

Objekt 78:12, 2×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 78:13, 2,5×2,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 78:14, 3,5×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Delvis övermossat. Sten 0,08–0,45 m stora.

Objekt 78:15, 3,5×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Delvis mossklätt. Sten 0,2–0,3 m stora.

Objekt 78:16, 5×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Fläckvis mossklätt. Sten 0,1–0,3 m stora.

Objekt 78:17, 5×5 m stort och 0,5 m högt röjningsröse. Mossa runt kanten, kal topp. Sten 0,08–0,4 m.

Objekt 78:18, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat.

Objekt 78:19, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Skadat. Sten 0,2–0,8 m stora.

Objekt 78:20, 3,5×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, med uppstickande stenar.

Objekt 78:21, långsträckt 9×2–4 m stort och 0,5 m högt röjningsröse, av 0,1–0,5 m stora stenar.

Objekt 78:22, 5×5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Lätt mossklätt. Sten 0,1–0,2 m stora.

Objekt 78:23, 4,5×3 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Övermossat, med uppstickande stenar.

Topografi/terräng: Kuperad skogsmark, sydöstslutning, tät granplantering med mycket sly och fläckvis gräs på marken.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Hela röjningsröseområdet ligger inom Hälla skog och beteshagar (Hälla 1699, 1742, 1864).

Fossila åkerytor bör ha funnits mellan och omkring röjningsrösen, men detta gick inte att avgöra på grund av den täta vegetationen.

Objekt 79 – Område med kolningslämningar (figur 21, 29)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Inom ett 25×15 meter (N-S) stort område finns en kolbotten efter en rund resmila och en kolarkoja.

Kolbotten, objekt 79:1, är 12 meter i diameter och den omges av en låg vall, 1,5 meter bred och 0,1 meter hög. I övrigt har botten en plan yta.

Kolarkojan, objekt 79:2, är 3×3 meter stor och 0,1–0,8 meter och hög uppbyggd med spisiröset mot ett 3×2×0,9 meter stort block i väster.

På motstående sida av blocket finns ett röjningsröse, objekt 78:3.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, sydöstsluttning, tät granplantering med mycket sly och fläckvis gräs på marken.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Kolbotten och kolarkojan ligger inom röjningsröseområdet objekt 78 och är rimligen yngre än detta.

Objekt 80 – Boplatsläge (figur 21, 29)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Inom sydöstra delen av röjningsröseområdet, objekt 78, bedöms det även kunna finnas boplatslämningar från främst äldre stenåldern. På grund av den täta vegetationen är området svårt att avgränsa, men en yta om cirka 35×20 (N-S) skulle i första hand kunna vara aktuell.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, sydöstsluttning, tät granplantering med mycket sly och fläckvis gräs på marken.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på 100 meter över nuvarande havsyta har platsen legat på östra sidan av en lite större ö i ett skärgårdslandskap.

Objekt 81 – Kolbotten (figur 21)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Kolbotten efter rund resmila, 13 meter i diameter, svagt välvd. Omges av en 1 meter bred och 0,2 meter djup ränna.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, intill och nedanför markerad bergshöjd, kant av hygge, sly och granplantor österut och kvarstående frötallar västerut.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: På karta över Hälla från år 1699 går en väg alldeles intill platsen för milan.

Objekt 82 – Kolbotten (figur 21, 30)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Kraftigt skadad kolbotten av okänd typ, troligen resmila. Kolbotten är delvis fjärrad i samband med grustäkt och är dessutom skadad vid hyggesberedning. Den är dock minst 18 meter stor.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, sydsluttning, hygge med gräs, sly och små granplantor.

Jordart: Sandig morän.

Kommentar: -

Objekt 83 – Färdväg (figur 21, 30)

Status: -

Beskrivning: Enkel körväg, cirka 3,5 meter bred.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, hygge.

Jordart: -

Kommentar: Vägen finns med på ekonomiska kartan från år 1955, men saknas i det äldre kartmaterialet. Den har tidigare gått ner mor torpet Marstrand i söder, men verkar avsiktligt bortschaktad och förstörd.

Objekt 84/Sköllersta 60 – Plats med namn och tradition (figur 21, 30)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 4×2 meter stort stenblock som enligt uppgift i fornminnesregistret kallas Spökstenen och vid vilken det sägs spöka.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, kant av hygge med uppvuxen barrskog åt norr.

Jordart: Sandig morän.

Kommentar: Blocket omgärdas nästan helt av större och mindre grustäkter.

Objekt 85 – Röjningsröse/gränsmärke (figur 21, 30)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 5×4 meter stort och 0,7 meter högt, kraftigt välvt, röjningsröse. Övermossat.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, uppvuxen barrskog med mossa och ris på marken.

Jordart: Sandig morän.

Kommentar: Gränsen mellan Boda (Dragmo) och Hälla byar går genom röset. På karta över avmätning av Hälla by från år 1699 anges att det funnits en gränsmarkering, ”fyra stenar utan ordning”, på ungefär samma ställe.

Objekt 86 – Hägnad, stenmur (figur 21, 30)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Stenmur, 120 meter lång, krökt i nordöst-sydvästlig riktning och i den sydligaste delen rakt öst-väst, 1,4 meter bred och 1 meter hög. Muren är välbyggd och består av 0,3 till 1 meter stora mossklädda stenar. Den ligger i kanten av en övergiven, men till karaktären sentida, åker.

Topografi/ terräng: I kant mellan skog och åkermark, en bergshöjd med fullvuxen barrskog i sydöst och plan åkermark i nordväst.

Jordart: -

Kommentar: Skog och historia lämning nummer 54354.

Objekt 87 – Rönjingsröse (figur 21, 30)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 7×6 meter stort och 0,2 meter högt rönjingsröse upplagt kring ett 1,4×1,1×0,5 meter stort block. Röset är något diffust och uppbyggt av 0,2–0,6 meter stora stenar.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, blandskog, intill åker.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 88 – Rönjingsröse (figur 21, 30)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 3×3 meter stort och 0,3 meter högt rönjingsröse, uppbyggt av lätt mossklädda stenar 0,15–0,4 meter stora.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, blandskog, intill åker.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 89 – Boplatläge (figur 21, 29)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 60×20 meter (N-S) stort område bedöms kunna innehålla boplatlämningar från främst äldre stenåldern. Läget består av en terrass öster om en bergshöjd, med en svag östsluttning nedanför.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, hållmark i väster med uppvuxen tallskog och ris på marken, uppvuxen granskog åt öster med mosstäckt mark, och tangerar dessutom tät granplantering i söder.

Jordart: Moig morän och berghällar.

Kommentar: Vid en havsnivå på 95 meter över nuvarande havsytta har platsen legat på östra sidan av en lite större ö i ett skärgårdslandskap

Objekt 90 – Boplatläge (figur 21, 31)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 30×10 meter (NV-SÖ) stort område bedöms kunna innehålla boplatlämningar från främst äldre stenåldern. Läget omfattar ett mindre blockrikt parti i annars ganska blockrik terräng. En plan yta intill och nordöst om markerad berghäll.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, hållmark i väster med uppvuxen tallskog och ris på marken, uppvuxen granskog åt öster med mosstäckt mark.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på knappt 100 meter över nuvarande havsytta har platsen legat på en smal strandremsa mellan berget och vattenlinjen på östra sidan av en lite större ö i ett skärgårdslandskap.

Objekt 91 – Fossil åker, rönjingsröseområde (figur 21, 31)

Status: Fast fornlämning

Beskrivning: Ett 240×15–130 meter stort (NNV-SSÖ) stort område med minst 31 rönjingsrösen. De är mellan 1,5 och 4 meter stora och i huvudsak välvda.

Objekt 91:1, 3,5×3 m stort och 0,2 m högt rönjingsröse. Mossbeväxt, sönderkört. Sten 0,2–0,4 m stora.

Objekt 91:2, 3,5×3 m stort och 0,3 m högt rönjingsröse. Övermossat, men med enstaka uppstickande stenar.

Objekt 91:3, 3×3 m stort och 0,2 m högt rönjingsröse. Sönderkört. Sten 0,1–0,4 m stora.

Objekt 91:4, delvis sönderkört och därför diffust rönjingsröse, ca 4 m stort och 0,1–0,3 m högt. Övermossat.

Objekt 91:5, 3×3 m stort och 0,1 m högt, ganska otydligt rönjingsröse. Helt övermossat.

Objekt 91:6, 4×3 m stort och 0,3 m högt rönjingsröse. Övermossat, något skadat. Sten 0,3–0,5 m stora.

Objekt 91:7, 3×2 m stort och 0,2 m högt rönjingsröse. Övermossat, delvis skadat. Sten 0,15–0,4 m stora.

- Objekt 91:8, 4×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar.
 Objekt 91:9, 2,5×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Delvis övermossat.
 Objekt 91:10, 3×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Övermossat.
 Objekt 91:11, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar.
 Objekt 91:12, 1,5×1,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Delvis övermossat.
 Objekt 91:13, 2×2 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Delvis övermossat. Sten 0,3–0,5 m stora.
 Objekt 91:14, 2×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Delvis övermossat. Sten 0,3–0,9 m stora.
 Objekt 91:15, 2×1,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Sönderkört och ganska diffust.
 Objekt 91:16, 3,5×3,5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Delvis övermossat. Sten 0,15–0,6 m stora.
 Objekt 91:17, 2×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Skadat. Sten 0,3–0,7 m stora.
 Objekt 91:18, 3×2 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Diffust, något skadat, men i övrigt övermossat.
 Objekt 91:19, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Delvis övermossat.
 Objekt 91:20, 2×2 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Övermossat, men sönderkört.
 Objekt 91:21, 4×3,5 m stort och 0,5 m högt röjningsröse. Endast delvis övermossat. Sten 0,2–0,5 m stora.
 Objekt 91:22, 2×2 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Delvis övermossat.
 Objekt 91:23, 2×1,5 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Övermossat.
 Objekt 91:24, 3,5×3,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat.
 Objekt 91:25, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat, med enstaka uppstickande stenar.
 Objekt 91:26, 3×3 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Delvis övermossat.
 Objekt 91:27, 3×2,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Delvis övermossat. Sten 0,3–0,5 m stora.
 Objekt 91:28, 1×1,5 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Delvis mossklät. Sten 0,3–0,5 m stora.
 Objekt 91:29, 2×2 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat.
 Objekt 91:30, 3,5×3,5 m stort och 0,4 m högt röjningsröse. Helt övermossat.
 Objekt 91:31, 3×3 m stort och 0,3 m högt röjningsröse. Övermossat.

Topografi/ terräng: Svagt kuperad skogsmark, östsluttning som partiellt framstod som vattensjuk, uppvuxen granskog med mossklädd mark.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Röjningsröseområdet ligger helt i skog för Boda, Kärr och Dragmo (1909, häradskartan 1864). Fossila åkerytor bör ha funnits mellan och omkring röjningsrösen, men några sådana har inte identifierats vid fältinventeringen. I granskogen fanns gallringsgator med grova hjulspår, på regelbundna avstånd och ganska tätt, som skar genom den röjningsröseområdet.

Objekt 92 – Boplatsläge (figur 21, 31)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Inom röjningsröseområdet, objekt 91, finns ett cirka 50×20 meter (NNV-SSÖ) stort område som bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern. Läget omfattar en svagt skålformad sänka med färre block i en annars ganska blockrik terräng. Läget avgränsas av en blockig slänt i sydväst, och bakom den en brant berghäll. Platsen övergår i en jämn sluttning nedåt öster.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, uppvuxen tallskog med moss, gräs och ormbunkar. Strax öster om platsen vidtar uppvuxen (gallrad planterad) granskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på 95 meter över nuvarande havsyta har platsen legat på östra sidan av en lite större ö i ett skärgårdslandskap.

Objekt 93 – Röjningsröse/gränsmärke (figur 21, 31)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 2×2 meter stort och 0,2 meter högt röjningsröse. Övertorvat och något skadat. Sten 0,2–0,4 meter stora.

Topografi/ terräng: Svagt kuperad skogsmark, östsluttning, tät granskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Röset ligger inte långt från ett hörn av ägo gränsen mellan Fiskmanstorp och enheten Boda, Kärr och Dragmo.

Objekt 94 – Röjningsröse (figur 21, 31)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett helt övertorvat, 2×2 meter stort och 0,1 meter högt röjningsröse.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, blandskog.

Jordart: Moig morän

Kommentar: -

Objekt 95 – Rönjingsröse (figur 21, 31)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Övertorvad men skadad, 8×3 meter stor och 0,2 meter hög, ansamling, av 0,3–0,6 meter stora stenar mot en flack berghäll.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, uppvuxen granskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 96 – Rönjingsröse (figur 21, 31)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 3×2,5 meter stort och 0,2 meter högt, helt övertorvat, rönjingsröse.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, uppvuxen granskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 97 – Rönjingsröse (figur 21, 31)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 5×4 meter stort och 0,1 meter högt rönjingsröse upplagt mot en flack häll. Övermossat.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, uppvuxen granskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 98 – Rönjingsröse (figur 21, 31)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Diffust rönjingsröse, cirka 4×3 meter stort och 0,1 meter högt. Övermossat.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, uppvuxen granskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 99 – Rönjingsröse (figur 21, 22)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 2×1,5 meter stort och 0,2 meter högt rönjingsröse intill ett 1,8×2×0,8 meter stort stenblock. Delvis övermossat och med 0,15–0,3 meter stora stenar.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, uppvuxen granskog.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: -

Objekt 100 – Rönjingsröse (figur 21)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett välvt 3×2,5 meter stort och 0,3 meter högt rönjingsröse. Det är något tilltygat, övermossat men med uppstickande stenar i storleken 0,2–0,4 meter.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, sydsluttning, hygge tätt bevuxet med sly och granplantor.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Ansluter eventuellt till objekt 102.

Objekt 101 – Rönjingsröse (figur 21)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett välvt 3×3 meter stort och 0,3 meter högt rönjingsröse. Övermossat, men med en rotvälta i östra kanten. Sten 0,1–0,3 meter stora.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, sydsluttning, hygge tätt bevuxet med sly och granplantor.

Jordart:

Kommentar: Ansluter eventuellt till objekt 102.

Objekt 102 – Område med fossil åker, rönjingsröseområde (figur 20, 32)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 110×40 meter stort område med minst 6 rönjingsrösen. De är mellan 2,5 och 5 meter stora och i huvudsak välvda, men det finns också utbredda lager av sten.

Objekt 102:1, en 14×12 m stor yta med rönjingssten på en flack höjd i moränmark. Ytan är täckt av 0,1–0,5 m stora stenar.

Objekt 102:2, 4×3 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övermossat, men skadat. Sten 0,1–0,4 m stora.
 Objekt 102:3, 2,5×2,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Övertorvat, men skadat. Sten 0,1–0,3 m stora.
 Objekt 102:4, 5×4,5 m stort och 0,2 m högt röjningsröse. Delvis övertorvat, skadat. Sten 0,1–0,5 m stora.
 Objekt 102:5, 4×3 m stort och 0,1 m högt röjningsröse. Övermossat, men skadat. Sten 0,1–0,3 m stora.
 Objekt 102:6, ett 10×4 m stort oregelbundet lager av 0,1 m stora stenar på en berghäll.

Topografi/ terräng: Kuperad skogsmark, sydöstsluttning, tät granplantering.

Jordart: Moig morän.

Kommentar: Hela röjningsröseområdet ligger i skogsmark (Boda, Kärr och Dragmo 1909, Häradekonomiska kartan 1864). Idag är här ett tätt slybeväxt hygge med tätt mellan unggranarna och platsen var svår att överblicka och bedöma. Fossila åkerytor bör ha funnits, men några sådana har på grund av den täta slyn inte kunnat identifierats vid fältinventeringen

Objekt 103 – Röjningsröse, vall (figur 22)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 24 meter lång, 2 meter bred och 0,5 meter lång vall, uppbyggd av 0,2–0,8 meter stora stenar. Vallen är delvis övertorvad.

Topografi/ terräng: Plan mark i kanten av skogsbevuxet impediment.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Röset ligger i kanten mot åkerhak som motsvaras av åker på ekonomiska kartan från år 1955, men marken var fortfarande i början av 1900-talet skogsbunden (Boda, Kärr och Dragmo 1909).

Objekt 104 – Röjningsröse (figur 22, 34)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 4×4 meter stort och 0,4 meter högt röjningsröse. Övertorvat men uppstickande sten, 0,2–0,7 meter stora.

Topografi/ terräng: Plan mark i kanten av skogsbevuxet impediment.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Röset ligger i kanten mot åkerhak som motsvaras av åker på ekonomiska kartan från år 1955. Marken var fortfarande i början av 1900-talet skogsbevuxen (Boda, Kärr och Dragmo 1909).

Objekt 105 – Röjningsröse (figur 22, 34)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: 3,5×3 meter stort och 0,2 meter högt röjningsröse. Delvis övertorvat, uppbyggt av 0,4–0,5 meter stora stenar.

Topografi/ terräng: Plan mark i kanten av skogsbevuxet impediment.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Röset ligger i kanten mot åkerhak som motsvaras av åker på ekonomiska kartan från år 1955. Marken var fortfarande i början av 1900-talet skogsbunden (Boda, Kärr och Dragmo 1909).

Objekt 106 – Boplatsläge (figur 22)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 80×40 meter (N-S) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från främst äldre stenåldern. Läget omfattar en västsluttning och ett planare parti ovanför denna. I öster skyddas läget av en höjd med uppstickande berg i dagen. Avgränsningen åt norr är diffus.

Topografi/ terräng: Mjukt kuperad skogsmark, barrskog med mossa och ormbunkar som markvegetation, samt hygge med sly och gräs.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på knappt 95 meter över nuvarande havsyta har platsen legat på västra sidan av en mindre ö i ett skärgårdslandskap.

Objekt 107 – Färdväg (figur 22)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 26 meter lång och 3,5 meter bred vägbang, flankerad av diken, mellan åkrar.

Topografi/ terräng: Krön av moränhöjd, åker och skogsmark. Själva vägbanken är slybeväxt.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Vägen figurerar i kartmaterialet från 1900-talet (Boda, Kärr och Dragmo 1909, Ekonomiska kartan 1955) och skall ha fortsatt österut längs kanten av äldre åkermark.

Objekt 108 – Fossil åker (figur 22)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Spår efter relativt sentida åker och röjningsröse.

Åkerytan, objekt 108:1, är 96×10–28 meter stor och utgörs av en plan yta.

Röjningsröset, objekt 108:2, mäter 19×1–4,5 meter, och är uppbyggt som en oregelbunden vall, av 0,1–1,1 meter stora stenar. Det är delvis övertorvat.

Topografi/terräng: Mjukt kuperad skogsmark, östsluttning, uppvuxen granskog med mosklädd mark.

Jordart: Moig sandig morän.

Kommentar: Åkerytan finns med på häradsekonomiska kartan från år 1864.

Objekt 109 – Boplatsläge (figur 22)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett minst 350×45–90 meter (N-S), samt 150×10–40 meter (Ö-V), stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från större delen av förhistorien. Läget omfattar ett planare parti i en östsluttning. Slänten ner mot en något vattensjuk dalbotten i öster avgränsar boplatsläget relativt tydligt i den riktningen, medan sluttningen uppåt åt väster är mer försiktig. Inom boplatsläget finns ett större impediment som är bemängt med röjningssten, främst block i storleken 0,5–1 meter, vilket visar att den omgivande åkern en gång varit betydligt stenigare än vad den framstår som idag.

Topografi/terräng: Kuperad åkermark, vid inventeringstillfället stubbåker, samt ett impediment med lövträd och sly.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på knappt 85 meter över nuvarande havsytta har platsen legat på ett lätt utskjutande parti av en annars rakt nordsydlig kuststräcka på en större sammanhängande landmassa. En cirka 100×70 meter (N-S) stor yta vid det steniga impedimentet framstår, bortsett från just stenigheten, som den bästa delen av boplatsläget.

Objekt 110 – Gårdstomt (figur 22, 34)

Status: Bevakningsobjekt.

Beskrivning: Den markerade ytan utgår från den tomtyta som presenteras på karta över Laga skifte för Boda, Kärr och Dragmo från år 1909. Till den har lagts ytterligare yta upp mot hållmark i sydväst där det vid fältinventeringen påträffades grunder efter en ladugård och tre jordkällare. Sammantaget omfattar objekt 110 ett område om 80–95×25–85 meter, eller cirka 6 500 m².

Ladugårdsgrunden, objekt 110:1, mäter 14×8 meter och är kallmurad med en höjd upp till 0,7 meter (i sydöstra hörnet). I norra sidan kan skönjas att kallmuren är 1,4 meter bred, medan det i övrigt framgår som att de naturligt formade blocken ställts med sin släta sida utåt i söder och öster, och inåt i väster. En inre syllstensrad delar grunden i två rum, där det västra utgör 2/5 och det östra 3/5 av byggnadens längd. På grundens södra sida och upp mot det västra rummet går en ramp, cirka 4 meter lång och 3 meter bred samt 1,2 meter hög. Grunden ligger på ett blockrikt impediment och själva grunden är också fylld av block, vilket bitvis gör den otydlig.

Den sydligaste jordkällargrunden, objekt 110:2, närmast norr om ladugårdsgrunden, är 5,5×5 meter stor och 1,4 meter hög, och ingången ligger åt öster. Den inre, av 0,3–0,6 meter stora stenar, kallmurade konstruktionen mäter 3×2,5 meter och är 0,8 meter djup. Källaren är delvis uppfylld med hushållsavfall som glas och porslin/fajans.

Längst i norr upp mot infartsvägen till Boda ligger nästa jordkällargrund, objekt 110:3. Den är mindre tydlig än objekt 110:2 och går i ett med slänten i väster. Den är 6×4 meter stor och 0,3 meter hög. Själva källarrummet är 3,5×2 meter stort, samt 0,1–0,2 meter djupt, och helt öppet åt östnordöst. Den kallmurade insidan är tydligast åt sydöst, och är där uppbyggd av 0,1–0,5 meter stora stenar.

Öster om objekt 110:2 och sydväst om befintligt bostadshus ligger en tredje källargrund, objekt 110:4, som bör vara den yngsta på platsen. Grunden är 8×5,5 meter (Ö-V) stor och reser sig 1,5 till 2 meter hög med intakt valv. Den är uppbyggd av huggna block, omges av en cirka 2 meter bred vall, som lagts upp mot väggarna, och har haft ett yttre sadeltak med tegel. Ingångsöppningen ligger i öster, och i den västra gaveln finns en öppning, vädringslucka eller fönster.

Topografi/terräng: Tomtmark samt impediment, sly och unga träd i söder och norr trädgård med gräsmatta däremellan. Bergknalle med berg i dagen och en hel del sten och block i sydväst.

Jordart: -

Kommentar: Gården Boda har funnits åtminstone sedan 1500-talet (äldsta belägg 1549, SOFI). Intill och nordöst om objekt 110:3 har det enligt Laga skifteskartan från 1909 legat en byggnad som inte verkar ha lämnat några spår.

Objekt 111 – Husgrund, historisk tid (figur 22, 34)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Grund efter jordkällare, 5,5×4,5 meter stor och 0,5 meter hög. Grundens inre mått är 3×2 meter (Ö-V) stor och 0,9 meter djup, och den är öppen åt öster. Impedimentet som källaren ligger på är belamrat med sentida röjningssten och strax NV om grunden står ett stolppar till en luftledning.

Topografi/ terräng: Impediment i åkermark, mycket sly och gräs.

Jordart: -

Kommentar: -

Objekt 112 – Boplatsläge (figur 22)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett minst 360×90–145 meter (NNV-SSÖ) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från hela förhistorien. Läget omfattar en väst- och sydvästsluttning och ett planare parti ovanför denna, egentligen en utbuktning på Pålshöjden.

Topografi/ terräng: Kuperad åkermark, vid tillfället för fältinventeringen stubbåker.

Jordart: Sand

Kommentar: Lösfynd av en avsatsyxa av brons och en slipsten ger indikationer om vilka tidsepoker som eventuellt kan finnas representerade. Möjligen kan även spår av den medeltida byn Kärr (äldsta belägg år 1385, SOFI), som legat strax norr om utredningsområdet, ha spillt in på boplatsläget. Vid en havsnivå på 80 meter över nuvarande havsytta har platsen legat i den inre delen av en djup havsvik.

Objekt 113 – Färdväg (figur 22, 34)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 107 meter lång bit av en tydlig vägbank med en 4,5 meter bred vägbana och diken på ömse sidor.

Topografi/ terräng: Plant krön mellan åker och igenväxande tomtmark. Gräs och sly.

Jordart: -

Kommentar: Vägen utgör en del av vad som benämns ”Norra vägen” på karta över Laga skifte för Boda, Kärr och Dragsmo från år 1909.

Objekt 114 – Färdväg (figur 22, 34)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: I södra delen utgörs vägen av en tydlig vägbank, 0,8 meter hög, med en 4,5 meter bred vägbana och diken på ömse sidor. I norra delen är vägen otydligare, med låga vallar, 0,1–0,4 meter höga, längs sidorna och nersjunkna körbanor i mitten. Hela vägen är också här 4,5 meter bred.

Topografi/ terräng: Plant krön av långsträckt norrsydlig moränrygg, skogsmark, åkermark och tomtmark. Gles blandskog, gräs, mossa och sly.

Jordart: -

Kommentar: En av flera alternativa sträckningar som funnits för vägen mot Skogaholm, väg 625. Den här aktuella dragningen finns på häradsökonomiska kartan från år 1864 och på karta över Laga skifte för Boda, Kärr och Dragsmo från år 1909. Vägen förekommer som mindre stickväg på karta över Sköllersta socken från år 1704, men förefaller ha rustats upp och breddats vid ett senare datum. Speciellt den södra delen har en likartad konstruktion som ”Norra vägen”, objekt 113.

Objekt 115 – Färdväg (figur 22, 34)

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Den bevarade sträckan är 75 meter lång och består av en 3–3,5 meter bred väg, mot öster 0,1 meter hög och mot något högre åt väster, med en långsgående svacka i mitten. På kortare partier finns antydning till diken längs vägen.

Topografi/ terräng: Mjukt kuperad skogsmark, västsluttning med uppvuxen granskog med mossklädd mark.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: Den äldsta sträckningen för vägen mot Skogaholm, väg 625, i den sträckning som vägen har på karta över Sköllersta socken från år 1704. Vägen ligger i kanten av igenplanterad åker, objekt 116, och kan ha använts som brukningsväg efter att vägen dragits om. En enkel rad av slarvigt hopfösta stenblock cirka hundra meter längre norrut kan eventuellt markera vägens dragning där.

Objekt 116 – Fossil åker (figur 22, 34)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: En 150×70–110 meter stor skogsbevuxen åkeryta, objekt 116:1; avgränsad av åkerhak, dikessnuttar, och äldre färdvägar. I anslutning till åkern finns några röjningsrösen.

I sydväst finns ett flackt röjningsröse, objekt 116:2, 3×2,5 meter stort och 0,1 meter högt. Det är delvis övermossat och uppbyggt av 0,2–0,5 meter stora stenar.

I nordväst finns ett oregelbundet röjningsröse, objekt 116:3, cirka 4×3,5 meter stort och 0,4 meter högt. Röset är uppbyggt av 0,2–0,4 meter stora stenar i nördöstra delen och block upp mot 1 meter stora i söder och sydväst.

I nordöst ligger en 15 meter lång och 2–4 meter bred vall av röjningssten, objekt 116:4, längs åkerkanten. Vallen är 0,1–0,3 meter hög, delvis övermossad och uppbyggd av 0,1–0,7 meter stora stenar.

I öster, i kanten av ett i åkern inskjutande impediment, ligger ett röjningsröse, objekt 116:5. Det är 4,5×4 meter stort och 0,2 meter högt. Det är uppbyggt av 0,15–0,6 meter stora stenar och har ett 1 meter stort block på toppen. En stor del av impedimentet i övrigt täcks av stenblock som sannolikt ska ses som sentida röjningssten.

Topografi/ terräng:

Jordart:

Kommentar: Äldre sträckningar av väg 625 flankerar ytan, med objekt 115 i väster och objekt 114 i öster, medan den nuvarande vägen skär rakt över åkerytan i nord-sydlig riktning.

Objekt 117 – Röjningsröse (figur 22, 34)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett helt övermossat röjningsröse, 3×3 meter stort och 0,3 meter högt.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, uppvuxen granskog.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: -

Objekt 118/Sköllersta 47:2 – Röjningsröse (figur 22, 34)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Flackt röjningsröse, 3,5×3,5 meter stort och 0,1 meter högt. Övermossat. Uppbyggt av 0,2–0,3 meter stora stenar.

Topografi/ terräng: Mjukt kuperad skogsmark, uppvuxen granskog med mossklädd mark och här närmare vägen också gräs och ormbunkar.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: Motsvarar sannolikt den södra av två stensättningsliknande lämningar, Sköllersta 47:2 (FMIS).

Objekt 119/Sköllersta 47:1 – Röjningsröse (figur 22, 34)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Flackt röjningsröse, 5×4,5 meter stort och 0,1 meter högt. Övervuxet med blåbärsris samt med en fullvuxen björk på anläggningen. Mitt i röset finns en 2×1,2 meter stor och 0,1 meter djup grop.

Topografi/ terräng:

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: Motsvarar sannolikt den norra av två stensättningsliknande lämningar, Sköllersta 47:1 (FMIS).

Objekt 120 – Hägnad, vall (figur 22, 34)

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: En 90 meter (Ö-V) lång vall, som 40 meter från västra änden och 50 meter från östra änden skärs av ett dike. Den östra delen är tydligast där den är 2–4 meter bred och 0,7 meter hög. Den västra delen är 2–3 meter bred och 0,7 meter hög. Denna del är mer oregelbunden och inte helt sammanhängande. Hela vallen är uppbyggd av stenblock.

Topografi/ terräng: Mjukt kuperad skogsmark, svag västsluttning med uppvuxen granskog och en markvegetation av mossa.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: Häradsekonomiska kartan från år 1864 har en diffus linje, en eventuell uppdelning av skogsmarken, som i stort sammanfaller med vallens läge. Objekt 120 sammanfaller delvis, tillsammans med sydligaste delen av objekt 122, med Skog och historia lämning nummer 29152.

Objekt 121 – Røjningsröse (figur 22)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 2×1,5 meter stort och 0,4 meter högt välvt røjningsröse. Helt övermossat.

Topografi/ terräng: Plan skogsmark, uppvuxen granskog med spridda klungor av smågran och mossklädd mark.

Jordart: Sandig moig morän.

Kommentar: Ensamt, markerat. Gränsmärke?, men ligger inte i någon känd gräns.

Objekt 122 – Område med fossil åker, røjningsröseområde (figur 22, 34, 35)

Status: Fast fornlämning.

Beskrivning: Ett 600 meter långt och 40–80 meter brett område med røjningsrösen, där södra änden och en mindre yta i norr ligger inom utredningsområdet. Røjningsrösen har konstaterats väster om vägen mot Skogaholm, och det kan inte uteslutas att området fortsätter även öster om vägen. I hela det markerade området finns minst 55 i huvudsak välvda røjningsrösen. Av dessa ligger 13 rösen i söder och tre (3) rösen i norr inom eller tangerar utredningsområdet.

Objekt 122:1, 3×3 m stort och 0,3 m högt røjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 122:2, 3×2,5 m stort och 0,4 m högt røjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 122:3, 5,5×4,5 m stort och 0,7 m högt røjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 122:4, 5×5 m stort och 0,2 m högt røjningsröse. Helt övermossat och risbevuxet.

Objekt 122:5, 5×4,5 m stort och 0,3 m högt røjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 122:6, 2×2 m stort och 0,3 m högt røjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 122:7, 4×3 m stort och 0,4 m högt røjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 122:8, 4,5×4,5 m stort och 0,2 m högt røjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 122:9, 3×2,5 m stort och 0,4 m högt røjningsröse. Delvis övermossat.

Objekt 122:10, 2×2 m stort och 0,5 m högt røjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 122:11, 4,5×4 m stort och 0,5 m högt røjningsröse. Helt övermossat och bevuxet med två granar.

Objekt 122:12, 4×3,5 m stort och 0,3 m högt oregelbundet røjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 122:13, cirka 5×4,5 m stort och 0,2 m högt røjningsröse. Oklar utbredning, går delvis i ett med vägslänten i öster och är övertorvat.

Objekt 122:14, 3×3 m stort och 0,4 m högt røjningsröse. Delvis övermossat. Sten 0,2–0,4 m stora.

Objekt 122:15, 2×1,5 m stort och 0,2 m högt røjningsröse. Övermossat, skadat vid hyggesberedning. Sten 0,1–0,3 m stora.

Objekt 122:16, 2,5×2 m stort och 0,2 m högt røjningsröse. Helt övermossat, skadat vid hyggesberedning. Sten 0,1–0,3 m stora.

Topografi/ terräng: Mjukt kuperad skogsmark, västsluttning av långsträckt nord-sydlig moränhöjd, uppvuxen granskog i söder och hygge i norr.

Jordart: Sandig morän.

Kommentar: Södra delen av objekt 122 sammanfaller, tillsammans med en del av objekt 120, med Skog och historia objekt 29152. Norra delen av objekt 122 sammanfaller, tillsammans med södra delen av objekt 123, med Skog och historia lämning nummer 29239. Objektets mittparti, vid Fabbetorp svägen, sammanfaller dessutom, utanför utredningsområdet, med fornlämning Sköllersta 81 – en lägenhetsbebyggelse med namnet Gatan.

Objekt 123 – Område med fossil åker, røjningsröseområde (figur 22, 35)

Status: Fast fornlämning

Beskrivning: Ett 100×70 meter stort område med minst 14 välvda røjningsrösen, varav fyra (4) rösen i områdets västra kant ligger inom eller tangerar utredningsområdet. Røjningsrösen har konstaterats väster om vägen mot Skogaholm, och det kan inte uteslutas att området fortsätter även öster om vägen.

Objekt 123:1, 3,5×3 m stort och 0,4 m högt røjningsröse. Helt övermossat.

Objekt 123:2, 3×3 m stort och 0,4 m högt røjningsröse. Övermossat. Stenar 0,2–0,4 m stora.

Objekt 123:3, 2,5×2 m stort och 0,4 m högt røjningsröse. Övermossat. Cirka 0,3 m stora stenar.

Objekt 123:4, 3,5×3 m stort och 0,3 m högt røjningsröse. Helt övermossat.

Topografi/ terräng: Mjukt kuperad skogsmark, västsluttning av långsträckt nord-sydlig moränhöjd, uppvuxen granskog med mossklädd mark.

Jordart: Sandig morän.

Kommentar: Södra halvan av objekt 123 sammanfaller, tillsammans med norra delen av objekt 122, med Skog och Historia lämning nummer 29239.

Objekt 124 – Boplatsläge (figur 22)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 180×30-100 meter (N-S) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från hela förhistorien. Läget omfattar en västsluttning och en åt väster utstickande höjd.

Topografi/ terräng: Mjukt kuperad åkermark, västsluttning av långsträckt nord-sydlig moränhöjd, vid tillfället för fältinventeringen stubbåker.

Jordart: Sandig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på 90 meter över nuvarande havsyta har platsen legat på västra sidan av en åt norr utskjutande udde på en större ö.

Objekt 125 – Boplatsläge (figur 22)

Status: Möjlig fornlämning.

Beskrivning: Ett cirka 180×30-100 meter (N-S) stort område bedöms kunna innehålla boplatslämningar från hela förhistorien, men kanske i första hand från de senare delarna. Läget omfattar en liten höjd i åkermarken väster om en långsträckt större höjd.

Topografi/ terräng: Mjukt kuperad åkermark, liten förhöjning i stubbåker.

Jordart: Sandig morän.

Kommentar: Vid en havsnivå på något över 85 meter över nuvarande havsyta har platsen utgjort en lite flack holme strax norr om en större ö.

Objekt 126 – Röjningsröse (figur 22)

Status: Övrig kulturhistorisk lämning.

Beskrivning: Ett 4×3,5 meter stort och 0,7 meter högt välvt röjningsröse med ett 1,5×1×0,6 meter stort stenblock i sydvästra änden. Delvis övermossat. Sten 0,1–0,4 meter stora.

Topografi/ terräng: Plan mark, skogsmark, kant intill åker.

Jordart: Sandig morän.

Kommentar: -

Objekt 127 – Gårdstomt (figur 20)

Status: Bevakningsobjekt.

Beskrivning: Den markerade ytan utgår från den tomtyta som presenteras på kartorna över Storskifte för Backa från år 1768 och ofullbordat Laga skifte från år 1838. Sammantaget omfattar objekt 127 ett område om 110×95 meter (N-S), eller cirka 9 600 m².

Topografi/ terräng: Svagt kuperad, i huvudsak östsluttande terräng. Tomtmark och i norr igenväxande åkermark med gräs och spridda träd.

Jordart: -

Kommentar: Gården Backa har funnits åtminstone sedan 1500-talet (äldsta belägg 1554, eller möjligen 1531 men här finns risk för sammanblandning med Backa i Hardemo socken, SOFI).